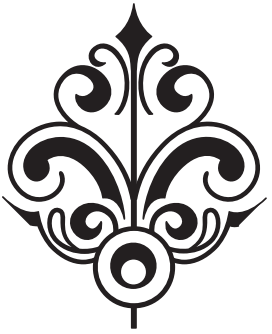
Iman na Uislam

Tafsiri ya ITIQAD-NAMA

NA

MAWLANA DHIYA' AD-DIN
KHALID AL-BAGHDADI

Toleo la Kituruki lilitolewa na

Hüseyn Hilmi Işık

Iman na Uislam

Tafsiri ya ITIQAD-NAMA

NA

MAWLANA DHIYA' AD-DIN
KHALID AL-BAGHDADI

Toleo la Kituruki lilitolewa na

Hüseyn Hilmi Işık

www.hakikatbooks.com

YALIYOMO

KUMBUKA **5**

IMAN NA UISLAM **7**

DIBAJI **7**

UTANGULIZI **13**

IMAN NA UISLAMU **20**

NGUZO ZA UISLAMU **23**

NGUZO ZA IMANI **30**

KUMBUKA

Mwandishi wa kitabu Itiqad-nama, Mawlana Dhiya'ad-din Khalid al-Baghdadi al-Uthman (alizaliwa mwaka 1192 hijri sawa na 1778 miladi katika mji wa Shahrazur kaskazini mwa Baghdad, na alifariki dunia mwaka 1242 hijri sawa na 1826 katika mji wa Damascus (syria) quddisa sirruh [1]), Aliitwa Uthman kwa sababu anatokana na ukoo wa Uthman Dhu'nurain "radiyallahu anhu" ambaye ni khalifa wa tatu. Alipokuwa anamfundisha ndugu yake Hadhrat Mawlana Mahmud Sahib hadithi ambayo ni maarufu sana kama **Hadithi al-Jibril**, na ndio ya pili ndani ya kitabu **Al-ahadith al arbaun** zilizotolewa na mwanazuoni maarufu **an-Nawawi**, Hadhrat Sahib alimuomba kaka yake mkubwa kuifafanua zaidi hadithi hiyo. Mawlana Khalid, ili kuuridhisha moyo wa mdogo wake na kulitimiza ombi lake alikubali kuifafanua hadithi as-sharifu hiyo na akatunga kitabu kwa lugha ya kifursi kwa jina la **Itiqad-nama**. Tafsiri yake kwa lugha ya kituruki kinaitwa **"Herkese Lazim Olan Iman".** Kitabu hiki kilitafsiriwa kwa lugha ya kingereza na kuitwa Belief and Islam, Kifaransa **(Foi et Islam)** na Kijerumani **(Glaube und Islam)** mwaka 1969, na baadae kikatafsiriwa katika lugha mbali mbali kama: Kitamil, Kiyoruba, Kihausa, Kimalayalam na Kidanish. Tunamuomba Mwenyezi Mungu Awabariki vijana wetu wasio na hatia kwa kusoma na kujifunza itiqad sahihi (iman) kama ilivyofikishwa na wanazuoni wa Ahl as-Sunna.

Kumbusho la mchapishaji:

Yeyote anayetamani kukichapisha kitabu hiki kwa nakala yake asili au kukitafsiri kwa lugha nyengine anaruhusiwa kufanya hivyo. Pia na watu wanaofanikisha manufaa ya tendo kubwa hili wanapewa vibali kupata baraka ambazo baadae tunaziendeleza mbele ya Mwenyezi Mungu kwa majina yao, Pia tunawashukuru sana. Hata hivyo, ruhusa inategemea na hali ya karatasi zinazotumika wakati wa kuchapisha kwani ni lazima ziwe nzuri na ubunifu wake uwe mzuri na maandishi yawe yamewekwa vizuri bila makosa yeyote.

Tahadhari: wamisionari wanafanya juhudi kubwa kutangaza Ukristo. Wayahudi nao wanafanya bidii kusambaza Talmudi. Hakikat Kitabevi (hi-

[1] Tamko la heshima linalotumika kwa mawalii maarufu "Allahu taala awape heshima, utukufu na rehma mawalii wakke"

fadhi ya vitabu) Istanbul wanapambana kutangaza Uislamu na freemason wanafanya jitihada za kuiangamiza dini. Mtu mwenye busara, elimu na upambanuzi atafahamu na atafuata moja ya hizo njia, ile iliyo ya ukweli; na atasaidia kusambaza uwokovu huo kwa binadamu wote. Hakuna njia bora zaidi na ya thamani ya kuwahudumia binadamu kuliko kufanya hivyo.

"Subhanallahi wa bi-hamdihi subhanallahil-adhim." Dhikiri hii inayoitwa Kalima-i-tenzih, ikitajwa na mtu kila asubuhi mara mia moja (100) na jioni pia kwa idadi hiyo hiyo, inamfanya mtu kusamehewa madhambi yake na inamfanya pia kulindwa dhidi ya kurejea kutenda maovu tena. Dhikiri hii pia imenukuliwa kutoka kwenye barua ya mia tatu na saba (307) na mia tatu na nane (308) katika juzuu ya kwanza kwenye kitabu kinachoitwa **Maktubat** kilichoandikwa na walii pia mwanazuoni mkubwa Imam Rabbani quddisa sirruh vile vile kwenye toleo la kituruki.

Ya Rahman, Ya Rahim, Ya Afuwwun, Ya Karim.

Lengo la **Hakikat Kitabevi** (hifadhi la vitabu tukufu linalopatikana Fatih, Istanbul) ni kuielimisha imani yetu, Uislamu na kuifanya nchi yetu iliobarikiwa ipendwe na watu ulimwenguni. Tunamuomba Allahu Taala awe radhi na watu wanaotusaidia, Amin.

Mpenzi msomaji, Assalamu alaikum warahmatullahi wabaraqaatuh.

Maandishi yote ndani ya kitabu hiki yamenukuliwa kutoka kwenye vitabu vilivyoandikwa na wanazuoni Waislamu. Hatujaongeza kitu chochote kwenye nakala hizi. Tumefanya kazi hii ambayo ni muhimu sana kwa madhumuni maradufu, kutumikia watu na pia kutambulishwa kutoka kwenye watu wanao fanya kazi kwa lengo la kufanya watu wafurahie maisha yao na wale wanaopigania au wanaolinda haki za binadamu. Unaposoma maandishi ya hawa wanazuoni wakubwa ulimwenguni kote kwa uangalifu na kuyatilia maanani, utapata elimu yenye manufaa In shaa Allahu taala. Tunaeneza Salamu zetu na upendo wetu kwenu. Tunamuomba Allahu taala akubarikini afya njema na maisha marefu yenye mafanikio, Amin.

Wa sallaallahu alaa Sayyidina Muhammadin wa alaa Ali Muhammadi wa barik alaa Sayyidina Muhammadin wa alaa Ali Muhammadi. Allahumma Rabbanaa atinaa fi-d-dunia hasanatan wafil-akhirat-i-hasanatan wa qina adhab-an-nar bi-rahmatika ya Arhamar-Rahimiin. Amiin.

IMAN NA UISLAM
DIBAJI

Tunaanza kitabu na Basmala:

Jina lake Allah ndio lenye ulinzi bora.

Zawadi zake hazina kipimo.

Ni mwingi wa rehma na anapenda sana kuwaondolea waja madhambi na kuwasamehe.

Allahu taala anawafungulia milango ya kutafuta kile watakacho watu wote waliopo ardhini. Ameumba vitu venye faida na kuvituma au kuwiteremsha kwa kila mtu, na anawaongoza njia ya kupata furaha ya kudumu. Na vile vile anawaongoza awatakao kwenye njia sahihi miongoni mwa wale watu ambao waliiacha njia hijo (siratwal-mustakim) wakakufuru kwa sababu ya kudanganywa na nafsi zao potofu au makundi mabaya au vitabu vyenye madhara makubwa au vyombo vya habari baadae wakatubu. Na anawaokoa kutoka kwenye kuangamia kwa milele. Hawateremshii neema zake wale wenye jeuri ya kupindukia anawaacha kuendelea kuishi ndani ya upotofu walioupenda na kuuridhia. Siku ya mwisho (kiama) atawasamehe wale atakaopenda miongoni mwa waumini waliostahiki kuingia motoni (jahannam) na atawaingiza peponi (janna). Yeye pekee ndie muumbaji wakila kitu ambacho kina uhai, Allah ndiye anayelinda kila kitu kwa muda wote dhidi ya hofu na vitisho. Kwa kujiamini sisi wenyewe kubitia jina la Allahu taala na kutegemea msaada kutoka Kwake tunaanza kuandika kitabu hiki.

Sifa njema ni zake Allahu taala. Amani na baraka ziwe juu ya kipenzi chake Mtume Muhammad “alaihis-salaam”. Na sala bora ziwaendee watu wa nyumba yake (Ahl al-Bayt) na juu ya wale wote ambao wameipigania dini hii ili isonge mbele (maswahaba zake/ as Sahabat al-kiram).

Kumhimidi Allah maana yake ni kuamini na kutamka kwamba neema zote zinaumbwa na kushushwa na yeye Allah. Kumshukuru Allah maana yake ni kutumia neema zote kwa namna ambayo Uislam umejuzisha.

Maelfu ya vitabu vyenye thamani vimeandikwa kuhusu mafundisho ya imani, yanayoamrishwa na yanayokatazwa na Uislamu, na vingi miongoni mwa vitabu hivi vimetafsiriwa kwenye lugha tofauti tofauti za kigeni na

kusambazwa kila nchi. Kwa upande mwingine, watu wabaya (zindiki) ambao hawaoni mbali na majasusi waingereza mara kwa mara wanashambulia faida za Uislamu, ukarimu na mwanga wake yaani yale yalioamrishwa na yale yaliokatazwa kwamba eti yanakiuka haki za binadamu hivjo hujaribu kuyafanyia mabadiliko pamoja na kuwadanganya Waislamu.

Hata hivyo, tunashukuru kwamba sasa hivi kila sehemu (nchi) wanazuoni wakiislamu wanafanya juhudi kubwa kuueneza na kuulinda Uislamu. Wanazuoni Waislamu walioandika vitabu kwa kusikia kutoka kwa masahaba Watukufu wa mtume "swallallahu alaihi wa sallam" wanaitwa **Wanazuoni wa Ahl as-Sunna**. Hotuba zisizofaa na makala kwa upande mwingine yameshuhudiwa ambayo yanatajwa kuwa yametolewa kwa kutumia Quran tukufu na hadithi za mtume na kikundi cha watu ambao hawana ufahamu sahihi wa Quran na Hadithi na hawajapitia na kusoma vitabu vilivyoandikwa na wanazuoni wa **Ahl as-Sunna**. Hotuba hizi na makala haya yamethibitishwa kuwa ni yenye ufanisi usiofaa kwa ndugu zetu Waislamu, ila yanawaonyesha tu ujinga wa mawakala wake.

Mtu yeyote anayedai kuwa Muislam au akaonekana anasali jamaa basi huyu mtu anafaa kutambulika kama Muislam. Baadae akionekana kwenye mazungumzo yake kwa mfano, maandishi yake au katika mwenendo wake ikitokea kitu ambacho kina hitilafu na mafunzo ya imani kama yalivyoelezewa na wanazuoni wa **Ahl as Sunna**, basi ataambiwa kwamba anayoyafanya ni kinyume na Uislamu na asipoacha yatamfanya kuwa mpotofu au murtadi (mtu ambaye ametoka kwenye Uislamu baada yakua Muislamu). Na atatakiwa kuyaacha kabisa na kutubu. Na kama kwakutumia akili yake duni akapuuza anayoambiwa na kusema kwamba hataacha anayoyafanya basi huyu anafahamika kuwa ni mpotofu au murtadi.

Hata akiendelea kusali sala (namaz) tano kila siku, akaenda Makka na akafanya hijja na akaendelea kufanya ibada tofauti na kutenda mema hatoepuka janga hili na hatokuwa Muislamu hadi pale atakapoacha kufanya mambo hayo yanayomfanya mtu awe kafiri na akafanya toba[2]. Kwa kujifunza vizuri vitu ambavyo vinamfanya mtu awe kafiri. Ni jukumu la

[2] Kufanya toba ya madhambi maana yake ni kujuta kwakufanya dhambi, kisha ukamuomba Allahu taala msamaha, kwa mfano kwakusema dua hii "Astaghfirullah al-adhim al-ladhi lailaha illa Anta Huwal hayy-ul-qayyum wa atubu ilaih" na kumuahidi Allah kutorejea kufanya madhambi tena.

kila Muislamu kujikinga mwenyewe dhidi ya mambo yanayomtoa ndani ya Uislamu na kumsababisha kuwa murtadi, na pia anapaswa kuwatambua vyema makafiri na waongo ambao wanajifanya kuwa Waislamu, hasa majasusi wa uingereza na kukaa mbali na madhara yao.

Rasulullah "swallallahu alaihi wa sallam" alielezea katika hadithi sharif kwamba habari za uongo na zenye makosa zitatolewa ndani ya Quran tukufu na hadithi sharif nakusababisha makundi sabini na mbili (72) potofu kujitokeza. Hadithi sharif hii inafafanuliwa kwenye vitabu **al-Beriqa na al-Hadiqa**, ambavyo vilinukuu hadithi sharif hii kutoka kwenye vitabu viwili (2) maarufu **Bukhari na Muslim**. Hatupaswi kuamini vitabu na mihadhara ya kikundi hiki cha watu ambao wanajitokeza kwa majina kama wanazuoni wa kiislamu au maprofesa wa dini. Na vilevile tunapaswa kuwa waangalifu ili tusianguke kwenye mitego ya wezi wa dini na imani hewa. Zaidi ya hayo Waislamu wasio na elimu au wenye elimu ndogo, makominisiti, mafreemason pamoja na mamisionari wakikristo kwa upande mwingine mawahabi ambao wamepokea mafunzo kutoka kwa waingereza na Mayahudi, wanafanya jitihada kupoteza watoto wa Waislamu kwa kufufua na kutumia mbinu mpya. Wafanya wawezalo ili kuteketeza au Kuangamiza Imani na Uislamu kwa kutumia makala zenye uongo, filamu, kumbi za michezo, redio na matangazo ya runinga pia mitandao ya kijamii kama na kadhalika. Wanatumia mamilioni ya fedha kufanikisha lengo hili. Wanazuoni wa kiislamu "rahmatullahi alaihim" wamefanya jitihada kwa kuwajibu watu hao na wameendelea kuonesha njia ya Allahu taala ambayo ni yenye furaha na uokovu.

Miongoni mwa hao, tumechagua kitabu kinachoitwa **Itiqad nama** kilichoandikwa na mwanazuoni maarufu Mawlana Dhiya'ad din Khalid al-Baghdadi al-Uthmani quddisa sirruh ambaye ni. **Itiqad nama** ni kitabu kilichotafsiriwa kwa lugha ya kituruki na marehemu Haji Fayzullah Efendi mkaazi wa Kemah, Erzincan, nakupewa jina **Faraid al-fawaid** na kuchapishwa mwaka 1312 A.H Egypt. Tafsiri hii imerahisishwa kwa jina Iman na Uislamu. Toleo lake la kwanza ni mwaka 1966. Maelezo yetu yamewekwa kwenye mabano. Tunamshukuru Allahu taala kwa kutujaalia kuweza kuchapisha kitabu hiki kwa lugha ya Kiswahili kwa mara ya kwanza. Asili ya kitabu hiki Itiqad-nama, ni lugha ya kifursi na bado ipo kwenye mak-

taba ya chuo cha Istanbul (Idara ya Ibnul Emin Mahmud Kemal, nambari F. 2639). Tafsiri yake ya Kituruki ilichapishwa na **Hakikat Kitabevi** kwa jina la `**Iman ve Islam**`.

Katika kitabu **(Durr ul-Muhtar)** kilichoandikwa na mwanazuoni mkubwa Alauddin-i Haskefi "rahmatullahi alaih", mwisho wa mlango wa ndoa ya kafiri anaelezea kwamba, " binti wa kiislamu aliyeolewa au kuposwa halafu akabaleghe au kutimiza miaka ya utu uzima na akawa hajui nguzo za iman na hajitambui kama ni Muislamu basi ndoa yake inakuwa batili (anakuwa murtadi). Anapaswa kufundishwa majina ya Allahu taala na anafaa kuyarudia na kusema ninaamini haya. Kufafanuwa haya, mwanazuoni Ibn Abidin "rahmatullahi alaih" alisema mtoto wa kike anapokuwa mdogo hufuata itiqadi ya wazazi wake, na anakuwa Muislamu. Lakini anapokuwa (kubaleghe) hafati tena itiqadi ya wazazi wake kwa sababu anajiamulia mwenyewe. Anapotimiza umri wa utu uzima (kubaleghe) na akawa hana elimu kuhusu Uislamu na hajitambui kuwa Muislamu basi anakuwa murtadi. Akijifunza nguzo sita za Imani bila kuamini na asipojua umuhimu wa Uislamu, basi hata akitamka **kalimatu tawhid** (akitoa shahada) yani **La ilaha illallah Muhammad rasulullah** hawezi kuendelea kama Muislamu. Anafaa kufahamu mambo sita ndani ya (Amantu billah...) pia amri zake Allahu taala kuzikubali na aliyoyakataza kuyaacha. Ibn Abidin katika uchambuzi huu anaonesha kwamba mtu kafiri akisema kalimatu tawhid na akaamini maana yake basi mda huo anakuwa Muislamu. Lakini kama Waislamu wengine akipata nafasi anafaa kukariri maneno yafuatayo pamoja na maana yake: **"Amantu bi'llahi wa Mala'ikatihi wa Kutubihi wa Rusulihi wal-yawm-il-akhiri wa bil-qadari khairihi wa sharrihi minallahi taala wal-ba'thu ba'dal maut haqqun ash-hadu an la ilaha illallah wa ash-hadu anna Muhammadan abduhu wa Rasuluhu."** Pia mtoto wa kiume (kijana) ambaye ni muislamu asipojifunza na asiposema kwamba anaziamini nguzo sita hizi, basi anakuwa murtadi anapofikisha umri wa utu uzima (kubaleghe). Baada ya kujifunza nguzo hizi sita na kuziamini basi anakuwa amepata Imani, baada ya hapo anawajibika kutafuta mafundisho ya kiislamu yote na kujielimisha, kwa mfano kujua amri za Uislamu zinazoitwa farz na yaliokatazwa yanayoitwa haramu, jinsi ya kutia udhu, kuoga, sala inasaliwa vipi, mtu anasitiri vipi (awrat) utupu wake/sehemu za siri. Anapouliza mtu kuhusu mafunzo haya basi ni lazima kwa yule alieulizwa kumfundisha au

kumuelekeza kitabu sahihi kitakachomsaidia kupata maelezo hayo. Akikosa kupata kitabu au mwalimu basi ni lazima atafute mmoja au kitabu. Binti wa kike Muislamu naye anawajibika kama anavyowajibika mtoto wa kiume. Basi pale anaposhindwa kutafuta mwalimu au kitabu kuhusu dini yake ya Uislamu anakuwa kafiri. Atapata udhuru kwakutojua endapo ataendelea kutafuta mwalimu au kitabu sahihi cha kiislamu. Asipotafuta basi anakuwa kafiri moja kwa moja. Muislamu ambaye hatimizi farz (yale yalioamrishwa na Uislamu) kwa wakati wake au akatenda maovu (haramu) basi ataingizwa kwenye moto wa jahannam. Kitabu hiki cha Imani na Uislamu kinaelezea kwa kina mafunzo kuhusu nguzo sita za Imani. Basi kila Muislamu anapaswa kusoma kitabu hiki vizuri na afanye awezalo ili watoto wake na wale anaowajua wapate kukisoma. Sehemu za awrat (utupu) zimefafanuliwa zaidi katika kitabu Endless Bliss juzuu ya nne.

Katika maandishi ya kitabu hiki maana ya ayet-i kerima imeitwa ma'al inayomaanisha 'maana' kama yalivyotolewa na wanazuoni wa Tasfiri kwani ayet-i karima au Quran tukufu maana yake aliifahamu mtume "swallallahu alaihi wa sallam" peke yake, na halafu aliwafundisha masahaba zake. Wanazuoni wa tafsiri (ufafanuzi wa Quran tukufu) walitofautisha na kuchuja hadithi zilizoletwa na wanafiki na mazindiki ambao walipata mafunzo ya dini kutoka kwa Waingereza kama watu wasiofuata madhehebu ili waweze kuiharibu dini, na kuhusu zile hadithi sharif wasizofahamu wanazitafsiri kulingana na maoni yao. Kinachofahamika na watu hao ambao hawajasoma dini ya Uislamu na wanasema kiarabu bila elimu ya Tafsiri, basi ufafanuzi wao haujulikani kama tafsiri ya Quran tukufu. Ndio sababu hadithi sharif inasema kwamba: **'Mtu anayetafsiri Quran karim (tukufu) kulingana na ufahamu wake basi anakuwa kafiri.** Kamusi ya kiarabu na maneno mengine yasiokuwa ya kingereza na ni mageni kwa msomaji wa kiingereza yanaongezwa.

Tunamuomba Allahu taala Atuongoze kwenye njia sahihi ambayo ilioneshwa na maulamaa wa Ahl as-Sunna: Tunamuomba pia atulinde dhidi ya kuamini uongo, udanganyifu na kuendelea kukubali uongo wa maadui wa Uislamu wanaojiita La-madhhabi yani wasiokuwa na madhehebu rasmi wanaotumia majina kama maulamaa wakuu wa Uislamu.

Vitabu vyote vinavyochapishwa kwenye lugha nyingi tofauti vinasambazwa ulimwenguni kote kwa kutumia mtandao wa internet.

KUMBUSHO: Wakristu wanajitahidi kuutangaza ukristu, Wayahudi nao wanajaribu kueneza Talmud, Hakikat Kitabevi wanafanya wawezalo kutangaza Uislamu na wa freemasons wanapigania kuangamiza dini. Mtu mwenye akili, mwenye elimu na mwenye hoja atatumia mantiki yake na kufanya chaguo sahihi. Kwakutoa msaada kwa uenezaji wa njia sahihi, itakuwa sababu ya binadamu kupata furaha katika dunia hii na baadae (Akhera).

Ulimwengu wa Uislamu hivi sasa umegawanyika kwenye makundi makuu matatu. Kundi la kwanza ni Waislamu wa ukweli ambao wanafuata nyayo za masahaba wa mtume "swallallahu alaihi wa sallam". Na hao wanaitwa **Ahl as-Sunna au Sunni Muslims au Firqa-i-naajiya**, inayomaanisha kundi ambalo limejiokoa kwenye moto. Kundi la pili ni maadui wa masahaba, na hao wanaitwa **Shia** (mashia) au **Firqa-i-dalla** (kundi lililopotea). Kundi la tatu linaitwa **Wahhabi** au **Najid**, mahali pa kuzaliwa kwao ni Najid Uarabuni. Na vilevile wanajulikana kama **Firqa-i-mal'uuna** (kundi lililolaaniwa). Na katika kitabu chetu kinachoitwa **Endless Bliss** (Neema zisizo na mwisho) na **The Rising and the Hereafter** (Kufufuka na Kiama) inaelezewa kwamba watu hawa wanaita Waislamu 'makafiri'. Na mtume wetu "swallallahu allaihi wa sallam" alilaani watu wanoita Waislamu vile. Uislamu kugawanyika kwenye makundi matatu haya ni natija/matokeo ya hila za Wayahudi na Waingereza.

Kila Muislamu anapaswa kusema **"La ilaha illallah"** mda wote ili kuitukuza nafsi yake, mfano kuitukuza nafsi yake kutokana na ujinga na maovu ambayo yanaathiriwa na maumbile. Na daima anafaa kuirudia dua hii **"Astaghfirullah,"** ili autakase moyo wake, mfano kuuokoa moyo wake kutokana na ukafiri na maovu ambayo yameufunika moyo wake kwa sababu ya nafsi yake kujiingiza kwenye kundi la shetani na maovu, na katika kusoma vitabu hatari. Dua za watu wenye kuufuata Uislamu na kufanya toba kwa makosa yao waliofanya zitakubaliwa na Allahu taala. Mtu asiposali namazi (sala) tano kila siku, na akawatizama wanawake ambao hawajajifunika vizuri na wengine wanaonesha awrat (utupu) wao, na akala akanywa yale yalio haramu, basi itahitimishwa kwamba mtu huyu hafuati Uislamu. Na dua zake hazitokubalika.

Miladi	Hijri Shamsi	Hijri Kamari
2001	1380	1422

UTANGULIZI

Kwa mwanzo mwenye baraka na mzuri, Mawlana Khalidi Baghdadi 'quddisa sirruh' anaanza kitabu chake kwa kunukuu barua ya 17 ambayo imo katika juzuu ya tatu (3) kwenye kitabu **Maktubat** kilichoandikwa na **al-Imam ar-Rabbani Ahmad al-Faruqi as-Serhendi**[3]"rahmatullahi alaih". Imamu Rabbani 'quddisa sirruh' ndani ya barua hiyo anaeleza kama ifuatavyo;

Naanza barua yangu na Basmala. Utukufu usio na kikomo na shukrani ni za Allahu taala ambaye ameteremsha neema za kila aina juu yetu na neema kubwa zaidi ni ya kutujaalia kuwa Waislamu na akatuthamini kwa kutuweka ndani ya umma wa mtume Muhammad "swallallahu alaihi wa sallam" na ndio neema ya juu zaidi.

Hatunabudi kutafakari na kutambua kwamba Allahu taala pekee ndie anayebariki kila mtu na neema zote, Yeye pekee ndie anayeumba kila kitu ulimwenguni, Yeye pekee ndie anayelinda kila kilichopo hai kuishi, Nguvu na sifa njema za binadamu ni baraka na neema zake. Uhai wetu, maarifa, nguvu, hisia za kusikia na kuongea vyote ni kutoka kwake. Mara kwa mara ndie pekee anaeteremsha baraka na neema zisizokua na mwisho. Ndie pekee anayeokoa binaadamu kutoka kwenye tabu na dhiki, ndie anayekubali dua za binaadamu na kuwaondolea dhiki na huzuni. Yeye ndie anatengeneza riziki na kufanya zitufikie sisi. Baraka zake ni nyingi mno na kwa sababu hiyo hawakatii riziki zao wale ambao wanafanya maovu. Ufichaji siri wake ni mkubwa mno na ndio maana hawa jiaibishi wala hawafanyi kudharauliwa na wengine wala hawavui vyeo vyao wale wasiotii amri zake na kujiepusha na yale alioyakataza. Ni mwenye kupenda sana kusamehe, na ni mwenye rehma nyingi na haharakishi kuwaadhibu wale ambao wanastahiki kuadhibiwa. Anasambaza baraka na neema zake kwa wote wale anaowapenda (wanaomtii) na maadui zake (wasiomtii). Hamkatalii kitu mtu yoyote na kwa ihsani yake yenye thamani kubwa anatuonesha njia sahihi kuelekea furaha na uokovu. Anatuonya tusipotee njia ili tuweze kwenda peponi. Na pia anatuamrisha kumfata kipenzi chake mtume "swallallahu alaihi wa sallam" ili tuweze kupata baraka zote bila kikomo na furaha isiyoisha, pamoja na ridhaa yake na mapenzi yake ndani peponi. Kwa hiyo neema za Allahu taala ni dhahiri kama jua. Fadhila zinazotoka

[3] Imamu Rabbani alifariki mwaka 1034 sawa na 1624 miladi.

kwa wengine, kwa hakika zinatoka kwake. Na ndie anayefanya wengine kuwa wapatanishi. Na anatoa matamanio, nguvu na uwezo wa kusaidia. Kwa sababu hii, daima ndie pekee anayetuma neema zote kupitia kwa watu wote na sehemu zote. Kutegemea neema na baraka kutoka kwa mtu yeyote isipokuwa yeye ni kama kuomba kitu kutoka kwa mtu aliepewa akiweke amana to au kumuomba maskini sadaka. Jahili pia ni kama wenye elimu na wapumbavu ni kama wenye akili kwa kujua hayo tunayoyasema kuwa ya ukweli na yenye msimamo. Hata hakuna umuhimu wa kuyafikiria.

Yule anaefanya wema anafaa kupewa shukrani na heshima. Kwa hivyo ni jukumu la kila binaadamu kumshukuru Allahu taala ambaye ametuneemesha na neema hizi. Jukumu linalo amrishwa na akili basi ni deni. Lakini si rahisi kutekeleza shukrani hizi kwake, binaadamu asili yake kwa kuwa kaumbwa hali ya kuwa hakuwepo

kabisa, ni dhaifu, masikini, wanamahitaji na wana kasoro. Lakini kwa yeye Allah daima milele yupo. Amejiweka mbali na kasoro yani yeye si kama binaadamu. Aina ya ukubwa wowote unamilikiwa na yeye tu. Binaadamu kwa njia yoyote ile hana ukaribu wowote au kufanana na Allahu taala. Kweli binaadamu ambaye ni duni sana, kumshukuru Allahu taala ambaye yuko juu ya kila kitu kwa njia ya kutakasa heshima yake. Kuna vitu vingi ambavyo binaadamu huona kama vizuri na vyenye thamani, lakini Allahu taala mwenyewe anajua kwamba ni vibaya na havitaki. Vitu vingi ambavyo tunaona kama vina umuhimu sana lakini vinaweza vikawa havitakiwi hata kidogo. Kwa sababu hii, binadamu na akili zao zenye kasoro na zisizoona mbali, haziwezi kubainisha vitu vinavyoonesha heshima na shukrani za Allahu taala. Isipokuwa jinsi ya kumshukuru na kumheshimu Allahu taala imeonyeshwa na Yeye Allahu taala, vitendo vinavyochukuliwa kama ni vya kumsifu vinaweza vikawa kashifa tena.

Kwa hivyo, heshima ya kuonyeshwa na majukumu ya binadamu kufanya kwa Allahu taala kwa moyo, ulimi na mwili yote yalielezwa na Allahu taala kupitia kipenzi chake mtume “swallallahu alaihi wa sallam”! Majukumu ya binadamu yaliyooneshwa na kuamrishwa na Allahu taala yanaitwa Islam (Uislamu). Mtu anamshukuru Allahu taala kwa kufuata mafunzo ya mtume wake aliofundisha. Allahu taala hakubali wala hataki kitu chochote kinachohusiana na ibada kinapotoka nje ya mafunzo haya ya mtume

“swallallahu alaihi wa sallam”, kwa sababu kuna mambo mengi ambayo binadamu huona kama ni mazuri hali ya kuwa Uislamu unayaona kinyume chake na hauyakubali na unayatambulisha kuwa mabaya.

Kwa hivyo, kwa kumshukuru Allahu taala, watu wenye akili wanapaswa kumfata mtume Muhammad “alaihis-salaam”. Njia hii inaitwa **Uislamu**. Mtu ambaye anamfata mtume ´Muhammad “alaihis-salaam” huitwa **Muislamu**. Kumshukuru Allahu taala (Mwenyezi Mungu), inamaanisha kumfata Muhammad “alaihis salaam”, na kitendo hiki kinaitwa **ibada** (kuabudu). Mafunzo ya kiislamu ni ya aina mbili; ya kidini na ya kisayansi. Wanamageuzi wa dini wanayaita mafunzo ya kidini,elimu ya kiskola na ile yale ya sayansi elimu ya kireshinali. Elimu za kidini nazo zimegawika sehemu mbili:

1) Mafunzo ambayo yanahitaji kuhifadhiwa na moyo yanaitwa **Usul-i-din** au mafunzo ya **Imani**. Kwa ufupi, **Imani** ni kuamini nguzo sita zilizofundishwa na Muhammad “alaihis-salaam” na kuukubali Uislamu na kujiepusha kusema na kutumia ishara za kikafiri. Kila Muislamu anawajibika kujifunza ishara za kikafiri na pia kujiweka mbali nazo. Mtu mwenye Imani anaitwa **Muislamu**.

2) Mafunzo ya kuabudu ambayo yanafaa kutekelezwa na mwili na moyo yanaitwa farz(lazima) na yale ambayo yanayostahiki kuyaepuka yanaitwa **haramu**. Basi mafundisho haya yanaitwa **Furu-i-din** au **Ahkam-i-islamiyya** au **Mafundisho ya kiislamu**.

[Kwa kusema **Kalima-i-tawhid (neno la tawhid)**, na kuamini maana na ukweli uliomo, ni jambo la kwanza kwa mtu yeyote kufanya. Kalima-i-tawhid (neno la tawhid) ni **“La ilaha illallah Muhammadun Rasulullah,”** na maana yake ni: “Mungu yupo na ni mmoja. Muhammad “alaihis-salaam” ni mtume Wake.” Kuamini ukweli huu inamaana “kupata au kuwa na Imani,” na “kuwa Muislamu.” Mtu mwenye Imani huitwa **Mu’min** (muumini) na **‘Muislamu.’** Imani ni lazima iwe ya kuendelea. Kwa hivyo, ni lazima kuepukana na vitendo ambavyo vinasababisha ukafiri na kutumia vitu ambavyo vinaashiria ukafiri.

Quran al-karim (tukufu) ni neno la Allah (Mungu). Allahu taala (Mwenyezi Mungu) aliliteremsha neno lake kwa Muhammad “alaihis-salaam” kama ujumbe kupitia kwa malaika Jibril (Gabriel) “alaihis-salaam”.

Maneno yaliyotumika ndani ya Quran tukufu yako katika lugha ya Kiarabu. Lakini yaliandaliwa na kupangwa aya moja baada ya nyengine na Allahu taala. Maneno yanayopatikana ndani ya Quran al-karim (tukufu) yalishushwa kwa aya, kwa mfano herufi na maneno yalipangwa upande kwa upande yani utaratibu na uratibu wa Quran wote ulipangwa na Allahu taala. Maana inayobebwa na herufi hizi na maneno yanachukua Kalam-i-ilahi (maneno ya Allahu taala). Herufi na maneno haya yanaitwa **Quran al-karim** (Quran tukufu). Maana inayoonesha kalam-i-ilahi (maneno ya Allah) ni Quran. Maneno ya Mungu Quran sio kiumbe. Kama ilivyokuwa kwa sifa zake Allahu taala Quran nayo haina mwanzo na itadumu milele. Kila mwaka Jibril "alaihis-salaam" alikuwa anamtembelea mtume "swallallahu alaihi wa sallam", na kusoma zile aya ambazo tayarizilikuwa zimeteremshwa kwa wakati huo kwa mpangilio kama zilivyopangwa kwenye Lawh-i-mahfudh, na mtume wetu "swallallahu alaihi wa sallam" alikuwa anarudia baada ya malaika mkuu. Kiumbe bora (mtume "swallallahu alaihi wa sallam") alipokuwa anakaribia kuondoka duniani kuelekea akhera malaika mwenye thamani kubwa Jibril "alaihis-salaam" alimtembelea mara mbili, na kuipitia Quran tukufu yote. Mpendwa wetu mtume "salllahu alaihi wa sallam" na masahaba wengi wao walikuwa wameshaihifadhi Quran tukufu yote. Kwenye mwaka ambao kipenzi chake Allahu taala aliaga dunia, Abu Bakr as-Siddiq ambaye ni halifa wa kwanza wa mtume "swallallahu alaihi wa sallam" aliwakusanya pamoja masahaba wote waliokuwa wameisoma Quran na kuihifadhi kwenye vifua vyao na vipande vilivyokuwa vishaandikwa, na aliandaa kamati na kuikusanya Quran pamoja na kuiandika. Hivyo, kitabu kiitwacho **Mashaf**, kilitokea (nusha ya Quran tukufu ilioandikwa). Masahaba Elfu thelathini na tatu (33,000) walikusanyika pamoja wakakubaliana na kuhakikisha kwamba kila herufi imekaa pahali pake asili.

Matamko au maneno ya mtume Muhammad "alaihis-salaam" yanaitwa **hadithi as-sharifu** (hadithitukufu). Miongoni mwa hadithi tukufu, zile ambazo maana yake ni kutoka kwa Allahu taala na kutamkwa na mtume Muhammad alaihis-salaam zinaitwa **hadithi i-qudsi**. Kuna vitabu vingi vya hadithi lakini **Bukhari** na **Muslim** ndivyo vinavyojulikana zaidi.

Katika maamrisho ya Allahu taala, mafundisho yanayoamrisha kua-

mini huitwa **Iman**, yanayopaswa kutekelezwa huitwa **Farz** (fardha) na yale yanayopaswa kuepukwa huitwa **Haram**. Farz na haram huitwa **Ahkam-i-Islamiyya** (hukumu za kiislamu). Mtu anaekanusha hata moja katika mafundisho ya kiislamu anaitwa **kafir (kafiri)**.

Kitu cha pili ambacho ni lazima mtu afanye ni kutukasa moyo wake. Na tunaposema "moyo", vitu viwili vitafahamika. Kipande cha nyama kinachopatikana vifuani mwetu kinaitwa 'moyo' na kila mtu. Kwa maana hiyo moyo hupatikana hata kwenye wanyama. Moyo wa pili ni ule usioonekana na unakaa ndani ya moyo unaojulikana na kila mtu. Moyo huu wa pili pia huitwa nafsi. Ndio moyo huu ambao umeandikwa kwenye vitabu vya dini. Ndio moyo huu unaozingatia mafundisho ya Uislamu. Na ndio moyo huu tena unaoweza kuamini au kukanusha na kukataa mafundisho ya kiislamu. Moyo unaoamini ni safi na moyo unaokataa na kukanusha ni mchafu, umekufa. Ni jukumu letu la kwanza kusafisha moyo kwa kufanya jitihada sana. Kuabudu, hasa kutekeleza namaz (sala) na kuomba dua maalumu (istighfar), inaiosafisha moyo. Kutenda yale yaliokatazwa na Mungu (haramu) huchafua moyo. Mtume wetu aliebarikiwa alisema: **"Sema istighfar sana! Muislamu akisema dua inayoitwa istighfar kwa wingi, Allahu taala anamlinda dhidi ya magonjwa yote na balaa zote. Anawateremshia riziq (vyakula) kutoka kwenye maeneo ambayo hawakutarajia hata kidogo".** Istighfar ni kusema: **"Astaghfirullah".** Dua kukubaliwa inategemea na muombaji kuwa ni Muislamu, kufanya tawba kwa makosa aliyoyafanya na kuomba dua kwa kujua maana yake na imani. Dua inayoombwa na moyo wenye giza basi dua hiyo haikubaliwi na Allahu taala. Moyo wa mtu anayeomba dua mara tatu kila siku na kutekeleza namazi (sala) mara tano basi mojo wake hutakasika nao ukaanza kutamka. Dua inayoombwa kwa mdomo tu bila ya moyo nao kutamka basi dua hiyo haitakuwa na faida.

Mafundisho ya kidini yaliyofundishwa na dini ya kiislamu ni yale ambayo yaliandikwa kwenye vitabu vya maulamaa wa **Ahl as Sunna**. Miomgoni mwa mafundisho yaliyofundishwa na maulamaa wa Ahl as-Sunna kuhusu Iman na Uislamu, zipo ayatul karim (aya za Quran tukufu) na hadithi as-sharifu (hadithi tukufu) ambazo maana yake yanafahamika moja kwa moja na yako wazi, na huitwa **nass**, basi yule asieziamini hizo

anakuwa **Kafiri.** Pindi akificha kutoamini kwake mafundisho hayo basi anaitwa **Munafik**. Na yule anayeficha kutoamini kwake na akajifanya kuwa Muislamu ili kuwapoteza Waislamu, huyu anaitwa **Zindiq**. Hata hivyo katika (nass) aya ambazo maana zake sio za moja kwa moja mtu wakati wa kuzichambuwa na kutafakari akifahamu vibaya na kuamini vivyo basi huyu hawi Kafir. Lakini kupotoka kwenye njia sahihi ya Ahl as

Sunna itamsababisha kwenda moto wa jahannam. Lakini kwa-kuwa aliamini zile nass ambazo maana yake iko wazi na inafahamika moja kwa moja hatokaa ndani ya jahannam milele, ataokolewa kutoka kwenye moto na kupelekwa kwenye Janna. Watu wa aina hii huitwa **watu wenye bid'at au firkat dalalat** (makundi yaliopotea). Kuna makundi sabini na mbili (72) yaliyopotea. Hawa na makafiri, murtadi wote Ibada zao, wema na msaada wao kwa watu havitokubaliwa na Allahu taala na havitowasaidia siku ya kiama. Waislamu wenye Iman wanaitwa **Ahl as-Sunna wal-jamaat au Waislamu wenye itiqadi ya ki-sunni**. Waislamu wa ki-sunni jinsi ya kutekeleza ibada yao wamegawanyika katika makundi (madhehebu) manne (4). Watu hawa wanajulikana kuwa Waislamu wa Ahl as-Sunna, wanasalimiana, wanapendana na wanasaidiana. Mtu ambaye hayumo katika makundi manne haya hawezi kuwa Muislamu mwenye itikadi ya ki-sunni. Mtu huyu ambaye sio katika Ahl as-Sunna anatambulikana kama ni kafiri au mtu mzushi kwa mujibu wa Imam Rabbani katika barua zake alizoandika, hasa kwenye juzuu ya kwanza barua ya mia mbili themanini na sita (286) **(Maktubat)** vile vile katika vidokezo vya **Tahtawi** kwenye kitabu **Durr ul-Mukhtar**, somo lake la **Zebayikh**, na katika kitabu **al-Besair li-munkir-it-tawassul-i-bi-ahl-il-maqabir**, aliandika kwa kutoa ushahidi. Vitabu vyote viwili ni vya kiarabu. Hikichabili kiliandikwa na kuchapishwa India mnamo mwaka 1395 (1975 A.D).[4] Na baadae Hakikat Kitabevi walioko Istanbul, Uturuki, kwa njia ya offset walitoa tena kitabu hicho na kukichapisha.

Wanaotekeleza ibada zao Kulingana na moja katika madhehebu haya manne, wanapofanya dhambi au wakafanya makosa ya aina yoyote kwenye ibada zao, halafu wakafanya tawba (wakamuomba Allah msamaha) basi Allahu taala akitaka atawasamehe na hatowaadhibu na moto wa jahannam.

[4] Miaka kwanza huoneshwa kwa kalenda ya kikristo(miladia)kisha huoneshwa kwa kalenda ya hijria ya mwezi.

Na Akitaka pia kuwaadhibu kutokana na madhambi yao atawaadhibu halafu atawaokoa na kuwatoa kwenye adhabu. Kwa wale ambao hawakuamini hata kwa mambo yale yaliokuwa wazi na lazima kuaminiwa katika Uislamu, kwa mfano yale yanayofahamika hata na wajinga, basi hao wanaitwa **makafiri** na **murtadi** na watakaa kwenye jahannam milele.

Kuna aina mbili za makafiri: makafiri wenye kitabu (Ahl-il-kitabu) na makafiri wasiokua na kitabu. Mtoto akizaliwa na wazazi Waislamu halafu baadae akatoka kwenye Uislamu, huyu anaitwa **"murtadi"**. Ibn Abidin "rahmatullahi alaih" alipokuwa anaelezea sababu za shirk na ndoa haram alisema kwamba, "Murtadi, Muldidu, Zindiq, majusi (wanaoabudu moto), wenye kuabudu viumbe (sanam), wanafalsafa wa zamani wa Ugiriki, wanafiki, kwenye makundi sabini na mbili (72) ambao walipindukia (wabarahima, wafuasi wa budha), wabatin, maibaha, na maduruzi wote ni makafiri wasiokuwa na kitabu. Makomunisit, ma freemason nao ni mfano wa makafiri bila kitabu. Wakristu na wayahudi ambao wana vitabu kama **Tawrat** na **Bibilia** vilivyoteremshwa kutoka mbiguni baadae wakavifanyia marekebisho na kuwiharibu ni makafiri wenye kitabu. Mtu kama huyu akiabudu kiumbe au viumbe kwa kuvipa sifa za kiungu basi atakua **mushrik**. Sifa zake Allahu taala **(Sifaat adh-Dhaatiyya)** pamoja na **(Sifaat ath-Thubuutiyya)** zake huitwa **(Sifaat Uluhiyya)** yani sifa za Kiungu.

Watu wenye kitabu na wale wasiokua na kitabu wote ni makafiri, lakini wakiukubali na wakaingia kwenye Uislamu wanakua wameokolewa kuingia moto wa jahannam. Wanakua Waislamu safi bila dhambi yoyote lakini ni lazima wawe Waislamu wa Sunni (Ahl as-Sunna). Wakisilimu halafu wakajiunga na makundi mengine kama mashia, ahmadia na kadhalika basi wanakua hawajaokolewa na wataadhibiwa. Kuwa Sunni maana yake ni: kusoma na kujielimisha kupitia vitabu vilivyoandikwa na mmoja wa maulamaa wa Ahl as-Sunna na kufuata yalioandikwa kwenye vitabu hivyo. Katika dunia mtu anafahamika kama ni Muislamu au sio Muislamu kutokana na matamshi yake pale anaposema bila kulazimishwa. Mtu huyu akiondoka duniani kuelekea akhera basi kutokana na pumzi za mwisho anajulikana kwamba ameondoka na iman au hapana. Muislamu mwenye madhambi chungu nzima akifanya tawba kwa madhambi hayo, atapata msamaha kutoka kwa Allahu taala na atakuwa Muislamu safi bila dhambi.

Kuhusu tawba maana yake na inafanywa vipi yamelezewa zaidi katika vitabu ilm al-hal', kwa mfano cha kiarabu **Iman wal-Islam (Iman na Uislamu)** na cha kituruki **Se'adet-i ebediyye (Furaha isioisha)**.

IMAN NA UISLAMU

Katika kitabu hiki, **Itiqad-nama**, hadithi as-sharifu ya mtume "swallallahu alaihi wa sallam" inayohusiana na Iman na Uislamu itafafanuliwa. Na matumaini kwamba, kwa njia ya baraka za hadithi as-sharifu (hadithi tukufu) hii, iman ya Waislamu itakamilishwa, na baadae watapata uokovu na furaha. Na ninatumai tena itanifanya mimi Khalidi, ambaye madhambi yake ni mengi, kuokolewa. Namuomba Allahu taala ambaye nina iman kubwa na yeye kwamba hataki chochote kutoka kwa mja, na baraka na neema zake ni nyingi mno, na anawaonea huruma sana waja wake, kumsamehe Khalid ambaye ni maskini ambaye ni kiachache alichokichuma na moyo wake una giza, kutokana na maneno yake yasiofaa, kukubali ibada zake zenye kasoro. Tunamuomba Allah atulinde dhidi ya maovu ya udanganyifu na uongo wa shetani (na pia dhidi ya kudanganywa na uongo, maneno na maandishi yenye makosa yanayoletwa na maadui wa Uislamu) na atupe furaha, kwani yeye ndio mwenye rehma zaidi.

Wanazuoni wa Kiislam wanasema kila **Mukallaf** (mtu aliefikisha umri wa kujiamulia) awe mume au mke ambaye ni Uislamu, aliefikisha umri wa kubaleghe na kufanya uamuzi, anapaswa kujua na kuamini Sifaat adh-Dhaatiyya[5] na Sifaat ath-Thubuutiyya za Allahu taala kwa usahihi. Fardhi ya msingi kwa kila mtu ndio hii.

Kutojua sio udhuru, ni kosa. Khalidi ibn Ahmad al-Baghdadi aliandika kitabu hiki sio kuonyesha ushujaa wake na elimu yake kwa wengine au kuingia kwenye daftari la watu maarufu lakini lengo lake ni kuacha kumbusho

[5] Allahu taala ana sifa sita zinazoitwa **Sifaat adh-Dhaatiyya: al-wujud** (kuwepo), **al-Qidam** (kutokua na mwanzo), **al-Baqaa** (kutokua na mwisho na kuendelea kuwepo milele), **al-wahdaaniyya** (kutokua na mshirika), **al mukhaalafatu li-l-hawaadith** (kuwa tofauti na viumbe wote kwa namna yoyote), **al-Qiyaamu-bi-nafsihi** (kutotegemea kitu katika kuwepo kwake). Hakuna kiumbe mwenye sifa kama yeye sifa sita hizi, wala mwenye uhusiano na moja kati ya sifa hizi. Ni za Allahu taala pekee. Baadhi ya wanzuoni walisema kwamba al-Mukhallafatu li-l-hawaadith na al Wahdaaniyya zilikuwa pamoja na idadi ya Sifaat adh-Dhaatiyya ni tano.

ambalo litakua huduma kwa watu baada yake. Allahu taala amsaidie Khalid[6] mwenye upole na Waislamu wengine kupitia nguvu na rehma zake ameen.

Kila kitu zaidi ya Allahu taala kinaitwa **ma-siwaa** au a'lam (uumbaji, Ulimwengu), kinachoitwa kwa sasa **(maumbile)**. Viumbe vyote havikuwepo. Allahu taala ndiye alieviumba vyote. Viumbe vyote ni **mumkin** (kitu kinachoweza kutokea hali yakuwa hakikuwepo mwanzo) na **hadithi** (ni kitu kinachotokea baada ya kutokuepo); yaani, vinaweza kutokea haliyakuwa havikuwepo na vilevile vinatokea baada ya kutokuepo. Hadithi as-sharifu inaonesha ukweli kwamba **Allahu taala alikuepo, kipindi ambacho hakukua na kitu.**

Ushahidi wa pili unaonesha kwamba ulimwengu wote na viumbe waliomo wote ni hadithi. Ni ukweli kwamba viumbe wote wanaendelea kubalilika kutoka kwenye sura moja kwenda nyengine muda wote; kwa kweli, kitu kilicho qadiim (kutokua na mwanzo) hakitobadilika kamwe. Sifa za Allahu taala ni qadiim (hazina mwanzo) na hazijawahi kubadilika.[7] Mabadiliko kama hayo ndani ya viumbe hayawezi yakatokea kwenye kitu cha milele. Ni lazima yawe na mwanzo na vile vile kutengenezeka kutokana na vipengele au dutu, ambavyo vimeumbwa kutokana na kutokuepo.

Ushahidi mwengine kuhakikisha kwamba ulimwengu ni mumkin, ni kwamba unaweza kuwepo kutokana na kutokuwepo mwanzo, kwa hivyo viumbe kama tunavyoona ni hadithi, yaani vinatokea wakati wakutokuwepo.

Kuna aina mbili za viumbe: **mumkin** na **wajib**.[8] Ingekuepo mumkin tu

---

[6] Khalidi Baghdad alifariki mnamo mwaka wa 1247 (1826 A.D) kwenye mji wa Damascus.

[7] Hata hivyo, katika ulimwengu hali ya vitu inabadilika kwenye tukio ya kimwili. Katika mmenyuko kemikali, mfumo wa dutu huwa namabadiliko. Tunaona molekuli hutokea na baadae hubadilika kwenda sura nyingine. Leo kwenye mabadiliko ya atomiki na mmenyuko ya nyuklia, ambavyo vimevumbuliwa hivi karibuni, hutoweka na kubadilika kwenda hali ya nishati.

[8] Wujud maana yake ni **'kuwepo'**. Na kuna aina tatu za kuwepo. **Ya kwanza ni wajib al-wujud**, ni lazima awepo. Na daima yupo. Amekuepo tokea zamani na hakutokana na kitu chochote, na hatosita kuendelea kuepo. Allahu taala peke yake ndio wajib al-wujud. Ya pili ni mumtani al wujud, kitu ambacho kamwe hakiwezi kutokea. Na hakijaweza kutokea. Kwa mfano shariik al-barii (msaidizi wa Allah) ni kitu kisichowezekana. Mungu zaidi ya Allah au anayemfanana hawezi kutokea. Na ya tatu ni mumkin al-wujud, ni kitu kinachoweza au kutoweza kutokea. Mfano, ulimwengu, viumbe wote bila istisna. Wujud Kinyume chake ni **Adamu** (kutokuepo). Viumbe wote vilikuwa katika hali ya 'adamu'(yani havikuepo) mwanzo lakini vilikuja kutokea tu.

peke yake, au wajib al-wujud isingekuepo, kila kitu kisingeweza kuepo.[9] Kwa sababu hii, mumkin haikuweza kutokea au kwenda katika hali ya kutokea yenyewe. Kama haikuathiriwa na nguvu fulani, basi ingebaki katika hali ya kutokuepo na isingeweza kutokea. Kwakua mumkin haiwezi kujiumba yenyewe, isingeweza na haiwezi kimaumbile kuumba mumkin nyingine. Aliyeumba mumkin yote ni lazima awe wajib al-wujud. Kuepo kwa ulimwengu ni ishara kubwa kwamba kuna muumbaji aliyeuumba wakati haukuepo. Sasa muumbaji wa kipekee aliyeweza kuumba mumkin yote, viumbe wote ni wajib al-wujud tu bila ya kuwa hadithi wala mumkin, lakini mda wote alikuepo na ni qadiim (hana mwanzo). 'Wajib al-wujud' maana yake ni kuepo kwake hakujatoka kwenye kitu chengine bali kitu chenyewe. Hii inashiria kwamba wajib al wujud mda wote tokea mwanzo ipo na haikuumbwa na kitu chengine. Kama si hivyo basi nacho itakuwa ni kiumbe (mumkin na hadithi) kilichoumbwa na muumbaji mwengine. Na haya yanapingana na yaliothibitishwa juu. Katika lugha ya kiajemi neno **'Khudaa'** (hutumika kama jina la Allah) linalomaanisha 'aliopo mwenyewe milele. [Angalia mlango uitwao "ALLAH YUPO NA NI MMOJA TU"]

Tunaona kwamba tabaka la viumbe liko kwenye mpangilio wa kushangaza, na wanasayansi kila mwaka wanakuja (wanavumbua) sheria mpya zinazoendana na mpangilio huo. Muumbaji wa mpangilio huo ni lazima awe **Hayy** (mda wote yupo hai), **Aliim** (mjuaji wa kila kitu), **Qaadir** (mwenye uwezo), **Muriid** (mwenye kutaka), **Samii** (mwenye kusikia kila kitu), **Baswiir** (mwenye kuona kila kitu), **Mutakallim** (mwenye kusema) na **Khaaliq** (mwenye kuumba).[1] Kwa sifa kama kifo, ujinga, kutoweza au kuondolewa na wengine, kulazimishwa, uziwi, upofu na ububu zote ni sifa zenye kasoro na hazijakamilika. Kwa hivyo basi sifa zenye kasoro kama hizo haziwezi kuwa za Mungu aliyeumba ulimwengu na viumbe wote kwenye mpangilio mzuri na analinda viumbe wote dhidi ya kuangamia.[2]

[1] Hizi ndio sifa nane za Allahu taala zinazoitwa Sifaat ath-Thubuutiyya.
[2] Her kiumbe kuanzia atomi hadi nyota, vimeumbwa kutokana na mahesabu na kanuni maalumu. Utaratibu wa ndani ya kanuni zinazojulikana za fizikia, kimia, astronomy (falaki) na biolojia huchanganya akili za binadamu. Hata Darwin alilazimika kusema kwamba anapofikiria kwenye

[9] Haya ni mabadiliko, tukio kutokea kuepo kutotokana na kitu chochote, na katika elimu yetu ya fizikia, ili mabadiliko yaweze kutokea kwenye dutu, dutu hiyo itabidi ibadilike.

utaratibu na unyeti wa jicho, anahisi kama anaingia wazimu. Hewa ni mchanganyiko wa naitrojeni (78%), oxygen (21%) na noble gas ambayo ni (1%). Hewa sio kitu kimoja bali ni mchanganyiko. Basi oksijeni ingezidi kipimo cha 21% ingeweza kuyachoma mapafu yetu. Na ingekuwa chini ya 21% isingeweza kuchoma rutuba za damu. Na isingewezekana kwa binadamu na wanyama kuishi. Kipimo hiki hakibadiliki kutoka kwenye sehemu kwenda nyingine hata mvua ikinyesha. Na hii ni neema kubwa.

Zaidi ya hayo, sifa za ukamilifu tulizozitaja juu tunaona pia kwenye viumbe alivyoumba. Sifa hizo ameziumba akaziweka tena kwenye viumbe wake. Kama sifa hizi hazipatikani kwake yani ingekuwa hana sifa hizo, angewezaje tena kuziumba na kuziweka kwenye viumbe wake wakawa ndio wanaomiliki sifa hizo! Laa sivyo viumbe wake wangegeuka kuwa wa juu kuliko yeye.

Na tunafaa kuongeza kwamba muumbaji wa vyote vilivyomo kwenye ulimwengu anapaswa kuwa mwenye sifa zenye ukamilifu kama hizo na lazima awe mwenye ukuu kuliko kitu chochote na hana sifa yoyote yenye upungufu, kwa sababu mtu ambaye ana upungufu hawezi kuwa mbunifu kiasi hicho.

Mbali na ushahidi wa kiakili huu, Aayatul karima (aya tukufu za Quran) na hadithi sharif (hadithi za mtume) zinafafanua vizuri kwamba Allahu taala ana sifa zenye ukamilifu zisizokua na kasoro hata kidogo. Kwa hiyo, hairuhusiwi kuwa na shaka yoyote juu ya hilo. Na shaka juu ya sifa za Allahu taala husababisha mtu kuwa kafiri. Sifa nane za ukamilifu zilizotajwa hapo awali zinaitwa **Sifaat ath-Thubuutiyya**. Allahu taala ni mwenye sifa nane hizo zenye ukamilifu. Hakuna kasoro, mchanganyiko wala mabadiliko kwenye dhati, sifa wala vitendo vyake. **Sifaat ath-Thubuutiyya** na **Sifaat adh-Dhaatiyya** zinaitwa **Sifaat** za **Uluhiyya** (sifa za kiungu). Mtu akiamini kwamba kuna kiumbe ambacho kinamiliki sifa za kiungu, basi mtu huyu anakuwa **Mushrik**.

NGUZO ZA UISLAMU

Kwa usaidizi na nguvu zinazotolewa na Allahu Taala (Mwenyezi Mungu) mwenye kulinda ulimwengu na vilivyomo vyote, na ndiye anayetoa neema zote na zawadi na ndie asiyelala, sasa tunaanza kufafanua maneno ya mtume wetu “swallallahu alaihi wa sallam”.

Sasa basi neema hii haionyeshi upatikanaji wa Allah, uwezo wake na rehma zake juu ya viumbe hai? Muundo wa jicho sio kitu ukilinganisha na makubwa haya. Je inawezekana kwa muumbaji wa kanuni zote zinazoendesha na kufundishia maisha ya kisayansi na mahisabu nyeti awe mwenye kasoro?

Kipenzi chetu Hadhrat Umar ibn al-Khattab "radiyallahu anhu" na ambae alikuwa kiongozi shujaa wa Uislam, na mwenye cheo cha juu miongoni mwa masahaba zake mtume "swallallahu alaihi wa sallam", na alikuwa maarufu kwa ukweli wake anaeleza kwamba:

Ilikuwa ni siku ambayo baadhi yetu (masahaba) tulikuepo mbele ya mtume "swallallahu alaihi wa sallam". Siku hiyo na muda huo ulikuwa wenye baraka, siku yenye thamani kadir kwamba kila mtu angependa kuishi katika siku hiyo mara kwa mara akipata fursa tena. Katika siku hiyo, sote tulijaa furaha na heshima ya kukusanyika pamoja masahaba wa mtume na kukaa karibu nae na tukaona uso wake na maneno yake mazuri ambayo yalikuwa ni chakula cha roho na kutuliza nyoyo. Kusisitiza thamani, heshima ya siku hiyo, Masahaba waliobarikiwa wanasema: "ilikuwa ni siku.... ni siku ambayo haikadiriki kwasababu ni siku ambayo Jibril "alaihis salaam" alijitokeza mbele ya binadamu na sote tukamuona, tukapata kusikia sauti yake na kusikia elimu nzuri mtu anayopenda kujisikilizia mwenyewe kwa makini kupitia mdomo wa Rasulullah "swallallahu alaihi wa sallam".

Katika muda huo, mwanaume alikuja karibu nasi kana kwamba mwezi kamili unajitokeza. Nguo zake zilikua nyeupe kabisa na nywele zake zilikuwa nyeusi. Hakuwa na alama yoyote ya safari kama vumbi mwilini kwake, na hakuna yoyote aliekuwa anamtambua miongoni mwetu (yani masahaba za mtume "swallallahu alaihi wa sallam") kwa mfano hakuwa mtu ambaye tuliwahi kumuona kabla ya hapo au kumjua. Alikaa chini mbele ya mtume "swallallahu alaihi wa sallam", na akaweka magoti yake karibu na magoti ya mtume "swallallahu alaihi wa sallam". Mtu huyu pamoja na kujitokeza katika sura ya binadamu lakini alikuwa malaika Jibril. Pamoja na kwamba muundo wa kukaa kwake haukuendana na adabu, lakini ilituonyesha ukweli kwamba wakati tunajifunza elimu ya dini, aibu au haya havina nafasi, na wala kiburi au jeuri kupewa fursa ya kuongoza.

Jibril "alaihis-salaam" alitaka kuwaonesha maswahaba kwamba kila mtu anaweza kuuliza suala lolote analotaka kufahamu kuhusu dini ya Uislam bila yakupata aibu/haya, kwahivyo hakuna kuona aibu wakati tunajifunza Uislam au kudhalilisha katika utendaji, mafundisho au mtu kujielimisha wajibu wake mbele ya Allahu taala.

Mtu mtukufu huyu, akaweka mikono yake kwenye magoti ya mtume "swallallahu alaihi wa sallam". Akamuuliza mtume: **'ewe mtume wa Allah! Ebu niambie maana ya Uislam na vipi unaweza kuwa Muislam.'**

Uislam maana yake ni 'kujisalimisha'. Mtume "swallallahu alaihi wa sallam" alifafanua kwamba neno Uislam ni mkusanyiko wa nguzo tano za Uislam kama ifuatavyo:

1– Mtume "swallallahu alaihi wa sallam" alisema kwamba nguzo ya kwanza katika nguzo tano za Uislam ni **"kutamka kalimat ash shahada (kutamka neno la shahada)"**, na neno hili ni mtu lazima aseme, **"Ash'hadu an la ilaha illallah wa ash'hadu anna Muhammadan abduhu wa rasuluh."** Kwa maneno mengine, mtu mwenye upambanuzi ambaye amebaleghe na anayeweza kuongea anafaa kusema kwa mdomo wake, **"ardhini na mbiguni, hakuna anayestahiki kuabudiwa isipokuwa Allahu taala. Allahu taala pekee ndie anayefaa kuabudiwa"**. Yeye ndie wajib al-wujud. Ukuu wa aina yoyote unapatikana kwake. Hana kasoro ya aina yoyote ndani yake. Na jina lake ni **Allah**," na kuamini ukweli huu kwa nyoyo zao. Na pia mtu anafaa kusema na kuamini: "Mtu mtukufu zaidi aliyekuwa mwenye ngozi ya waridi, mweupe-mwekundu, mwenye kung'aa na mwenye uso wenye kupendeza, mwenye macho na nyusi nyeusi, mwenye paji la uso pana, mwenye tabia na mwenendo mzuri, na kivuli chake hakikuanguka chini hata siku moja, alikuwa mwenye sauti laini na alikuwa anaitwa Muarabu kwa sababu alizaliwa Makka kwenye kizazi cha banu Hashim na akapewa jina **Muhammad ibn Abdullah, ni mtumwa (abd) wa Allahu taala na vile vile mtume (Rasul)**. Mama yake mtume alikuwa akiitwa Amina bint Wahb. Alizaliwa kwenye mji wa Makka (alfajir ya jumatatu, 20th mwezi wa nne mwaka 571 A.D). Mwaka wa 611 alipotimiza miaka arubaini (40) alijulishwa kwamba yeye ni mtume (nabii) na mwaka huu unaitwa sanatul bi'itha (mwaka wa utume/unabii). Na baada ya tukio hilo alianza kufanya da'awa ya kuwaita watu wa Makka

kwenye dini ya Uislamkwa muda wa miaka kumi na mitatu (13). Halafu baadae kwa amri ya Allahu taala alihamia mji wa Madina. Huko akausambaza Uislam kila sehemu. Miaka kumi (10) baada ya Hijrat (kuhama) siku ya jumatatu 12, Rabi´al-Awwal (July,632)[10] alifariki dunia na kuelekea kwa rafiki yake wa juu.

2– Nguzo ya pili katika nguzo tano za Uislamu ni kusali sala (namaz) tano kila siku, pamoja na kutimiza masharti ya msingi wakati muda wa kila sala unapokaribia. Ni farz (wajibu) kwa kila Muislamu kutekeleza ibada hii ya sala mara tano kila siku, pamoja na kusali kila sala katika wakati wake uliowekwa, sio mapema sana wala sio kuchelewa na kujua kwamba mda ndio huo.[11] Ni dhambi kubwa kusali sala kabla ya wakati wake. Na makosa haya mara nyingi husababishwa na kutumia kalenda mbovu zilizoandaliwa na wajinga na wale akina La-madhhabi (wasio na madhehebu). Sala (namaz) hiyo inayosaliwa kabla wakati wake kuingia au baada ya wakati kumalizika sio sahihi. La-madhhabi ni watu ambao hawajafungamana na moja katika madhehebumanne. Kutokana na upotofu huu, wanawasababisha Waislamu kusali sunna adhuhuri na alasiri kwenye muda ambao ni karaha (kerahat) kusali.

Muda wa karaha kusali umeelezewa katika kitabu **Endless Bliss** (ne-

[10] Kulingana na wana historia, mtume aliingia pangoni kwenye mlima wa Sawr jioni mwa Alhamisi, 27 Safar, mwaka wa 622 A.D (milad), wakati alipokuwa anahama kutoka Makka al-Mukarramah kwenda Madina al Munawara. Aliondoka tena kwenye pango siku ya jumatatu usiku na akaigia Quba kijiji kilicho karibu na mji wa Madina, kwenye siku ya jumatatu 8 Rabi'al-Awwal sawa na (20 mwezi wa Septemba kwenye kalenda ya gregori na sawa na 7 mwezi wa Septemba ukilinganisha na kalenda ya juliyan. Siku hii yenye furaha ndio chanzo cha kalenda ya Waislamu inayoitwa Hijriyyah-shemsı (solar) calendar. Mwanzo wa Kalenda ya hijri ambayo inafuatwa na mashia imeanza miezi sita (6) kabla ya hii. Na sherehe za Nawruz zinazofanywa na Majusi (wanao abudu moto) inaanza mwezi mach 20. Kwenye siku ya Alhamisi, wakati sehemu zote za ulimwengu zinakua kwenye hali ya usawa kati ya mchana na usiku kwa urefu, alikaa Quba na akaondoka siku ya Ijumaa, kuingia mji wa Madina siku hiyo hiyo. Na kuanzishwa kwa mwezi wa Muharram kwenye mwaka huo (Ijumaa 16 juni) ilikubaliwa kuwa mwanzo wa kalenda ya Hijri Qamarı. Siku mpya ya mwaka huo wa Qamarı ilikuwa 16 july, Ijumaa. Mwaka wa Hijri shemsi unaolingana na siku ya kwanza kwa mujibu wa miaka ya kimagaribi ni mwaka wa 622.

[11] Soma juzuu ya nne kitabu Endless Bliss kwa maelezo zaidi kuhusu namaz (sala). Pia angalia kwenye kitabu miftah-ul-janna. Toleo lake la kingereza lipo katika Hakıkat kitabevi, İstanbul, Uturuki.

ema bila kikomo) juzuu ya nne, na pia kwenye gamba la kitabu **Miftah-ul-Janna**. Sala (namaz) inafaa kusaliwa kwa kutia nia na kuzingatia faradhi zake, wajibu, vile vile sunna zake, na kusalimisha moyo mbele ya Allahu taala kabla muda wake haujamalizika. Katika Quran tukufu namaz huitwa 'sala'. Sala maana yake ni kitendo cha binadamu kuomba, na Malaika kuomba istighfar, na Allahu taala kupata huruma juu ya waja wake. Katika Uislam Salat maana yake ni kutenda vitendo fulani, na kusoma vitu fulani kama vinavyooneshwa kwenye vitabu vya İlm al-hal. Sala inaanza na maneno **'Allahu akbar,'** na hii inaitwa **'takbir al-iftitah,'** na husemwa baada ya kuinua mikono hadi kwenye masikio na humalizika baada ya kufunga mikono chini ya kitovu (kwa wanaume). Sala pia inamalizika na salam, inayofanywa kwa kugeuza kichwa kwa upande wa kulia na kushoto baada ya sujudi ya mwisho.

3– Nguzo ya tatu miongoni mwa nguzo tano na Uislam ni **kuitolea mali Zaka**. Zaka kilugha maana yake ni kutakasa, kusifu, kukifanya kitu kiwe kizuri chenye kupendeza. Katika Uislam maana ya zaka ni kwamba mali iliyozidi mahitaji yake na imefikia idadi fulani inayoitwa **nisab** kwa kuitenganisha na mali yake halafu kuitoa kwa waisilam waliotajwa ndani ya Quran tukufu. Zaka inapewa aina ya watu saba. Kuna aina nne za zaka katika madhehebu yote manne. Zaka kwenye dhahabu na fedha, zaka ya Uislam ya tatu ni **"kutoa zakat."** Neno zakat kimsamiati ni 'usafi', kusifu, kuwa mzuri na mwema. Katika Uislam **zakat** maana yake ni mtu mwenye miliki za zakat ambazo ni ziada ya kwenye bidhaa za biashara, zaka kwenye mifugo (kondo, mbuzi, ng´ombe) inayofugwa kwenye mashamba kwa muda wa zaidi ya nusu mwaka, na zaka ya vitu vyote muhimu vinavyotolewa (kulimwa) kwenye ardhi. Aina hii ya nne ya zakat inaitwa **'ushr** na inatolewa mara tu baada ya mavuno. Zile aina tatu za zaka hulipwa mwaka mmoja baada ya kutimiza kiwango kinachoitwa nisab.

4– Nguzo ya nne ya Uislam ni **"kufunga mwezi wa Ramadhani".** Na kitendo cha kufunga kinaitwa 'sawm.' Sawm maana yake ni kulinda kitu dhidi ya kitu kingine. Katika Uislam, sawm maana yake ni kujizuia/kujilinda dhidi ya vitu vitatu wakati wa mchana ndani ya mwezi wa Ramadhani kama alivyo amrisha Allahu taala. Na vitu vitatu hivyo ni: kula, kunywa na kufanya kitendo cha ndoa. Mwezi wa Ramadhani unaanza pale

mwezi unapoonekana. Mwezi huu wa Ramadhani hauwezi kuanza kwa kutumia mahisabu ya kalenda.

5– Nguzo ya tano ni **"kwa mtu mwenye uwezo (mali) kufanya hija mara moja maishani mwake."** Kwa mtu mwenye uwezo (mali) kwenda Maka na kurudi bila ya watu wake waliobaki nyumbani kuhangaika na kupata matatizo kimali, basi kwa mtu kama huyu ni wajibu kutekeleza nguzo hii na ni wajibu kufanya tawaf (kuzunguka Ka'ba) na kufanya waqfa kwenye kiwanja cha Arafa, pindipo afya yake ni nzuri mara moja katika maisha yake.

"Baada ya kusikia majibu haya kutoka kwa Rasulullah (mtume wa Mungu) "swallallahu alaihi wa sallam", mtu huyu alisema, **'Ya Rasulullah! (mtume wa Mungu) umesema ukweli'.** Sahaba Umar Mungu awe radhi nae anasema kwamba maswahaba wote waliokuepo wakati huo walishangazwa na tabia za mtu huyu ambaye aliuliza suali halafu baadae anasadikisha kwamba majibu ni sahihi. Mtu anauliza kwa nia ya kujua lakini kusema, "umesema ukweli," inaonyesha kwamba muulizaji alikuwa tayari anajua jibu la suali alilouliza. Nguzo kuu miongoni mwa hizo zilizotajwa hapo juu ni kalimat ash-shahada na kuamini maana yake. Na inayofuata ni kusali sala (namaz). Hii inafuatwa na funga (sawm). Halafu inakuja hija. Na ya mwisho ni kutoa zaka. Inakubaliwa kwamba kalimat ash shahada ni nguzo ya juu kabisa. Kuhusu mpangilio wa nguzo zile nne, wanazuoni wa kiislamu wanasema kama tulivyosema hapo juu. Kalimat ash-shahada ndio iliofaradhishwa kwanza, mwanzoni mwa Uislam. Namaz (sala) tano za kila siku zilikuja kuwa faradhi kwenye siku ya Miraj usiku katika mwaka wa kumi na mbili wa Bi'that (mwaka wa utume), mwaka mmoja na miezi kadhaa kabla Hijri (kuhama). Kufunga mwezi wa Ramadhani kulifaradhishwa kwenye mwezi wa Shaaban, mwaka wa pili baada ya kuhama (hijri). Kutoa zaka kulifaradhishwa kwenye mwezi wa Ramadhani ndani ya mwaka huo huo ambao funga (sawm) ilifanywa fardhi. Na hija kwenye mwaka wa tisa baada ya hijri[12] kuhama) ilifaradhishwa.

Mtu akikataa, akikufuru, akikanusha, akifanya mzaha/masihara kwenye moja ya nguzo za Uislam, basi anakuwa kafiri, tunamuomba Allah atue-

[12] Maelezo zaidi kuhusu namaz (salat), funga (sawm), zakat, hija na kuhusu Miraj yanapatikana kwenye kitabu Endless Bliss (furaha bila kikomo) juzuu ya nne.

pushe! Vile vile, yule asiekubali kitu chochote ambacho kilikubaliwa na kuwekwa wazi kwamba ni halali au haramu au anayehalalisha vilivyowekwa haramu na kuharamisha vilivyo halali, basi na yeye anageuka kuwa kafiri. Mtu akikanusha au akichukia moja ya mafunzo yanayojulikana kuwa ya kiislam kwa mfano, mafunzo yanayofundishwa na yanayojulikana na kila mtu hadi watu wa kawaida wanaoishi ndani ya nchi za Waislamu, basi anakuwa kafiri.[13]1 Mtu wa kawaida anapokuwa hajui

[13] Kwa mfano, kula nyama ya nguruwe, kulewa au kutumia vinywaji vyenye pombe, kamari, mwanamke au binti kujionyesha mbele ya watu wakati hajafunika kichwa, nywele, mikono pamoja na miguu yake na mwanamme pia kujionyesha mbele ya wengine wakati hajasitiri viungo vyake kati ya magoti na kitovu vyote hivyo ni haramu. Hivi ni vitendo ambavyo Allahu taala ameviharamisha. Katika Madhehebu manne ambayo yanaelezea maamrisho na makatazo ya Allahu taala, wana mitazamo tofauti kuhusu mwanzo na mwisho wa utupu (awrat) wa mwili wa mwanaume, kwa mfano sehemu ya mwili wa mwanaume ambayo ni haram kuonyesha wengine na ni haram pia kwao kuangalia kwenye sehemu hizo. Ni lazima kwa kila Muislam kufunika/kuficha sehemu hizo kulingana na madhehebu anayofata. Na ni haramu pia kwa wengine kuangalia wale ambao hawajafunika sehemu zao hizi. Imeandikwa kwenye Kimya-a-yi Saadet kwamba ni haram kwa wanawake au wasichana kwenda nje bila kufunika vichwa vyao, nywele zao, mikono yao, miguu yao na pia ni haram kwao kwenda nje wakati wamevaa nguo nyembamba, zenye kupambwa, zenye kuwabana na ambazo zimejazwa manukato. Mama zao, baba zao, waume na ndugu zao ambao wanawaruhusu kwenda nje kama vile na wakidhani kwamba inafaa na wakiwaunga mkono watagawana kwenye madhambi yao na pia adhabu watakazozipata, hii ni kwamba watachomwa wote motoni. Na wakitubu, watasamehewa na hawatochomwa. Allahu taala anapenda waja wanaotubu. Katika mwaka wa tatu wa hijri, wanawake na wasichana wenye akili na waliokuwa wamebaleghe waliamrishwa kutojionesha kwenye wanaume wageni. Lakini majasusi wakiingereza na wajinga ambao walianguka kwenye mitego yao wanadanganya watu kwamba kabla aya ya hijabu haijashuka wanawake wake walikuwa hawajistiri na kujifunika walidanganywa tu na wanazuoni wa fik'hi. Mtu anaposema kwamba ni Muislamu, mambo atakayoyafanya ni lazima kwake kujuwa kwamba yanaruhusiwa na Uislam au hayaruhusiwi. Asipojuwa basi anafaa kuuliza mmoja wa wanazuoni wa Ahl as-Sunna au kutafuta moja ya vitabu vilivyoandikwa na wanazuoni wa Ahl as-Sunna akasoma na kujifunza ni lazima kwake. Anayoyatenda yakiwa hayafai katika Uislam basi hatoepuka madhambi wala kukufuru. Kila siku ni lazima kwake kufanya toba ya kweli. Madhambi na mambo ya kikafiri yanayotubiwa yanasamehewa. Mfanya maovu asipotubu atazipata adhabu za hapa duniani na jahannam. Adhabu hizi zimeandikwa kwenye sehemu tofauti katika kitabu chetu. Waislamu wenye kufanya madhambi makubwa baada ya kuchomwa kulingana na makosa yao watatolewa kwenye moto wa jahannam. Wale ambao hawakumuamini Allahu taala na wanafanya juhudi za kuuondoa Uislam kama makafiri na zindiki, hawa watadumu milele ndani ya jahannam. Sehemu zinazofaa kufunikwa kwa wanaume na wanawake wanapokuwa ndani ya sala au pahala pengine huitwa (sehemu za siri). Kufunua sehemu za siri na kuangalia

NGUZO ZA IMANI

Mtu huyu akauliza tena, ya Rasulallah "swallallahu alaihi wa sallam" hebu nijulishe **Imani ni kitu gani**. Baada ya kuuliza Uislamu ni nini na kupata majibu, Jibril "alaihis-salaam" alitaka kutoka kwa bwana wetu Rasul "swallallahu alaihi wa sallam" ufafanuzi kwa upana wa ukweli na umuhimu wa Imani. Imani katika lugha maana yake ni kumtambua mtu kuwa mkweli na kumuamini. Katika Uislam, imani ni kuamini kwa ukamilifu kwamba Rasulullah "swallallahu alaihi wa sallam" ni mtume wa Allahu taala, kwamba yeye ni Nabii, mjumbe aliyechaguliwa na Allah, na kusema haya kwa imani moyoni; na kuamini kwa ufupi yale aliopewa mtume kwa ufupi na kuamini kwa jumla yale aliopata kwa undani kutoka kwake Allahu taala, na kutamka Kalimat ash-shahada pale inapofaa. Imani ya kweli ni sawa sawa kama tunavyojua kwamba moto unachoma, nyoka anaua kwa sumu na tukaepuka vitu hivyo. Hivyo basi tunafaa kumtambua Allahu taala na sifa zake zenye ukubwa, kujua haya kiukamilifu wa moyo, kutamani neema zake na kukimbilia uzuri wake (jamal), na kujitahadhari na hasira zake na adhabu zake. Tunafaa kuiandika imani hii kwenye moyo

sehemu za siri za mwengine ni haram. Mtu anayesema kwamba Uislam hauna mambo kuhusiana na sehemu za siri basi anakuwa kafiri. Ijma'a yani katika medhehebu manne anayesema kwamba ni halali kufunua au kuangalia sehemu za siri za mwengine au asielipa umuhimu jambo hili yani asieogopa adhabu za kufanya makosa ya kufunua na kuangalia sehemu za siri za wengine anakuwa kafiri. Halini hiyo hiyo wanawake kufunua sehemu zao za siri na kuwa karibu na wanaume wakiimba kama inavyofanywa wanaposoma mawlid. Kwa wanaume kati ya magoti na nyonga kulingana na madhehebu ya Hambali sio utupu (sehemu za siri). Kwa yeyote anayejiita Muislam, ni lazima kujifunza nguzo za Uislam na za İman kisha mafunzo kuhusu haram na halali kulingana na madhehebu manne na kuyapa umuhimu. Kutojua kwake sio hoja, yaani ni kama anayejua halafu akakataa kuamini. Wanawake kulingana na madhehebu manne,mwili wao ni utupu isipokuwa uso wao na viganja vyae. Katika ijma'a yaani kulingana na madhehebu mengine sehemu zisizochukuliwa kama utupu na kutopewa umuhimu akiziangalia mtendaji hawi kafiri, lakini ikiwa inazingatiwa kwenye madhehebu yake kwamba ni utupu, basi anapata dhambi. Mfano mwanaume kuacha wazi paya lake kuanzia magoti hadi nyonga. Asipofahamu kujielimisha ni lazima. Anapojua anapaswa kufanya toba na kuanza kujifunika. Kusema uongo, kusengenya, kukashif, uizi, kufanya njama, kusingizia, kuvunja mwoyo, kusambaza fitina, kutumia mali ya mwenzako bila ruhusa, kutolipa mafunzo ambayo yameenea au yanayofaa kwake kujua, basi hawi kafiri anakuwa faasiq. wafanya kazi mishahara yao, kuasi serikali, yani kutofuata sheria, kwenda kinyme na sheria za serikali, kutolipa ushuru pia ni dhambi. Haya kuyatenda dhidi ya makafiri hata ukiwa kwenye dola isio ya Uislam kuyafanya ni haram. Kwa wajinga vitu visivyo maarufu au lazima vitu hivo wajinga kutovijua kwao hakuwafanyi makafiri.

kama maandishi yanayoandikwa kwenye marumaru (gololi).

Kama alivyofundisha Muhammad "alaihis-salaam" imani na Uislamu ni kitu kimoja. Maana ya kalimatu shahada ni kuamini na katika zote mbili, yani imani na Uislamu kupo. Hata hivyo zinatofautiana kiujumla na kimalengo na pia maana yake kilugha lakini havina tofauti katika Uislamu.

Imani ni kitu kimoja au ni mchanganyiko wa vipande? Na kama ni mchanganyiko, imeundwa kutoka kwa vipande vingapi? Amal, ibadat, hutoka kwenye imani au la? Unaposema kwamba nina imani, inaruhusiwa kuongeza inshaallah au la? Ni kweli Imani inapungua na kuongezeka? Imani ni kiumbe? Ni uwezo wa mtu kuamini? Au waumini walilazimishwa kuamini? Kama kuna nguvu au kulazimishwa mtu kuamini kwa nini kila mtu aliamrishwa kuamini? Haya yote kuyafafanua moja moja itachukuwa muda. Kwasababu hiyo, sitoyajibu moja moja hapa. Lakini inafaa kujulikana kwamba, kwa mujibu wa madhehebu ya Ash'ari na Mu'tazila, haijuzu kwa Allahu taala kutuamrisha kufanya kitu ambacho hakiwezekani. Na kulingana na Mu'tazila haijuzu kwa Allahu taala kuamrisha kitu ambacho kinawezekana lakini hakilingani na uwezo wa mtu. Kwa mujibu wa Ash'ari inajuzu lakini hajaamrisha. Mfano huu ni kama kumuamrisha mtu kuruka hewani. Katika Imani, kufanya ibada au katika amali zote Allahu taala hajaamrisha waja wake zaidi ya uwezo wao. Kwa sababu hiyo, mtu akipoteza akili au kasahau au kalala au kafa wakati ni Muislamu basi ataendelea kwa hali ya Uislamu hata asipokuwa katika hali ya kuthibitisha.

Tusifikiriye maana ya hadithi hii kilugha kwa sababu katika enzi za kijahiliya hakuna muarabu yeyote asiejua kwamba maana yake ni 'kuthibitisha na kuamini'. Kwa hakika masahaba "radiyallahu taala anhum ajma'in" walijua maana yake pia lakini Jibril "alaihis salaam" alitaka kuwafundisha masahaba kwa kuuliza imani ina maana gani katika Uislamu. Na Rasulullah "swallallahu alaihi wa sallam" alisema kwamba imani ni kuamini mambo sita yenye ukweli.

1. **"Mwanzo wa vyote, ni kumuamini Allahu taala";** alisema, iman ni kuwa na imani ya kweli kwenye mambo sita kwa njia ya utume au ilham au kwa kutumia akili kwa kupata ushahidi au kuamini na kufuata maelezo sahihi yaliothibitishwa na kuthibitisha kwa ulimi.

Ya kwanza kati ya nguzo sita ni kwamba Allahu taala ni wajib al wujud

na ndio muabudiwa wa kweli na ndiye muumbaji wa viumbe wote. Inafaa kuaminiwa kwamba ndiye pekee alieumba kila kitu [kila dutu, atomi, elementi, molekuli, misombo/maungano, oganik, seli, uhai, kifo, kila tukio, kila mmenyuko, nguvu za aina zote na nishati za aina zote, harakati, sheria, roho, malaika na viumbe wote wenye uhai au wasio na uhai nje ya kitu chochote, na akavifanya viweze kuishi] kote hapa duniani na baadae bila kufa, zamani au mfano wake, nje ya hali ambayo haijawahi kutokea. Kama alivyoumba viumbe wote kwenye ulimwengu [katika wakati mmoja hali yakua vilikua havijatokezea], hivyo hivyo aliumba baadhi yao kutoka kwa vingine, na wakati wa kiama utakapofika, kwa wakati mmoja atateketeza kila kitu. Yeye ndiye muumbaji, mmiliki, mtawala kabisa wa viumbe wote. Inafaa kuamini na kukubali kwamba hakuna yoyote anayemtawala, anayempa amri au yuko juu yake yeye. Ubora wa kila aina, sifa zote za ukamilifu, ni zake peke. Hana kasoro, hana sifa zenye upungufu. Ana uwezo wa kufanya anachotaka. Hafanyi kitu kwa ajili ya malipo. Katika kila anachofanya, basi kuna hekima, faida, baraka na neema ndani yake.

Allahu taala halazimiki kuwafaidisha waliowema au kuwapa thawabu hawa na kuwaadhibu wale. Ingefaa kwa ubora wake na ukarimu wake akiwaingiza wenye maovu wote peponi. Na ingekuwa haki yake akiwatia wote wanaomtii na kumuabudu kwenye moto. Ila ameshasema na kutangaza kwamba Waislamu wanaomuabudu atawaingiza peponi na atawapa neema, na atawaadhibu makafiri kwenye moto. Yeye hakiuki maneno yake. Hapati faida kama viumbe hai wote wangeamini na kumuabudu wala hapati madhara kama viumbe hai wote wakiamua kumuasi kwa wingi. Mtu anapotamani kufanya jambo, basi yeye Allah nbie anaunda jambo hilo akitaka. Ndio yeye pekee anayeunda kila kitendo kinachotendwa na binaadamu na vitu vyote. Asipotaka au asipounda, hakuna kinachoweza kupiga hatua. Asipotaka hakuna anayeweza kuwa kafiri au mpinzani. Anaunda ukafiri na makosa/madhambi hali yakua hayuko radhi nayo. Hakuna anayeweza kuingilia kazi zake. Hakuna mwenye haki kuuliza kwa nini kafanya hili au lile au kutoa maoni kwa jinsi gani anavyopaswa kufanya kazi zake. Atamsamehe atakapotaka mtu aliefanya dhambi kubwa na akafa bila kufanya toba, isipokuwa mushriku au kafiri. Mwenye madhambi madogo atamuadhibu atakapotaka. Alishatangaza kwamba kafiri na murtadi hatowasamehe na atawaadhibu milele.

Atawaadhibu pia Waislamu wanaomuabudu lakini imani yao haiambatani na imani ya **Ahl-as-Sunna** na wanaokufa bila kutubu. Lakini Waislamu hao wenye bid'a hawatokaa kwenye moto milele.

Inawezekana (ja'iz) kumuona Allahu taala kwa macho hapa duniani, lakini hakuna mtu yeyote aliewahi kumuona. [Allahu taala hajawahi kujionyesha. Hata kwa hisia hajawahi kutambulika. Kwa hali hiyo ni rehma kubwa kwa watu. Laiti angeonwa, watu wabaya wangemuudhi na kumkejeli, na ingekuwa sababu tena ya kukasirishwa na kutuadhibu.] Kwenye siku ya kiama ataonwa na makafiri na Waislamu wenye kufanya madhambi kwenye hali ya ghadhabu na hasira, na waumini Waislamu watamuona katika hali yake ya ukarimu na uzuri. Malaika na wanawake nao watamuona pia. Makafiri watanyimwa fursa ya kumuona katika hali hii. Kuna nakala mbali mbali zinazoonesha kwamba majini nao pia watanyimwa haki ya kumuona Allah. Kulingana na wanazuoni walio wengi, waumini wa daraja la juu watamuona kila asubuhi na jioni, na wale wa daraja la chini watakuwa wanamuona ijumaa tu, na kwa wanawake watakuwa wanamuona kwa mwaka mara kadhaa kama siku za sherehe katika mwaka, kwa uzuri na heshima yake. [**Sheikh Abdulhak-i Dehlewi**[14] farisi katika kitabu chake **(Tekmil-ul-iman)** anasema kwamba: hadithi tukufu inasema, (siku ya kiama Mola wenu mtamuona kama munavyouona mwezi kwenye siku kumi na nne zake!). Allahu taala kama anavyojulikana kwa njia isiyoeleweka hapa duniani, na siku ya kiama pia ataonekana kwa njia hiyo. Wanazuoni wakubwa kama Abu al-Hasan al-Ashʿari, Imamu Suyuti na Imamu Bayhaki walisema kwamba malaika nao pia watamuona Allah. Imamu A'zam Abu Hanifa pamoja na wanazuoni wengine wanasema majini hawatolipwa thawabu na hawataokolewa na jahannam, lakini waumini miongoni mwao wataokolewa na jahannam. Kwa wanawake watamuona Allah mara kadhaa kama inavyotokea siku za sherehe hapa duniani. Waumini kamili watapata kumuona kila asubuhi na jioni, wengine watamuona ijumaa tu. Wanawake waumini, malaika na majini nao wamo katika habari njema hii ya kumuona siku ya ijumaa. Wanawake waliokamilika kama Fatima uz-zahara, Khadija ul-kubra, Aisha al siddiqa na wengine wake zake mtume, Mariam na Asiya radhi zake

Allah ziwe juu yao watapewa fursa ya kipekee kuliko wanawake wengi-

[14] Abdulhak-i Dehlewi alikufa 1052 (1642 m) katika mji wa Delhi.

ne. Na Imamu Suyuti alimaanisha haya.] Inafaa kuaminiwa kwamba Allahu taala ataonwa. Lakini hatupaswi kutaswiri namna ambavyo itatokea, kazi zake hazifahamiki kwa njia ya akili. Hazifanani na masuala ya kidunia. [Hazipimwi kwa kutumia vigezo vya kimwili au kikemikali.] Dhana kama muelekeo, kuwa kinyume chake havina uhusiano na Allahu taala. Mungu sio kifaa wala sio mwili [sio elementi/kipengele, mchanganyiko wala sio muungano wa vitu]. Haisabiwi, hawezi kupimwa wala hapigiwi mahesabu. Hana mabadiliko. Yeye sio mahali, sio eneo, hayupo kwenye muda, hana iliopita wala ijayo, mbele au nyuma, chini au juu, kulia au kushoto.

Kwa hivyo hakuna kitu chake kinachofahamika na fahamu ya mtu, wala akili za binaadamu au akili tosha kufanya hivyo. Kwa hivyo mtu hawezi kutafakari Allah ataonwa vipi. Hata hivyo maneno kama mkono, mguu, mwelekeo, mahali na kadhalika, ambavyo havifai kwa Allahu taala, vipo katika aya na hadithi, lakini maana yake sio kama tunavyofahamu na kutumia sasa. Aya na hadithi kama hizo zinaitwa **mutashabihat**. Tunapaswa kuziamini, lakini hatufai kujaribu kujua jinsi zilivyo. Au zinaweza kufafanuliwa kwa njia ya **Ta'wil** kwa upana au kwa maelezo; na zinaweza zikapewa maana inayofaa kwa Allahu taala. Kwa mfano, neno mkono linaweza kutafsiriwa kama nguvu/mamlaka.

Mtume Muhammad "alaihis-salaam" alimuona Allahu taala kwenye Miraj. Lakini kuona hapa hakukua kwa macho kama hapa duniani. Mtu anayedai kwamba kamuona Allahu taala hapa duniani anakuwa zindik. Kuona kunakotokea kwa kina awliya ni tofauti na kuona kwa hapa duniani au kuona katika akhera. Kwa mambo mengine, sio ru'yat (kuona) lakini ni **ushahidi** unaojitokeza kwao, [kwa kusema, wanaona mifano (mithal) kwa njia ya macho ya nyoyo zao]. Baadhi ya awliya walisema kwamba walishamuona. Hata hivyo walichanganya ushahidi uliojitokeza wakati wako katika hali ya sekr, tuseme wakati wamepoteza fahamu na ru'yat au maneno yao haya yanahitaji ufafanuzi.

Swali: "Hapo juu imetajwa kwamba inawezekana (ja'iz) kumuona Allahu taala kwa macho hapa duniani. Kisha kwa nini tena mtu anayesema kitu kinachowezekana kutokea anakuwa zindiq?

Kama mtu anayesema hivyo anakuwa kafiri, kuna uwezekano wakusema kwamba kinawezekana?"

Jawabu: Neno **'ja'iz'** kilugha maana yake ni 'kuwezekana kutokea au la'. Hata hivyo kulingana na madhehebu ya al-Ash'ari [Abu al-Hasan Ali ibn Ismail, alikufa katika mji wa Baghdad mwaka 330 sawa na 941 milad.], uwezekano wa ru'yat ina maana kwamba Allahu taala ana uwezo wa kuumba hisia tofauti ndani ya mtu inayomuwezesha kuona kwenye dunia hii ambayo ni tofauti na kuona kwa karibu au uso kwa uso na yeye, na tofauti na kuona kwa sheria za kimaumbile alizo umba katika dunia hii. Kwa mfano: Ana uwezo, hivyo inawezekana, kumuonesha kipofu aliyoko china mbu aliyoko Andalus, na kitu kilicho kwenye mwezi au nyota kwa mtu ambaye yupo ardhini. Nguvu kama hizo ni za kipekee kwa Allahu taala tu. Jawabu la pili, ni kusema, "nimemuona kwenye dunia hii", amekwenda kinyume na Aya'tul karim pamoja na maulamaa. Kwahiyo, yule anayetamka kauli hiyo basi anakuwa **mulhid** au **zindiq**.[15]Jawabu la tatu, tunasema kwamba, neno "inawezekana kumuona Allahu taala kwenye dunia hii" haina maana kwamba "inawezekana kumuona ardhini kwa sheria za kimaumbile". Hata hivyo mtu anaposema kamuona Allahu taala inamaana kwamba kamuona kama anavyoona vitu vingine; huku ni kuona ambako hakuwezekani (ja'iz). Mtu anayetamka maneno ya kikafiri anaitwa **mulhid** au **zindiq**. [Baada ya majibu haya, Hadhrat Mawlana Khalid alisema kwamba: "kuweni waangalifu" hiyo akawa anatilia mkazo jibu la pili].

Kupita kwa muda, mchana au usiku, haviwezi kulinganishwa na Allahu taala. Kwa namna yoyote hakutokei mabadiliko kwake, wala haisemekani kwamba alikuwa katika hali hii nyuma au atakuwa katika hali fulani baadae. Habadiliki kwenda kitu kingine (hulul/ incarnation) umwilisho. [Kundi moja la washiia wanaojiita **Nusayriyya** wanaamini na kusema kwamba Allahu taala aliingia kwa Ali. Itikadi mbovu hii inawafanya kuwa makafiri.] Haungani na kitu chochote. Hajawahi kuwa na kinyume, mgeuko, kufanana, mpenzi, msaidizi au mlinzi. Hana baba, mama, mtoto wa kiume, mtoto wa kike au mke. Daima yuko pamoja na kila mtu, amezunguka na anaona kila kitu. Kwa kila mtu yuko karibu naye sana kuliko mshipa kwenye shingo yake. Hata hivyo, kuzunguka kwake kwetu, upatikanaji

[15] Mulhid au zindiq anasema kwamba ni Muislamu. Mulhid kwa maneno yake anaamini kwamba ni Muislamu pia kwamba yupo kwenye njia sahihi. Hata hivyo Zindiq yeye ni adui wa Uislamu. Anadai kuwa Muislamu ili aweze kudhuru Uislamu kwa ndani na kupoteza Waislamu.

wake au umoja au ukaribu, sio kama tunavyofahamu sisi kutokana na maneno haya. Ukaribu wake hauwezi kufahamika na maarifa ya wanazuoni, na akili za wanasayansi, au na kashfu au shuhud ya kina awliya. Akili za binaadamu haziwezi kuelewa maana yake kwa undani. Allahu taala ni wakipekee kwa dhati yake na sifa zake. Hakuna mabadiliko wala tofauti zinazojitokeza katika dhati na sifa zake.

Majina yake Allahu taala yanaitwa **Tawqifi**, kwa kusema, inaruhusiwa kutumia majina yake yaliooneshwa na Uislamu na hairuhusiwi kutumia maneno mengine kwa kumaanisha Yeye.[16] Majina yake Allahu taala hayana kikomo. Inajulikana vizuri kwamba ana majina elfu moja na moja (1001), kwa kusema majina yake hayo elfu moja na moja aliyadhihirisha/kuyatangaza kwa binaadamu. Katika dini ya Muhammad "alaihis-salaam"; majina tisin na tisa (99) yanayoitwa **Asma' ul husna** yalidhihirishwa.

Kuna sifa nane za Allahu taala yaitwayo **Sifaat ath-Thubuutiyya**, kulingana na madhehebu ya **Maturidiyya** na pia saba katika madhehebu ya **Ash'ariyya**. Sifa zake hizi ni za milele kama dhati yake, tuseme kwamba yapo daima. Sifa hizo ni tukufu. Haziko kama sifa za viumbe. Haziwezi kufahamika kwa kutoa hoja au kudhania au kwa kuzilinganisha na binaadamu hapa duniani. Allahu taala amewajaalia watu mfano wa kila sifa yake. Kwa kuona mifano hii, kidogo sifa zake Allahu taala zinaweza kufahamika. Kwa vile mtu hawezi kumfahamu Allahu taala basi hairuhusiwi kumtasawari au kujaribu kumfahamu. Sifa zake nane hizi haziko sawa na yeye; yani sifa zake hazimfanyi kuwa yeye, wala hazimzidi. Sifa nane ndio hizi:

Hayat (uhai), **Ilm** (mjuaji), **Sam'u** (kusikia), **Baswar** (kuona), **Qudra** (uwezo), **Kalam** (kuzungumza), **Irada** (matakwa) na **Tekwin** (ubunifu). Kwenye madhehebu ya Ash'ariyya, Takwin na Qudra ni sifa moja. Mashiiat na Irada ni sawa.

Kila moja ya sifa nane za Allahu taala ni ya aina yake na katika hali yake. Hakuna mabadiliko yanayoweza kutokea katika moja ya sifa hizo. La-

[16] Kwa mfano, Allahu taala anaweza kuitwa "Alim" lakini hatuwezi kutumia neno 'fiqih' ambalo nalo lina maana ya Alim, Uislamu hautumii 'fiqih' kumanisha Allahu taala. Hivyo hivyo, hairuhusiwi kutumia neno God badala ya Allah, kwa sababu 'god' maana yake ni 'sanam'; "ng'ombe" ni god (mungu) wa wahindi, kwa mfano. Inaruhusiwa kusema "Allah ni mmoja; hakuna mungu isipokuwa Yeye." Maneno kama Dieu (kifaransa) na Gott (kijerumani) yanaweza kutumika kwa mungu lakini sio kwa Allah.

kini kila moja inatofautiana kulingana na uhusianu wake katika viumbe. Sifa zake kutofautiana kulingana na uhusiano wake kwa viumbe hakuna madhara yoyote kwenye upekee wake. Vile vile, hata hivyo Allahu taala ameumba viumbe vingi na anavilinda dhidi ya kuangamia, bado yeye ni mmoja tu. Hakuna mabadiliko yaliyowahi kujitokeza Kwake. Kila kiumbe kinamuhitaji yeye kila muda kwa hali yoyote. Lakini yeye hamuhitaji yoyote.

2. **Nguzo ya pili katika nguzo za iman ni kuamini malaika Wake**; malaika, maana yake ni, mjumbe, mtoa habari au nguvu. Katika hali ya umbo pia ni latif. Wapo katika hali ya mwangaza. Wana uhai. Ni wenye akili. Malaika hawana ubaya kama wa watu. Wana uwezo wakubadilika kwa kila sura. Kama ilivyo kwa gesi kubadilika kuwa kioevu (majimaji) na kuwa imara baadae na kugeuza sura, vile vile malaika nao wanaunda muundo mzuri. Malaika sio nafsi zilizotokana na miili ya watu mashujaa. Wakristu wanadhani kwamba malaika ni kama roho. Wao sio kama nishati au nguvu, ambavyo havina mwili. Baadhi ya wanafalsafa wa zamani walidhania hivyo. Wote huitwa **malaika**. Malaika waliumbwa kabla ya viumbe hai vyote. Ndio sababu tumeamrishwa kuwaamini kabla hatuja amini vitabu vilivyoteremshwa. Vitabu navyo tunaviamini kabla ya mitume; katika Quran vitu vya kuaminiwa vinapangwa kwa mtiririko.

Kuamini malaika kunafaa kuwa kama ifuatayo: malaika ni viumbe wa Allahu taala. Sio wapenzi wake wala sio watoto wake wa kike kama makafiri na washirikina wanavyodhania. Allahu taala anawapenda malaika wote. Wanatii amri zake na hawajawahi kufanya dhambi wala kuasi amri zake. Malaika sio wanaume wala wanawake. Hawaoi wala hawaolewi. Hawana watoto. Wana uhai yaani wako hai. Pamoja na kwamba habari kutoka kwa Abdullah ibn Masud "radiyallahu anhu", inasema kwamba baadhi ya malaika walikuwa na watoto na miongoni mwao ni iblis na majini. Swali hili limejibiwa kwa kina kwenye vitabu. Allahu taala Alipotangaza mbele ya malaika kwamba anaumba kiumbe binaadamu, malaika waliuliza, "Ya Rabbi! Unataka kuumba viumbe ambavyo watafisidi kwenye ardhi na kumwaga damu?" maswali kama haya yanaitwa **dhella**.

Katika viumbe wote malaika ndio wengi zaidi. Hakuna zaidi ya Allahu taala anayejua idadi yao. Hakuna sehemu faragha mbinguni isipokuwa malaika wapo wanamuabudu Mwenyezi Mungu. Mbinguni kila mahali pame-

jaa malaika wanao rukuu au kusujudu. Kwenye mbingu, ardhini, kwenye majani, kweye nyota, kwenye kila kiumbe kilicho hai na kisicho hai, kila kwenye tone la mvua, majani ya mimea, atomi, molekuli, kwenye kila mmenyuko, mwendo, kwenye kila kitu, malaika wana kazi. Wanatekeleza amri za Allahu taala kila mahali. Ni waunganishi kati ya Allahu taala na viumbe. Baadhi yao ni viongozi wa malaika wengine. Baadhi yao walikuwa wanaleta ujumbe kwa mitume miongoni mwa watu. Baadhi ya malaika wanaleta dhana nzuri zinazoitwa **"ilham"** kwenye moyo wa binadamu. Baadhi yao hawana habari yoyote kuhusu binadamu na viumbe wengine na wamepoteza fahamu kutokana na hisia zao juu ya uzuri wa Allahu taala. Kila mmoja wa malaika hawa yupo kwenye sehemu yake na hawezi kuondoka kwenye sehemu hiyo. Baadhi ya malaika wana mbawa mbili na wengine wana nne au zaidi.[17] Malaika wanaohusika na pepo wapo kwenye pepo. Kiongozi wao anaitwa **Ridhwan**. Malaika wanaohusika na jahannam wanaitwa **Zabani** wanatekeleza kazi wanazoamrishwa huko. Moto wa jahannam hauwadhuru, kama ilivyo bahari na samaki. Kwenye jahannam

Kwa kila mtu, kuna malaika wanne wanaoandika matendo mema na mabaya anayotenda. Wawili kati yao wanakuja usiku na wengine wawili wanakuja wakati wa mchana. Malaika hao wanaitwa **Kiraman Katibin** au malaika wa **Hafaza**. Inaripotiwa kwamba hawa hafaza ni tofauti. Malaika ambaye yuko kwenye upande wa kulia ni kiongozi wa yule kwenye upande wa kushoto na anaandika matendo mema. Yule kwenye mkono wa kushoto anaandika matendo maovu. Kuna malaika wataowaadhibu makafiri na Waislamu wapotofu kwenye makaburi yao, na kuna malaika watakaouliza maswali kwenye kaburi. Malaika wenye majukumu ya kuuliza maswali kwenye kaburi wanaitwa **Munkar** na **Nakir**. Malaika watakaouliza Waislamu wanaitwa **Mubashir** na **Bashir**.

[17] Kama ilivyo mbawa za kila ndege (birds) na mbawa za ndege (airplane) zina muundo wake na ni tofauti na mbawa za vitu vingine, vile vile mbawa za malaika nao zina muundo wake. Tunaposikia jina la kitu ambacho hatujawahi kuona au hatukijui, tunadhani kwamba kinafanana na vile tunavyovijua. Kitu ambacho siyo sahihi. Tunaamini kwamba malaika wana mbawa lakini hatujui zikoje. Picha za wanawake wenye mbawa zilizopo kwenye makanisa, machapisho au sinema, ambazo hujulikana kama malaika ni uongo mtupu. Muislamu hafanyi picha kama hizo. Tusizingatie picha za uongo hizi ambazo zinatengenezwa na wasio Waislamu kuwa za kweli na hatupaswi kuwaamini maadui zetu. hawa malaika wanaoitwa Zabani idadi yao ni kumi na tisa lakini kiongozi wao anaitwa **Malik**.

Malaika miongoni mwao kuna wenye vyeo vya juu kuliko wengine. Wenye vyeo vya juu zaidi ni wanne. Wa mwanzo ni **Jibril** "alaihis-salaam". Huyu kazi yake ni kuteremsha **Wahy** kwa mitume na kuwajulisha maamrisho na yaliokatazwa. Wapili ni **Israfil** "alaihis-salaam" ambaye kazi yake ni kupuliza baragumu (Sur).

Atapuliza baragumu mara mbili. Mara ya kwanza kila kilicho hai kitakufa isipokuwa Allahu taala. Na mara ya pili kila kitu kitafufuka. Watatu ni **Mika'il** "alaihis-salaam" jukumu lake ni kufanya urahisi, ughali, uhaba, wingi [kiuchumi, kuleta faraja na raha] na kukiendesha kila kitu. Wanne ni **Izrail** "alaihis-salaam" na kazi yake ni kutoa roho za watu. Baada ya malaika hawa wanne, kuna tabaka lengine ambalo liko juu yao nao ni mbeya nne: kuna malaika wanne wanoitwa **Hamalat al-Arsh**, kwenye siku ya kiama watakuwa wanane; Malaika walioöyle mi yaziliyorpo mbele ya Allahu taala wanaoitwa **Muqarrabun**; malaika wenye kuadhibu wanaoitwa **Karubiyun**; malaika wa rehma wanaoitwa **Ruhaniyun**. Malaika wote hawa wenye vyeo vya juu ni wenye daraja la juu kuliko watu wote isipokua mitume "alaihimus-salaam". Waumini na maawliyai miongoni mwa Waislamu ni wenye vyeo vya juu kuliko malaika wa daraja la chini. Na malaika wa daraja la chini ni wenye vyeo vya juu kuliko Waislamu wa daraja la chini kwa mfano: wanaomuasi Allahu taala. Makafiri ndio wenye daraja la chini kabisa miongoni mwa viumbe vyote.

Baada ya kupulizwa baragumu mara ya kwanza, malaika wote watakufa isipokuwa Hamalatul-arshi na wale malaika wanne wakubwa. Halafu hamalatul-arsh na wale malaika wanne wakubwa nao watakufa. Kupulizwa baragumu mara ya pili malaika wote watafufuka na watakuwa hai kabla ya kila kitu. Hamalatul-arsh na malaika wanne wakubwa watafufuka kabla ya kupulizwa baragumu mara ya pili. Yaani malaika hawa kama walivyoumbwa kabla ya viumbe hai vyote, basi watakufa baada ya kufa viumbe wote.

3. **Nguzo ya tatu ni kuamini vitabu vilivyoteremshwa na Allahu taala kwa mitume**. Vitabu hivi, Allahu taala Aliviteremsha kwa mitume kupitia kwa Malaika. Baadhi ya mitume aliwasikilizisha kwa masikio yao matukufu, tena baadhi yao, ujumbe uliandikiwa kwenye karatasi. Wengine wakisikilizishwa ujumbe bila malaika. Vitabu hivi vyote ni maneno yake Allahu taala. Ni abadi (daima) na azali (milele). Hayakuumbwa. Vitabu

hivi sio maneno ya malaika wala maneno ya mitume. Maneno ya Allahu taala sio kama maneno haya tunayoandika, tunayoweka kwenye akili zetu na tunayosema, Sio kama yalioandikwa, yanayosemwa na yanayopatikana kwenye akili, sio yenye herufi wala sauti, Mtu hawezi kufahamu Allahu taala jinsi alivyo na sifa zake. Ila maneno hayo watu wanayasoma. Wanayaweka kwenye akili na wanayaandika. Maneno hayo yanapokuwa nasi, basi yanakuwa hadithi (tukio). Maneno ya Allahu taala yanapokuwa pamoja na watu basi ni kiumbe na ni tukio.[18] Maneno ya Allahu taala yanapokuwa katika hali ya kutafakari basi hapo yanakuwa kadim (zamani).

Vitabu vilivyoteremshwa na Allahu taala vyote ni vya haki na kweli. Havina uongo wala udanganyifu. Allah anaposema ataadhibu, kutesa au kusamehe inategemea na kutaka kwake kwa sababu sisi hatujui sharti zake au irada yake. Au maana yake ni kwamba mja ambaye alistahiki kuadhibiwa anaweza akasamehewa. Maneno yanayoeleza kuhusu adhabu na mateso dhidi ya dhambi fulani yanakuwa sio uongo iwapo Allah anaamua kusamehe. Kama ilivyo kwamba haijuzu kwa Allahu taala kutotekeleza neema alizoahidi, ni inajuzu kusamehe madhambi. Akili na aya tukufu vyote vinaonesha hivyo.

Ni muhimu kufafanua aya tukufu na hadithi sharif kwa maana yake inayofahamika isipokuwa tukihisi uwezekano wa hatari au usumbufu kutokea. Hairuhusiwi kutumia maana iliokaribu au kufanana na maana yake.[19]1

Aya zinazoitwa **Mutashabihat** hazifahamiki, zina maana ya siri. Ni Allahu taala pekee anayefahamu na wachache ambao walijaaliwa kwa kupewa **İlmu-lladuni** ndio wanaoweza kufahamu maneno yake kama ilivyoelezwa. Hakuna mwengine anayeweza kufahamu. Ndio sababu, tunapaswa kuamini aya Mutashabihat kwamba ni maneno ya Allahu taala bila kuchunguza maana yake. Katika madhehebu ya Ash'ar wanasema inaruhusiwa kufafanua aya kama hizi kwa ufupi au kwa kina kama **Ta'wil**. Ta'wil

[18] Hii ina maana kwamba hayakuwepo kabla ya kuumbwa na Allah na yatatoweka wakati wowote atakapotaka yeye yatoweke.

[19] Quran tukufu na hadithisharif vipo katika lugha ya Kuraish na lahaja hiyo hiyo. Lakini maneno yanafaa kufafanuliwa kulingana na maana iliotumika kwenye mji wa Hijazi miaka elfu moja mia nne iliopita. Sio sahihi kutafsiri maneno hayo kwa kuyapa maana tunayotumia sasa, kwasababu yamebadilika kutokana na mda.

maana yake ni kuchagua maana moja katika maana nyingi inayofafanua neno moja, na maana ambayo sio ya kawaida. Kwa mfano, kuhusu aya hii, **"Mkono wa Allah uko juu ya mikono yao,"** katika maana ya aya, neno la Allahu taala. Tunapaswa kusema kwamba nimeamini maana Allahu taala aliokusudia katika aya hii. Siwezi kufahamu maana yake Allahu taala pekee ndio Anaejua, hii ndio njia bora. Au kusema elimu yetu sio kama elimu yake Allahu taala. Irada yake haifanani na irada yetu. Mkono wake Allahu taala pia sio kama mikono ya watu.

Kwenye vitabu alivyoteremsha Allahu taala, aidha matamshi au maana ya baadhi ya aya tukufu au vyote, vilibadilishwa (naskh) na Yeye. Quran tukufu ilichukua nafasi ya vitabu vyote na kukomesha uhalali wa sheria za vitabu hivyo. Hakutatokea kosa lolote, ongezeko, kusahau au kukosa nukta yoyote kwenye Quran tukufu hadi mwisho wa dunia, wala haitosahaulika. Elimu ya zamani na ya baadae yote ipo kwenye Quran tukufu. Kwa sababu hii, iko juu na ina thamani kubwa kuliko vitabu vyengine. Muujiza mkubwa wa mtume "swallallahu alaihi wa sallam" ni Quran tukufu. Ikiwa Watu wote na majini wangeungana kwa pamoja kujaribu kusema kitu kinachofanana na sura fupi zaidi kwenye Quran tukufu, basi wangeshindwa. Kwa kweli, washairi fasihi wa Arabia waliungana na kutamani sana, lakini walishindwa kusema kilicho kama aya tatu fupi. Hawakuweza kushindana na Quran tukufu. Walipigwa na mshangao. Allahu taala anawafanya maadui wa Uislamu kutoweza na kushindwa mbele ya Quran tukufu. Ufasaha wa Quran tukufu uko juu ya uwezo wa binaadamu. Binaadamu hawana uwezo wa kusema kama inavyosema aya katika Quran tukufu sio kama mashairi, nathari au nyimbo za binadamu. Hata hivyo, herufi zake zilitumika na washairi fasihi na watu wa Arabia.

Vitabu vilivyoteremshwa kutoka mbiguni kwetu ni mia na vinne. Katika vitabu hivi Suhufi kumi (10) alipewa **Adam** "alaihis-salaam", hamsini (50) suhuf **Shith (shet)** "alaihis-salaam", thelathin (30) suhuf **Idris** "alaihis-salaam", kumi (10) **Ibrahim** "alaihis-salaam" ndio maarufu. **Taurat** iliteremshwa kwa Musa "alaihis-salaam", **Zabur** iliteremshwa kwa Dawud alaihis-salaam, **Injil** iliteremshwa kwa Issa "alaihis-salaam" na **Quran tukufu** iliteremshwa kwa Muhammad "alaihis-salaam".

Mtu anapotaka kutoa amri au kukataza kitu, kuuliza kitu au anapotaka

kutoa habari, kwanza anafikiria kuhusu kitu hicho na anakiandaa kwenye akili yake. Mchakato huo wa kufikiria kwenye akili huitwa **"kalam nafsi,"** neno ambalo halisemwi kuwa la kiarabu, kiajemi au kingereza. Kupitia kwake kwenye lugha tofauti tofauti hakufanyi maana yake kubadilika. Maneno yanayoeleza maana hii yanaitwa **"kalam lafzi."** Kalam lafdhi yanaweza kuelezwa kwenye lugha Tofauti. Kutokana na haya tunafahamu kwamba, kalam nafsi ni kama sifa zingine kama elimu, irada, kuona... Zinakaa kwenye akili za mwenyewe hazibadiliki. Lakini kalam lafdhi, ni mkusanyiko wa herufi zainazoelezea kalam nafsi kutoka kwenye mdomo wa msemaji na kuelekea sikio. Vile vile, neno la Allahu taala ni la milele, daima, lenye sauti na sio kiumbe. Ni sifa tofauti na Sifaat adh Dhaatiyya na Sifaat ath-Thubutiyya za Allahu taala, kama Elimu na Irada.

Sifa kalam (kusema/neno) ni basit (simpol), Hayabadiliki. Sio yenye herufi wala sauti. Haiwezi kupangwa au kuainishwa kama amri, kukataza, kusimulia kama kiarabu, kiajemi, kiyahudi, kituruki au kishamu. Haichukuwi sura kama hizi. Haiandikiwi. Haihitaji vifaa kama akili, sikio au ulimi. Inasemekana kwa kutumia lugha yoyote. Kwa hivyo, muarabu akisema basi inaitwa Quran tukufu. Muyahudi akisema inaitwa Tawurat. Msiriya akisema inaitwa Injil. [Katika kitabu **sher-ul-makasid**[20] kinaeleza kwamba, ikisemwa kwa kiyahudi inakuwa Injil, na ikiwa kishamu ni Zabur.]

Kalam al-ilahiyya (maneno ya Allahu taala) yanaeleza mada mbali mbali, ikisimulia matukio yaliokuepo au yatakayokuepo, hapo inaitwa khabar (simulizi) Isipokua hivyo inakuwa insha. Ikitangaza mambo yanayofaa kufanywa, inaitwa amri (kuamrisha). Ikitanganza makatazo inaitwa **nahy** (kukataza). Lakini hakuna mabadiliko wala muongezeko unaotokea kwenye Kalam al-ilahiyya. Kila kitabu au kila ukurasa ulioteremshwa ni kati ya karatasi ya maneno ya Allahu taala, kwa kusema ni Kalam an-nafsi Yake. Inapokua kwenye kiarabu inaitwa Quran tukufu.

Wahy unapokuwa katika hali yenye herufi, kuandikwa, kusemwa au kusikika na kuhifadhika kwenye akili inaitwa **kalam lafdhi** na **Quran karim**. Kwa kuwa Kalam lafdhi inaashiria Kalam nafsi, basi inaruhusiwa kuitwa Kalam al-ilahiyya na Sifaat ilahi. Kama ilivyo kwa kitabu chote kinaitwa

[20] Kiliandikwa na Sa'd ad-din at-Taftazani, ambaye alifia kwenye mji wa Samarkand mwaka 792 (1389 miladi).

Quran tukufu. Vile vile vipande vyake navyo vinaitwa Quran tukufu.

Wanazuoni wa njia sahihi kwa pamoja walisema kwamba Kalam nafsi sio kiumbe lakini ni kadim (milele). Hakuna kauli ya pamoja kwamba Kalam al-lafzi ni hadithi (tukio) au Kadim (milele). Kundi moja waliosema kwamba ni hadithi baadae walisema kwamba inafaa kutosemwa kwamba kalam al-lafzi ni hadithi. Kwa sababu itakaposemwa hivyo itaeleweka kwamba kalam nafsi nayo ni hadithi. Na hii ndio kauli nzuri zaidi kuhusu maada hii. Akili za binadamu zinaposikia kitu kinachoashiria maana ya kitu kingine basi hukumbuka kitu hicho. Ilielezewa kwamba mmoja kati ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna anaposikika akisema kwamba Quran ni hadithi, tunafaa kufahamu kwamba anakusudia sauti na maneno tunayosoma kwa midomo yetu. Wanazuoni wa Ahl as-Sunna kwa pamoja walisema kwamba yote Kalam nafsi na Kalam al-lafzi ni maneno yake Allahu taala. Hata hivyo baadhi ya wanazuoni walisema kwamba majaz, kinachojulikana hapa ni Kalam nafsi maana yake ni maneno ya Allah ambayo ni sifa ya kuzungumza kwake Allahu taala. Kalam al-lafzi ni maneno ya Allahu taala maana yake ni kwamba yaliumbwa na Allahu taala.

Swali: Kulingana na maelezo hapo juu inaeleweka kwamba maneno ya Allahu taala ya milele hayasikiki. Mtu anayesema kwamba 'nimesikia neno la Allahu taala' maana yake ni kwamba nimesikia sauti na maneno yaliotamkwa au nimefahamu Kalam nafsi kupitia maneno haya. Mitume yote, hata kila mtu anaweza kusikia katika hali mbili hizi. Ni sababu gani kutofautisha Musa "alaihis-salaam" kama Kalimullah (aliesemeshwa na Allahu taala)?

Jawabu: Musa "alaihis-salaam" alisikia neno la milele bila herufi wala sauti, kwenye hali iliyotofauti na Adat al-ilahiyya (sheria ya usababisho). Alisikia kwa njia ambayo haiwezekani kufafanua, kama ilivyo kwamba Allahu taala ataonwa kwenye pepo kwenye hali ambayo haifahamiki kiakili wala haielezeki. Hakuna mtu mwingine aliesikia katika hali hii. Au alisikia neno la Allahu taala kwa sauti lakini sio kwa njia ya masikio tu lakini kwa chembe zote za mwili wake, kutoka kwenye kila pande. Au alisikia tu kutokana na mwelekeo wa mti, lakini kwenye muundo wa sauti au vibration ya upepo au kwa njia nyengine. Kwa kuwa alisikia kupitia moja kati ya hali hizi, aliheshimiwa kwa jina **'Kalim-u-llah'**. Muham-

mad "alaihis salaam" nae kwenye usiku wa Miraj, Kalamu ilahiyyi aliisikia hivi na Jibril "alaihis-salaam" nae wakati wa kuchukuwa Wahy (ujumbe) alichukuwa kwa njia hii.

4. **Nguzo ya nne ni "Kuamini mitume wa Allahu taala"** ambao walitumwa kuongoza watu kufuata njia anayotaka Allah. Kilugha 'rusul' (ni wingi wa rasul) ni 'watu waliotumwa, mitume'. Katika Uislamu, **'rasul'** ni mtu mtukufu, anaeheshimika ambaye maumbile yake, tabia, maarifa na akili ni juu kuliko watu wengine katika zama hizo, na ambaye hana sifa mbaya kitabia. Mitume walikuwa na cheo cha **'Iswima**' yaani, hawakutenda dhambi kubwa wala ndogo kabla au baada ya kuteuliwa kuwa mitume. [Makafiri wanaotaka kuharibu Uislamu kwa ndani, wanasema kwamba Muhammad "alaihis-salaam" kabla ya kuwa mtume, alichinja mbele ya masanam na wanaonesha dalili kutoka kwenye vitabu vya watu wasio na madhehebu. Uongo wakusingizia huu tunaufahamu kutokana na mistari ya hapo juu.] Baada ya kuteuliwa kuwa mitume hadi pale utume uliposambazwa na kujulikana hawakuwa na kasoro kama upofu, uziwi na kadhalika. Ni lazima kuamini kwamba mitume walikuwa na sifa saba: **Amanat** (amana), **Swidik** (ukweli), **Tablig** (kufikisha), **Adala** (uwadilifu), **Iswimat** (kulindwa dhidi ya maovu), **Fatanat** (smart sana), **Amnul-adha** (kutoachishwa utume).

Mtu mwenye kuleta dini mpya anaitwa **Rasul** (mjumbe). Asiekuja na dini mpya ila anaongoza watu kwa dini iliotangulia anaitwa **Nabii** (mtume). Kueleza watu sheria na kuwaita kwenye dini ya Allahu taala hakuna tofauti kati ya rasul (mjumbe) na nabii (nabii/mtume). Kuamini mitume maana yake ni kuamini mitume yote bila kutofautisha kati yao na kuamini kwamba wote ni wakweli. Anayekataa kuamini mmoja wao basi anakuwa hajawaamini wote.

Utume huupati kwa kufanya kazi, kujiumiza njaa au kujitesa na kufanya ibada sana. Ila unapatwa kwa ihisan na chaguo lake Allahu taala. Dini ilitumwa kwa njia ya mitume ili waweze kuandaa maisha muhimu kwa watu hapa duniani na baadae, na kuwatahadharisha dhidi ya vitendo hatari na kuwafanya wapate uokovu, muongozo, amani na furaha. Ingawa walikuwa na maadui wengi na kufanyiwa masihara na kutendewa kiunyama, mitume hawakuogopa maadui zao na hawakuonesha kusita katika

kuwaambia watu amri za Allahu taala kuhusu mafundisho ya imani na desturi za kidini. Allahu taala aliwaunga mkono mitume yake kwa kuwapa miujiza kuonesha kwamba wametumwa na waukweli. Hakuna yoyote aliyeweza kutoa changamoto dhidi ya miujiza yao. Watu wanaomfuata mtume fulani wanaitwa **umma** wake. Siku ya kiama mitume wataruhusiwa kuombea umma zao, hasa wale waliotenda dhambi kubwa, na maombezi yao yatakubaliwa. Allahu taala pia atawaruhusu wanazuoni, watu wema na walio miongoni mwa umma wao kuomba na maombezi yao yatakubaliwa. Mitume

"alaihimus-salaam" wapo hai ndani ya kaburi zao katika uhai ambao hatuwezi kuujua, miili yao tukufu haiozi na udongo. Kwa sababu hii,

inaelezwa katika hadithi tukufu: **"Mitume wanasali na kuhiji ndani ya kaburi zao"**.[21]

Kama macho yake mtume yaliobarikiwa yalilala, macho ya moyo wake hayajalala. Mitume wote "alaihimus-salaam" walikuwa sawa katika kutekeleza kazi zao kama mitume na kuwa na ukamilifu wa nubuwwa (utume). Sifa za kipekee saba zilizotajwa hapo juu wote

walikuwa nazo. Mitume hawajavuliwa utume kamwe. Lakini awliya wanaweza kuvuliwa uawliya. Mitume walikuwa watu, sio majini au malaika, ambao hawawezi kuwa mitume wa watu au kupata cheo cha utume. Mitume walikuwa wanazidiana. Kwa mfano, umma wa mtume fulani unaweza ukawa na watu wengi au nchi aliotumwa inaweza ikawa kubwa kuliko ya mtume mwengine au wengine, au anaweza akawa amepewa

[21] Katika Saudi Arabia siku hizi kuna watu wanaoitwa mawahabi. Watu hao hawaamini hadithi tukufu hizi. Wanaita Waislamu waukweli wanaoamini hadithi tukufu hizi kwamba ni "makafiri". Wao hawawi makafiri kwa tafsiri potofu ya aya tukufu na hadithi za mtume kwa kutumia maana isiowazi na yenye utata. Ni watu wenye uzushi (bid'at). Wanadhuru Waislamu sana. Uwahabi uliazishwa na Muhammad ibn Abd al-Wahhab kutoka mji wa Najdi. Jasus wa kingereza Hempher, alimpotosha kwa kutumia dhana mbaya za Ahmad ibn Taymiyyah (alikufa 728/1328 miladi, kwenye mji wa Damascus). Na ilisambazwa miongoni mwa waturuki na kila sehemu kwa kupitia vitabu vya mmisri Muhammad Abduh (alikufa 1323/1905 miladi, Misir). Wanazuoni wa Ahl as-Sunna katika mamia ya vitabu vyao walithibitisha kwamba mawahabi sio wafuasi wa dhehebu la tano, na kwamba ni watu wenye uzushi wanofuata njia mbaya. Maelezo zaidi yametolewa kwenye vitabu Furaha ya milele na kiama na Akhirat. Allahu taala awasaidie vijana wa kiislamu wasianguke kwenye uzushi wa Wahabi, na asitufanye kuacha njia sahihi ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna, ambao wamepongezwa sana kwenye hadithi tukufu nyingi! Amin.

zawadi na neema nyingi, au miujiza yake ikawa mingi na ya daima. Mtume wa mwisho, **Muhammad** "alaihis salaam" ndio wa juu kuliko mitume wengine. Mitume wanoitwa Ulul-azm walikuwa juu kuliko wengine. Na Rasul (wajumbe) walikua juu kuliko mitume ambao hawakuwa Rasul.

Idadi ya mitume "alaihimus-salaam" haijulikani. Lakini ni maarufu kwamba idadi yao walikuwa zaidi ya **124,000**. Kati ya hao **313** au **315** walikuwa Rasul (wajumbe); **sita** miongoni mwao waliitwa **Ulul-azm**, nao ni: **Adam, Nuh, Ibrahim, Musa, Isa na Muhammad Mustafa** "alaihis-salaam".

Thelathini na tatu miongoni mwa mitume walikuwa maarufu nao ni: **Adam, Idris, Shith, Nuh, Hud, Swalih, Ibrahim, Lut, Ismail, Ishaq, Yaqub, Yusuf, Ayyub, Shuaib, Musa, Harun, Khidr, Yusha ibn Nun, Ilyas, Alyasa, Dhul-kifl, Shamun, Ishmoil, Yunus ibn Mata, Dawud, Sulaiman, Luqman, Zakariyya, Yahya, Uzair, Isa ibn Mariam, Dhul-qarnain** na **Muhammad** "swallallahu alaihi wa sallam".

Kati ya hao majina ya mitume ishirini na nane tuu yametajwa kwenye Quran tukufu. Shit, Khidr, Yusha', Sham'un na Ishmoil hayajaandikwa. Miongoni mwa hao ishirini na nane haijulikani kama Dhul-qarnain, Luqman na Uzair walikuwa mitume au la. Imeandikwa kwenye **Maktubat-i-Ma'thumiyya** juzuu ya pili barua ya 36 kwamba kuna dalili zinazosema kwamba Khidr "alaihis salaam" alikuwa mtume. Na imeandikwa hivi kwenye barua ya mia moja na thamanin na mbili kama ifuatavyo: "Khidr "alaihis-salaam" yupo kwenye sura ya binaadamu mda wote na anafanya baadhi ya kazi, haionyeshi kwamba yuko hai. Allahu taala aliipa roho yake kama alivyozipa roho za mitume wengine na mawalii, ruhusa ya kuonekana katika sura ya binaadamu. Kuwaona sio ishara kwamba wako hai." Dhul-kifl "alaihis-salaam" pia aliitwa Harqil, ndie anayesemekana pia kuwa Ilyas, Idris au Zakariyya.

Ibrahim "alaihis-salaam" ni Khalil-Allah, kwa sababu hakuwa na mapenzi ya viumbe katika moyo wake isipokuwa mapenzi ya Allahu taala peke yake. Musa "alaihis-salaam" ni Kalim-Allah, kwa sababu alizungumza na Allahu taala. Isa "alaihis-salaam" ni Kalimat-Allah, yeye hakuwa na baba na alizaliwa kwa Kalimat al-ilahiyya (neno la Mungu) 'kuwa'. Zaidi alihubiri maneno ya Allahu taala ambayo yalikuwa yenye hekima kubwa na akayafikisha kwenye masikio ya watu.

Muhammad “alaihis-salaam” ambaye ndie sababu ya kuumbwa kwa viumbe wote na mwenye cheo cha juu, ndie maarufu zaidi, mwenye heshima kubwa miongoni mwa binadamu, ni Habibu Allah (kipenzi cha Allahu taala). Kulikuwa na ushahidi mwingi kuthibitisha ukubwa wake na ndio maana akaitwa Habibu-Allah. Kwa sababu hii, maneno kama ‘kashindwa’ hayasemwi kwake. Katika siku ya kiama atafufuka kutoka kwenye kaburi lake kabla ya watu wote. Atakuwa wa mwanzo kwenda kuhukumiwa. Ataingia peponi kabla ya watu wote. Ingawa miujiza yake tukiihisabu haiishi, na kuihisabu nguvu za mtu hazitoshi, acha tuuandike muujiza wake wa Miraj kwa kupamba maandishi yetu.

Moja katika miujiza yake ni kwenda kwake **Miraj**: alipokuwa kitandani Makka al-Mukarramah, aliamshwa na mwili wake mtukufu ulipelekwa masjid ya Aqsa mji wa Jerusalem (Quds), na kuelekea mbinguni, na kuipita mbingu ya saba, kuelekea kwenye maeneo ambayo Allahu taala alikusudia. Tunapaswa kuamini Miraj hivyo.[22] Miraj ilitokea vipi imeandikwa kwa maelezo kwenye vitabu vyenye thamani vingi, hasa katika **Shifa’-sharif**.[23][2] Yeye na Jibril “alaihis-salaam” walikwenda kutoka Makka hadi **Sidrat al muntaha**, mti uliopo kwenye mbingu ya sita na saba. Zaidi ya hapo hakuna ndio kikomo cha maarifa na kupanda juu. Hapo kwenye Sidra, mtume “alaihis-salaam” alimuona Jibril “alaihis-salaam” kwenye sura yake halisi akawa ana mbawa mia sita. Jibril “alaihis salaam” alibaki kwenye Sidra. Kutoka Makka kwenda Jerusalem, na kuelekea mbingu ya saba Rasulullah “alaihis-salaam” alipanda **Buraq**, ambaye ni mweupe, mwenye kasi sana, hana jinsia sio dume wala jike na ni mnyama asiekua wa hapa duniani lakini kutoka peponi, ni mkubwa kuliko nyumbu tena mdogo kuliko farasi. Anakanyaga pale macho yake yanapoishia kuona. Kwenye masjid ya Aqsa Rasulullah “alaihis-salaam” na mitume wengine walisali jamaat, mtume “alaihis-salaam” akawa imamu, ilikuwa sala ya usiku au alfajir. Roho za mitume zilikuwepo pale katika sura zao za kibinadamu. Kutoka Jerusalem kwenda mbingu ya saba alipanda kwa kutumia

[22] Wazushi wenye madhehebu ya Isma’ili na maadui wa Uislamu waliojificha kama wanazuoni wakiislamu, wanajaribu kuwadanganya vijana kwa kusema na kuandika kwamba Miraj mtume hakupanda kimwili lakini kiroho (kama ndoto). Tunafaa kutonunua vitabu hivi vyenye uongo. Tusiwape fursa ya kutudanganya.

[23] Qadi Iyad al-Maliki, mtunzi wa kitabu Shifa’, alifia Morocco mwaka 544 H. [1150 miladi].

ngazi ziitwazo **Miraj**. Wakati yupo njiani Malaika walipiga foleni kulia na kushoto, wakiwa wanamsifu na kumtaja. Katika kila mbingu, Jibril "alaihis-salaam" alikuwa anatangaza habari njema za kufika kwa Rasulullah "alaihis-salaam". Katika Kila mbingu alimuona mtume na akamsalimia. Kwenye **Sidra**, aliona vitu vingi vya kushangaza, neema za peponi na adhabu za motoni. Kutokana na hamu kubwa ya kumuona Allahu taala, hakutizama kwenye neema za pepo. Baada ya Sidra alikwenda peke yake, katikati ya muangaza. Alisikia sauti za kalam za malaika wakiandika. Alipitia pazia elfu sabini. Umbali kati ya pazia mbili ulikuwa kama safari ya miaka mia tano. Baada ya hapa, kwenye kitanda kiitwacho **Rafraf**, ambacho kilikua kinang'aa kuliko jua, alipitia Kursi na akafika sehemu iliopo Arsh. Alikwenda mbali na Arsh, mbali na wakati, anga na masuala ya dunia. Alifika sehemu na kusikia mazungumzo yake Allahu taala.

Alimuona Allahu taala katika hali ambayo haieleweki wala haifafanuliki, kama Allahu taala atakavyoonwa siku ya kiama bila wakati wala anga. Alizungumza na Allahu taala bila herufi wala sauti. Akamtakasa, kumsifu na kumtaja Allahu taala. Alipewa zawadi zisizohisabika na heshima. Yeye na umma wake (Waislamu) waliamrishwa kusali sala hamsini kila siku. Hata hivyo sala za kila siku zilipunguzwa hadi tano kwa upatanishi wa Musa "alaihis

salaam". Kabla ya haya, namaz (sala) zilikuwa zinasaliwa katika wakati wa asubuhi na jioni au usiku tu. Baada ya safari ndefu kama hiyo, baada ya kuwa amepata zawadi na neema na kuona na kusikia vitu vya kushangaza vingi, alirudi kwenye kitanda chake ambacho kilikuwa bado hakijapoteza ujotojoto wake. Tuliofahamisha hapo juu sehemu moja tuliitoa kwenye aya tukufu na sehem nyingine kutoka kwenye hadithi. Hata sio wajibu kuamini vyote lakini kulingana na mafundisho ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna mtu anayekanusha ukweli huu anakuwa ametengana na Ahl as-Sunna. Na yule asieamini aya au hadithi anakuwa kafiri. Acha tuangalie baadhi ya ushahidi usiohisabika unaonyesha Muhammad "alaihis salaam" kuwa yeye ni **Sayyidul-Ambiya'** wa mitume "alaihimus salaam" wote.

Siku ya kiama mitume wote "alaihimus-salaam" watajikinga chini ya kivuli cha bwana wao. Allahu taala alimwambia kila mtume 'alaihis-salaam' kwamba wangekuwa wanaishi hadi wakati atakapochaguwa miong-

oni mwa viumbe kipenzi chake Muhammadi 'alaihis-salaam' wangestahiki kumuamini na kuwa wasaidizi wake. Vile vile kila mtume aliuambia uma wake hivyo. Muhammad "alaihis-salaam" alikuwa **Khatam al-ambiya** (mtume wa mwisho); kwamba hakuna tena mtume atakae mrithi. Roho yake yenye kubarikiwa iliumbwa kabla ya mitume wote. Alipewa cheo cha nubuwwa (utume) mwanzo. Nubuwwa (utume) ulikamilishwa na kuja kwake kuipa dunia heshima. Wakati wa mwisho wa dunia ukikaribia, katika enzi za Hadhrat al Mahdi, Isa "alaihis-salaam" atateremka kutoka mbinguni kwenye mji wa Damascus (Syria) na kuungana na umma wa Muhammad "alaihis salaam" na kutangaza Uislamu duniani.

[Watu wenye uzushi wanaoitwa **Qadiyani** au **Ahmadiyya**, ambao waliandaliwa na waingereza huko India mnamo mwaka wa 1296 hijri [1880 A.D], wamesema uongo na maneno maovu kuhusu Issa "alaihis-salaam". Ingawa wanajiita Waislamu, wanajitahidi sana kuuharibu Uislamu kwa ndani. Fatwa ilipita ya kuwabainisha kwamba sio Waislamu.

Kundi lengine la mazindik lenye uzushi ambalo lilijitokeza nchini India ni kundi la **Jama'atul-tablighiyya**. Kundi lao lilianzishwa mnamo mwaka 1345 [1926 A.D], na Ilyas. Alisema kwamba Waislamu walikuwa wamepoteza Uislamu wa kweli na ili kuwanusuru alipata amri kwenye ndoto. Alisema alipata mafunzo kutoka kwenye vitabu vya walimu wake ambao pia ni wazushi kama Nazir Huseyn, Rashid Ahmed Gangohi na Khalil Ahmad Saharanpuri. Njia wanayotumia kupoteza Waislamu ni kwamba kila wakati wanazungumzia umuhimu wa sala na jamat. Hali ya kuwa wenye uzushi (wasiofuata madhehebu ya Ahl as-Sunna) sala na ibada zao zengine hazikubaliwi. Wanafaa kusoma vitabu vilivyoandikwa na wanazuoni wa Ahl as-Sunna wajiokoe kwenye bid'at kisha wawe Waislamu wa kweli. Watu wanaotafsiri vibaya aya za Quran tukufu ambazo hazina maana ya moja kwa moja wanaitwa wenye **bid'at** au **wazushi**. Maadui wa Uislamu wanaotafsiri aya za Quran tukufu kulingana na fikira zao potofu na wakatoa maana ambayo sio sahihi wanaitwa **Zindiq**. Mazindik hawa wanajaribu kubadilisha Quran tukufu na Uislamu. Adui mkubwa alieanzisha na kuwalea na kuwasambaza ulimwenguni kote na kuwapa mamilioni ya pesa ni muingereza. Wanachama wa **Jamat tabligh** kwa ujinga wao wameanguka kwenye mtego wa makafiri waingereza, wanajitahidi kuwadanganya Waislamu kwa kujiita

Ahl as-Sunna na kusali kila siku sala tano na kusema uongo. Abdullah ibn Masud anasema kwamba, (ingawa hawana dini watakuwa wenye kusali). Watu hawa watakuwa ndani kabisa kwenye moto. Baadhi yao ni kama korongo alioko kwenye mnara juu ya mlima , ana kilemba kikubwa, ndevu na juba lake, wanasoma aya tukufu na wanatoa maana sio sahihi na wanapoteza Waislamu. Hata hivyo hadithi sharif inasema: **(Innallaha la yandhuru ila suwarikum wa thiyabikum walakin yandhuru ila kulubikum wa niyyatikum)**, Allahu taala hatizami sura zenu wala mavazi yenu lakini anatizama nyoyo zenu za niya zenu. Shairi:

Kad-du buland dared, dester para, para.

Chun ashiyani laklak, ber kalla-i-minara.

Kwakuwa watu hawa wameshindwa kujibu vitabu vinavyochapishwa na **Hakikat Kitabevi** ambavyo vinathibitisha kwamba watu hawa ni waongo, basi wanasema "Vitabu vinavyochapishwa na Hakikat Kitabevi ni vya uongo na uzushi. Msisome vitabu hivyo." Alama kubwa ya kuwatambuwa maadui wa Uislamu na mazindik ni kusema kwamba vitabu vilivyoandikwa na wanazuoni wa Ahl as-Sunna vinavyoeleza dini ya kweli ni vya uongo, na kuwaambia watu wasisome vitabu hivyo. Kitabu chetu **Faideli Bilgiler** (Habari muhimu) kimetoa maelezo zaidi kuhusu madhara ya watu hawa kwa Waislamu na majibu ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna.

Muhammad "alaihis-salaam" ndie wa juu kabisa miongoni mwa mitume wote, ndie rehma ya ulimwengu. Ulimwengu elfu kumi na nane wote wanafaidika kutoka kwenye bahari yake rehma. Kwa muungano wa wanazuoni walisema kwamba ni mtume wa watu wote na majini. Na kuna kauli nyingi zinazoeleza kwamba pia ni mtume wa Malaika, mimeya, wanyama na kila dutu. Mitume wengine walitumwa kwa umma fulani na nchi zao tu. Lakini Rasul karim "alaihis-salaam" alitumwa kwa ulimwengu wote, na viumbe wote walio hai na wasiokuwa hai. Allahu taala aliwataja mitume wengine kwa majina yao. Lakini Muhammad "alaihis-salaam" alimtaja kwa njia ya Ewe mjumbe wangu. Ewe mtume wangu wakati wa utume. Alioneshwa miujiza aliopewa kila mtume. Allahu taala alimpa zawadi nyingi na akampa miujiza mingi kuliko aliyowapa mitume wake wengine. Alifanywa kuwa wa juu ya mitume wote kwa kupewa heshima na ubora. Mwezi uligawika vipande viwili alipofanya ishara kua kido-

le chake chenye baraka; jiwe ndani ya mkono wake lilitamka jina la Allah; miti ilimsalimia kwa kusema, "Ya Rasullah"; mti mkavu unaoitwa Hannana ulilia kwa kuwa Rasulullah ameuwacha; maji yalitiririka kutoka kwenye vidole vyake vyenye baraka; vyeo vya juu vya **al-Maqam al Mahmud, ash-Shafa'at al-kubra, al-Hawdh al-Kawthar, al-Wasila** na **al-Fadila** aliahidiwa kupewa vyote siku ya kiama; na alipata heshima ya kuona uzuri wake Allahu taala kabla ya kuingia peponi; alikuwa mwenye tabia nzuri duniani, mwenye imani iliokamili, mwenye elimu, mwenye upole, mwenye uvumilivu, mwenye shukrani, mwenye zuhdi, mwenye usafi wa moyo, mwenye uadilifu, mwenye ukarimu, mwenye hayaa, shujaa, mwenye adabu, mwenye hikma, mzuri wa tabia, mwenye kusaidia, mwenye huruma na heshima bila kikomo. Hakuna mtu anaejua miujiza aliopewa isipokuwa Allahu taala. Dini yake ya Uislamu ilifuta dini nyengine zote zilizomtangulia. Dini yake ndio bora zaidi na ya juu kuliko zote. Umma wake ni wa juu kuliko umma mwengine. Mawalii wa umma wake wanaheshimika kuliko mawalii wa umma mwengine.

Miongoni mwa maawliya wa umma wa Muhammad "alaihis salaam", aliestahiki kuwa halifa wa kwanza **Abu Bakr as-Siddiq** "radiyallahu anhu", ndie aliependwa zaidi na maawliya na maimamu na ndie aliekuwa anafaa kuwa Khalifa kuliko wengine. Baada ya mitume, ndie anaefuata kuwa na cheo cha juu na bora zaidi miongoni mwa binadamu waliowahi kuishi na watakaokuja. Ndie wa kwanza kupata cheo na heshima ya Khalifa. Kama neema na baraka kutoka kwa Allahu taala, hajawahi kuabudu masanamu kabla ya Uislamu kuja. Alilindwa dhidi ya ukafiri na tabia za kijinga. [Kutokana na haya inafahamika jinsi gani walivyo wajinga na duni wale wanaoandika na kusema kwamba Rasulullah "alaihis-salaam" aliwahi kuabudu masanamu kabla ya utume.]

Baada ya huyu anayefuata kuwa na cheo cha juu miongoni mwa binadamu ni Khalifa wa pili **Umar ibn al-Khattab** "radiyallahu anhu" ambaye Allahu taala alimchaguwa kuwa rafiki wa karibu wa mpendwa wake mtume.

Baada ya huyu anayefuata kuwa na cheo cha juu miongoni mwa binadamu ni Khalifa wa mtume "alaihis-salaam" wa tatu **Dhu´nurain Uthman ibn Affan** "radiyallahu anhu", hazina ya neema na baraka na chimbuko la hayaa, imani na maarifa ya kiroho.

Baada ya yeye, anafuata mtu bora sana ndani ya watu na ni Khalifa wa mtume "alaihis-salaam" wa nne **Ali ibn Abi Talib** "radiyallahu anhu", mwenye nguvu za kutisha na ndie simba wa Allahu taala.

Hadhrat **Hasan ibn Ali** "radiyallahu anhu"[24]1 alikuwa Khalifa baada yake. Mda wa miaka thelathini ya khilafat iliotajwa na hadithi sharif ilikamilishwa na yeye. Baada yake mtu mwengine wa juu ni Hadhrat **Huseyn ibn Ali** "radiyallahu anhu", mwangaza wa macho yake Rasulullah "alaihis-salaam".

Ubora huu ulitokana na wingi wa thawabu mtu alizokusanya, kuachana na makazi yao na wapendwa wao kwa ajili ya Uislamu, kutangulia kwenye Uislamu, kuwa karibu na mtume "alaihis salaam", kwa hali ya juu; kutekeleza sunna za mtume; jitihada zao kwenye kusambaza Uislamu; na kuepuka ukafiri, fitina na ufisadi.

Hadhrat Ali "radiyallahu anhu" alikubali Uislamu kabla ya masahaba wote isipokuwa Abu Bakr "radiyallahu anhu". Lakini alikuwa bado mtoto na hakuwa na mali na alikuwa anaishi kwenye nyumba ya Mtume "alaihis-salaam" na kumtumikia. Kwa hivyo kukubali kwake Uislamu hakujafanya makafiri kukubali Uislamu, ili kufuata mfano wake, au kushindwa. Kwa upande mwengine, kukubali Uislamu kwa makhalifa watatu wengine kuliufanya Uislamu kupata nguvu. Kwa kuwa Hadhrat Ali na wanawe "radiyallahu anhum" walikuwa karibu sana na mtume "alaihis salaam" kiudugu na damu, wangesemwa kuwa wenye cheo cha juu kuliko Hadhrat Abu Bakr na Hadhrat Umar, lakini ubora wao haukuwa ubora katika kila nyanja na haukuwasaidia kuwapita watu wakubwa hawa kwa njia yoyote. Ilikuwa kama Khidr "alaihis salaam" kumfundisha Musa "alaihis-salaam" baadhi ya vitu. [Ingekuwa tunazingatia ukaribu kidamu kwa ubora wa mtu basi

Hadhrat Abbas angekuwa mbora zaidi kuliko Hadhrat Ali. Waliokaribu kidamu Abu Talib na Abu Lahab wao kiheshima wako chini ya waumini wote na hawana ubora wowote.] Hadhrat **Fatima** alikuwa na cheo cha juu kuliko Hadhrat **Khadija** Hadhrat **Aisha** "radiyallahu anhunne" kwasababu alikuwa karibu sana na mtume kidamu. Lakini ubora wa namna nyengine

[24] Hasan bin Ali alikufa kwa sumu mnamo mwaka 49 [669 A.D] kwenye mji wa Madina al-Munawara.

hauoneshi ubora wa kila namna. Wanazuoni wetu walisema kauli tofauti tofauti kuhusu watatu hawa ni yupi ambaye yuko juu. Kama ilivyofahamika kwenye hadithi tukufu, hawa watatu, Hadhrat **Mariam** na mke wake Firauni Hadhrat **Asiya**, ni wenye vyeo vya juu miongoni mwa wanawake duniani. Na hadithi tukufu nyengine inasema: **"Fatima ni mbora zaidi miongoni mwa wanawake walioko peponi, na Hasan na Huseyn ni vijana wa juu peponi,"**

Baada ya hawa, miongoni mwa maswahaba waliobora zaidi ni **al-Asharat al-Mubasshara**, yaani kumi waliobashiriwa pepo wakati wapo hai. Baada ya hawa ni mia tatu kumi na tatu (313) walioshiriki kwenye vita vya Badri. Wanaofuata ni mashujaa mia saba (700) walioshiriki kwenye vita vya Uhud. Baada ya hawa ni wale elfu moja mia nne (1400) wanaojulikana kama **Bi'at ar-Riddwan**, walioapa kuungana naye Rasulullah "alaihis-salaam" chini ya mti.

Maswahaba "radiyallahu anhu" walijitolea kwa uhai wao na mali zao kwa ajili ya Rasulullah "alaihis-salaam" na kumsaidia. Ni wajibu kwetu tunapotaja jina la mmoja wao, kulitaja kwa upendo na heshima. Hairuhusiwi kusema maneno yanayopunguza ukubwa wao. Ni uzushi yaani bid'a kutaja majina yao bila heshima.

Yule anayempenda Rasulullah "alaihis-salaam" ni lazima kuwapenda masahaba wake wote. Hadithi tukufu inasema: **"Anayewapenda masahaba wangu anawapenda wote kwasababu ananipenda mimi. Asiewapenda hanipendi. Anayewaumiza ananiumiza. Tena anayeniumiza anamuumiza Allahu taala. Mtu anayemuumiza Allahu taala bila shaka ataadhibiwa."** Katika hadithi tukufu nyengine mtume alisema: **"Allahu taala anapotaka kumbariki mmoja katika umma wangu, anatia moyoni mwake mapenzi ya masahaba wangu, na akawapenda wote."**

Kwa hivyo, isitazamwe kwamba masahaba walipigana wao kwa wao kwa ajili ya ukhalifa au kwa nia zao mbaya au kwa tamaa zao. Ni unafiki mkubwa unaosababisha mmoja kuwasema vibaya kutokana na dhana kama hizo, hali ya kuwa wivu na tamaa ya cheo na kupenda dunia ilikuwa ishafutwa kabisa kwenye nyoyo zao baada ya kukaa na mtume "alaihis-salaam" na kusikiliza maneno yake yenye baraka. Walirekebishwa na kuwa huru kutokana na uchoyo, matamanio, chuki na nia mbaya, walikuwa safi

kabisa. Kuzingatia ukweli kwamba mtu anayekaa siku chache mbele ya mmoja kati ya mawalii wa umma huu wa mtume aliyetukuka anafaidika kutoka kwa walii huyu kwa tabia nzuri na ubora na anakuwa msafi kutokana na matamanio ya dunia, inakuwaje ikadhaniwa kwamba masahaba wa mtume, ambao ni mabwana wetu, waliompenda mtume kuliko mtu mwengine yoyote na wakatoa mali zao na uhai kwa ajili yake na wakaacha nchi zao kwa ajili yake na wakazoea urafiki wake, ambao ulikuwa ni chakula cha moyo, hawakuwa huru dhidi ya tabia mbaya, nafsi zao hazikuwa safi na kwamba walipigana kwa ajili ya mzoga huu kama maisha ya mda tu? Watu wakubwa hao walikuwa wasafi sana kuliko mtu mwengine. Sio haki kufananisha kutoelewana kwao na kupingana kati yao na masuala yanayotokea miongoni mwetu, watu wenye uhasama au kusema kwamba walipigana kutosheleza ubaya wao, hisia na tamaa za kidunia. Hairuhusiwi kuwa na dhana mbaya kama hiyo dhidi ya masahaba. Mtu anayesema kitu chochote dhidi yao anapaswa kujuwa kwamba kuwa na uadui na masahaba ni sawa na kuwa na uadui na mtume "swallallahu alaihi wa sallam", na kusema maovu juu yao ni sawa na kusema maovu juu yake, ambaye aliwafundisha na kuwapa mafunzo. Kwa sababu hii, watu wakubwa Waislamu wanasema kwamba asiyeheshimu na asiyetambua ukubwa wa masahaba hajamuamini mtume wa Allah bado. Hatuwezi kutumia vita vya "Jamal" na "Siffin" kama chanzo cha kuwakashifu. Kwa sababu za kidini, hakuna sahaba aliesimama dhidi ya Ali "radiyallahu anhu" katika vita hivyo mwenye makosa; wote wanasitahiki kulipwa kwenye siku ya kiama. Hadithi tukufu inasema: **"thawabu moja itapewa mujitahidi mwenye kukosea, na mbili au kumi kwa yule ambaye anasawazisha. Moja kati ya thawabu mbili ni ya kufanya jitihada. Na nyengine ni ya kusawazisha na kupata ukweli."** Migogoro na mapambano miongoni mwa watu wakubwa Waislamu hawa haikuwa ukaidi au uadui lakini kutokana na tofauti zao katika ijtihad, matumaini yao ya kuendeleza yale yanayoamrishwa na Uislamu. Kila sahaba alikuwa mujtahid.[25]

Ilikuwa wajibu kwa kila mujtahid kutekeleza kulingana na matokeo aliopata wakati wa ijtihada yake, hata ikiwa matokeo ya ijtihadi yake hayalingani na ya mujtahidi alioko juu yake. Ilikuwa hairuhusiwi kufuata ij-

[25] Kwamfano kwenye Hadithi sharif kwenye ukurasa wa 298 wa kitabu al Hadiqa inaeleza kwamba 'Amr ibn al-As "radiyallahu anhu" alikuwa mujtahid.

tihad ya mwengine. Abu Yusuf na Muhammad Shaybani, wanafunzi wa al-Imam al-A'zam Abu Hanifa Nu'man ibn Thabit (alikufa 150 [767 A.D, kwenye mji wa Baghdad]), na Abu Thawr na Ismail ibn Yahya al-Muzani ambao ni wanafunzi wa Imam Muhammad ibn Idris al-Shafi'i (alikufa 204 [820 A.D, Misr]) katika masuala mengi hawajakubaliana na walimu wao, na kuhusu mambo mengine walimu wao walioyataja kuwa 'halali' wao walisema 'haram' na mengine walimu waliotaja kuwa 'haram' wao wakasema ni 'halali'. Kutokana nayo hawawezi kusemwa kwamba walifanya kosa au ni wabaya.

Na hakuna aliyesema hivyo. Kwasababu nao ni mujtahid kama walivyokuwa walimu wao.

Ni kweli kwamba Hadhrat Ali "radiyallahu anhu" alikuwa wa juu na kujifunza zaidi kuliko Hadhrat Mu'awiya na Hadhrat Amr ibn al As "radiyallahu anhu". Alikua na sifa nyingi za juu zinazomtofautisha nao, na ijtihad yake ilikuwa na nguvu na umakini zaidi kuliko ijtihad zao. Hata hivyo, kwa kuwa masahaba wote walikua mujtahid, ilikuwa hairuhusiwi kwao kufuata ijtihadi ya kiongozi wa dini mkubwa huyu. Ilifaa kwao kutenda kulingana na ijtihadi zao.

Swali: "katika vita vya 'Jamal' na Siffin' idadi kubwa ya Muhajirun na Ansar miongoni mwa masahaba walishiriki, walimtii na kumfuata Ali. Ingawa wote walikuwa mujtahid, walifikiria kuwa ni wajibu kumfuata Imam Ali. Hii inatuonyesha kwamba ilikuwa wajibu pia kumfuata Imam Ali. Walifaa kumfuata japokuwa ijtihad zao zilikuwa hazikubaliani na yeye, sio?

Jawabu: Waislamu waliomfuata Imam Ali na wakapigana pamoja naye waliungana naye sio kwamba walifuata ijtihad yake lakini kwa sababu matokeo ya ijtihadi zao ndio yalikubaliana na ya Imam Ali na ikaonyesha kwamba ilikuwa wajibu kumfuata Imam Ali. Vile vile, ijtihadi za masahaba wa mtume wakubwa wengi hazikukubaliana na Hadhrat Ali na ikawa wajibu kupigana dhidi yake. Ijtihadi za masahaba zilitokea kwenye njia tatu tofauti: Baadhi yao walifahamu kwamba Ali "radiyallahu anhu" alikua ni sahihi, na ikawa wajibu kwao kumfuata Ali "radiyallahu anhu". Kundi lengine wakaona kwamba ijtihadi ya wale waliopigana dhidi ya Ali ni sahihi, na ikawa wajibu kwao kuwafuata waliopigana dhidi ya Ali "ra-

diyallahu anhu". Kundi la tatu waliona haifai kuunga mkono mmoja kati yao na kuamua kutopigana, na ijtihadi yao iliwaambia kutoingia kwenye vita. Makundi yote matatu haya walikuwa sahihi na walipewa thawabu.

Swali: Kutokana na maandishi hapo juu inaonesha kwamba wale waliopigana dhidi ya Imam Ali "radiyallahu anhu" pia walikuwa sahihi. Kwa upande mwengine, baadhi ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna walisema kwamba Ali "radiyallahu anhu" alikuwa sahihi, na wapinzani wake walikosea, na walisamehewa au walipata thawabu kwa sababu walikuwa na 'udhr'. Inazungumzwaje kuhusu hili?

Jawabu: Watu wakubwa wawili ndani ya Uislam Al-Imam Shafi'i na Umar ibn Abd al-Aziz walisema kwamba hairuhusiwi kusema kwamba masahaba walikosea. Kwa sababu hii, waliamrisha kwamba kusema kwamba wakubwa wamekosea ni kosa. Hairuhusiwi kwa wadogo kutoa hukumu juu ya wakubwa kama

amefanya sahihi, amekosea, tunakubali, hatukubali. Kwa kuwa Allahu taala hakupaka mikono yetu damu ya watu wakubwa hao, inabidi tuzilinde ndimi zetu kwa kutamka maneno kama 'alikuwa na haki' na 'hakuwa na haki'. Wanazuoni wa kina waliosoma ushahidi na matukio na kusema kwamba Imam Ali "radiyallahu anhu" alikuwa sahihi (alikuwa na haki) na wapinzani wake hawakuwa na haki (walikosea), kwa kweli walikusudia kwamba laiti Imam Ali angepata fursa ya kuzungumza nao waliokuwa kwenye upande mwingine, angewaongoza kutumia ijtihadi kwa kulinganisha na ijtihadi yake. Kusema kweli, az-Zubayr ibn al-Awam "radiyallahu anhu" alikuwa dhidi ya Ali "radiyallahu anhu" katika vita vya 'Jamal' lakini baada ya kufikiria kwa kina kwenye matukio alibadilisha ijtihadi na kuacha mapigano. Maneno ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna wanaochukulia kosa kama ruhusa basi wanafaa kuchukuliwa hivyo. Na hairuhusiwi kusema kwamba Ali "radiyallahu anhu" na wale walioungana naye walikuwa kwenye ukweli na wale waliokuwa dhidi yao kwenye kundi la mama yetu Aisha al-siddiqa, walikuwa kwenye njia batili.

Mapambano ya masahaba haya yalitokana na kutofautiana kwa ijtihadi kwenye matawi ya Ahkam as-Shar'iyya (hukumu za sheria ya kiislamu). Hawakutofautiana kwenye misingi ya Uislamu. Leo, baadhi ya watu wanawasema vibaya na kutowaheshimu watu wakubwa wa Uislamu kama

Mu'awiya na Amr ibn al-As "radiyallahu anhu". Hawajui kwamba kwa kuwakashifu na kuwadhalilisha masahaba ni kumkashifu na kumdhalilisha mtume "swallallahu alaihi wa sallam". Imeandikwa kwenye Shifa as-sharif kwamba Imam Malik ibn Enes alisema "Mtu anayeapa na kuwakashifu Mu'awiya[26] na Amr ibn al-As[27] anastahiki maneno aliosema dhidi yao kumrudia. Inafaa kuwaadhibu vikali hao wanaosema na kuandika dhidi yao na kutoonesha heshima juu yao". Tunamuomba Allahu taala ajaze nyoyo zetu mapenzi ya masahaba wake. Watu wenye imani ya kweli na wanaomuogopa Allahu taala wanawapenda mashujaa hao lakini wanafiki na wenye madhambi hawawapendi.

Watu wanaotambua umuhimu na ukubwa wa masahaba wa mtume "swallallahu alaihi wa sallam" na wanaowapenda na kuwaheshimu wote na kuwafuata wanaitwa Ahl as-Sunna. Wale wanaodai kuwapenda baadhi yao na kuwachukia wengine na kuwakashifu wengi wao, na wale wasiokuwa wafuasi wao wanaitwa Shia (mashia) na Rawafiz. Iran, India na Iraq Rawafizi ni wengi. Uturuki hakuna hata mmoja. Baadhi ya hawa Rawafiz, ili kuwapoteza Waislamu wa kweli wa Alawi (wanaopatikana Uturuki) na wao wanajiita Alawi. Hali ya kua Alawi maana yake ni Waislamu wanaompenda Ali "radiyallahu anhu". Kumpenda mtu ni lazima kufuata nyayo zake na kuwapenda wale aliowapenda. Hawa wangekuwa wanampenda Ali "radiyallahu anhu" wangefuata nyayo zake. Aliwapenda masahaba wa mtume wote. Alikuwa mshauri wake Khalifa Umar "radiyallahu anhu" ambaye ni Khalifa wa pili. Alimuozesha Umar "radiyallahu anhu" mwanawe na bi Fatima Umm Kuluthum. Kwenye hotuba, alisema kuhusu Mu'awiya "ndugu zetu hawakukubaliana nasi. Lakini sio makafiri wala wenye madhambi. Ijtihad yao iliwambia kufanya vile." Talha "radiyallahu anhu" aliepigana dhidi yake alipokufa, yeye mwenyewe alimsafisha vumbi kwenye uso wake na akawa imam wakati wa kumsalia baada ya kifo chake. Allahu taala anasema: **"Waumini wote ni ndugu."** Na aya ya mwisho kwenye sura al-Fatihah Inasema: **"Masahaba wa mtume wanapendana."** Kutompenda hata mmoja kati ya masahaba wa mtume na kujenga uadui juu yake, ni kukanusha Quran tukufu. Wanazuoni wa

[26] Hadrat Muawiya ibn Abu Sufyan alikufa mnamo mwaka wa 60 [680 A.D] kwenye mji wa Damascus.

[27] Amr Ibn al-As alikufa mwaka wa 43 [633 A.D] nchini Misr.

Ahl as-Sunna walifahamu ukubwa wa masahaba “radiyallahu anhum” kiukweli na kuamrisha Waislamu kuwapenda wote ili kuokolewa kutoka kwenye hatari.

Watu waliowachukia na kuwatendea uadui Ahlul bayt yaani Ali “radiyallahu anhu” na wanawe na kizazi chake ambao wanapendwa sana na Waislamu wakisunni wanaitwa **Khawarij**. Leo hawa makhawarij wanaitwa Yazidiyya. **Yazidiyya** dini yao na imani zao ni potofu.

Wanaosema sisi masahaba wote tunawapenda halafu badala ya kufuata nyayo zao wakafuata fikira zao potofu na kusema kwamba njia ya masahaba ndio hii wanaitwa **Wahhabiyya**. Uwahabi wanatumia fikira potofu zilizomo kwenye vitabu vilivyoandikwa na Ahmed ibn Taymiyya ambaye hana madhehebu na Hempher jasusi wa uingereza. Mawahabi hawawataki wanazuoni wa Ahl as-Sunna, wasufi wakubwa na mashie, wote wanawaona wabaya. Wanadhani wao pekee ndio Waislamu. Wasiokuwa kama wao wanasema ni washirikina. Wanasema mali zao na uhai wao ni halali. Inakuwa (Ibaha). Kwenye nassi yaani Quran tukufu na Hadithisharif wanatoa tafsiri ya uongo, mbovu na wanadhani kwamba tafsiri sahihi kwa Uislamu ndio hii. Wanakanusha Adillatu-shar’iyya pamoja na hadithi nyingi. Wanazuoni wa madhehebu manne waliandika vitabu vingi kuhakikisha kwa kutoa ushahidi kwamba wale wanaotengana na Ahl as-Sunna wamepotea na wana madhara makubwa kwa Uislamu. Kupata maelezo zaidi, soma vitabu kama: **kwa lugha ya kituruki**, **Kiyamet ve Ahiret, Se’adet-i Ebediyye** kwa lugha ya kiarabu, **Mihna-tulwahbiyya**, **At-Tawassul-u bin-Nabi wa bis-Salihin**, **Sabil-unnajat** na Kiajemi **Seyf-ul-abrar**. Vitabu hivi vilivyoandikwa na kujibu wenye uzushi, vitabu vingi muhimu vilichapishwa Istanbul na (Hakikat Kitabevi). Ibn Abidin (Muhammad Emin ibn Abidin) alikufa mwaka wa 1252 [1836 M] Sham (Syria) kwenye kitabu chake volume ya tatu wakati anaelezea ‘Baghi’ na kwa Kituruki **(Ni’met-i islam)** mlango wa “Nikah”, ameweka wazi kwamba mawahabi ni Ibahi. Sultan Abdulhamid han wa pili mmoja kati ya ofisa wake Ayyub Sabri Pasha[28] katika vitabu vyake **(Mir’at-ul haramain)** na **(Tarihi wahhabiyyun)** na Ahmad Jawdat pasha tarihi yake kwenye volume ya saba, kwa kituruki kimeelezea kuhusu mawahabi kwa urefu. Yusuf Nabhan naye kwenye

[28] Ayyub Sabri Pasha alikufa mwaka 1308 [1890 M].

kitabu chake cha kiarabu **(Shawahidulhakk)** amewajibu mawahabi na Ibn Taymiyya kwa urefu. Kurasa hamsini kutoka kwenye kitabu chake zipo kwenye kitabu chetu **(Islam alimleri ve vahhabiler)** wanazuoni wakiislamu na mawahabi (Istanbul, 1972).

Ayyub Sabri Pasha "rahmatullahi alaih" alisema: "Uwahabi ulijitokeza pamoja na umwagaji damu, mateso na uasi wa vitisho katika Peninsula ya Uarabu mnamo mwaka 1205 [1791 A.D]." Muhammad Abduh wa Egypt (Misr) alikuwa mmoja wa watu waliojaribu kueneza Uwahabi na wasiokuwa na madhehebu kupitia vitabu vyake kote duniani. Wakati wa chama cha muungano na maendeleo, vitabu vya Abdu vilitafsiriwa kwa lugha ya Kituruki na vilizawadiwa vijana kama kazi ya mwanazuoni wa kiislamu mkuu, mwenye fikira za kimaendeleo, mujaddid maarufu 'Abduh'. Hata hivyo, Abduh alikuwa keshaandika wazi kwamba anavutiwa na Jamal ad-Din al-Afghani (aliekufa mwaka 1314 H. [1897 A.D]), ambaye alikuwa mmasoni na alikuwa mkuu wa Cairo Masonic Lodge. Maadui wa Uislamu, ambao walitaka kuifuta njia ya ukweli inayoitwa Ahl as-Sunna na baadae kuangamiza Uislamu kwa kutumia sifa za unafiki kwenye Uislamu, na kutengeneza njama za fitina kwa kujiita watu wa dini. Abduh alisifiwa na kutukuzwa sana. Wanazuoni wakubwa wa Ahl as-Sunna, a'immat al-madhahib, walitangazwa kuwa wamekuwa watu wajinga. Majina yao yalikuwa hayatajwi tena. Lakini vizazi vya kweli vya babu zetu, ambao walijitolea uhai wao kwa ajili ya mtume "swallallahu alaihi wa sallam" na Uislamu, watoto wa mashahidi, wasingedanganywa na matangazo pamoja na propaganda ambayo mamilioni ya fedha zimetumika. Hata wasingesikiliza au kutambua 'mashujaa wa Uislamu' wa uongo hawa. Allahu taala aliwalinda watoto wa mashahidi dhidi ya uvamizi huu wa kikatili. Leo, vitabu vya watu wasiokuwa na madhehebu vilivyotafsiriwa kama Mawdudi[29], Sayyid Qutb[30], kundi liitwalo 'Jama'at Tablighi' na Hamidullah vinapewa vijana. Vitabu hivyo vina fikira potofu zinazopingana na mafundisho ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna na fikira hizo wanazitolea matangazo makubwa. Tunafaa kuwa tayari na makini. Tunamuomba Allahu taala kuwaamsha Waislamu kutokana na kughafilika kwa neema za mtume wake Muhammad "alaihis salaam" na tunamuomba atulinde dhidi ya

[29] Mawdudi ndio muanzilishi wa kundi la Jama'atul-islamiyya. Alikufa mwaka 1399.

[30] Sayyid Qutb alinyongwa mwaka 1386 [1966 M] nchini Misr.

kudanganywa na uongo na masingizio ya maadui, Amin. Tusijidanganye wenyewe kwa kuomba tu! Kuomba bila kufuata Adat al-ilahiyya (maagizo ya Allahu taala), bila kuweka sababu, bila kutenda ni kuomba miujiza kutoka kwa Allahu taala. Muislamu anapaswa kuomba na kutenda. Ni lazima tuweke sababu kwanza halafu tuombe. Njia ya kwanza kukuwezesha kujikomboa kutoka kwenye ukafiri ni kusoma Uislamu na kuufundisha. Ukweli wa mambo ni lazima kwa kila mwanamme na mwanamke kupata mafunzo kuhusu itikadi ya Ahl as-Sunna, anayowajibika kufanya na yalio haramu kwake. Hii ndio kazi ya kwanza. Leo, kupata mafunzo hayo ni wepesitu. Kwa sababu kuna uhuru wa kuandika na kuchapisha vitabu vya dini sahihi. Ni lazima kila Muislamu kusaidia serikali ambayo imewapa Waislamu uhuru huu.

Watu wasiosoma itikadi na ilm-al-hal (elimu ya utukelezaji wa ibada) ya Ahl as-Sunna na wasioelimisha watoto wao, wako kwenye hatari kubwa ya kujitenga na Uislamu na kutumbukia kwenye janga la ukafiri. Dua za watu kama hawa hazikubaliwi, hivyo watawezaje kulindwa dhidi ya ukafiri. Mtume "swallallahu alaihi wa sallam" alisema: **"mahali penye elimu Uislamu upo. Mahali pasipo patikana elimu Uislamu haupo."** Kama ilivyo muhimu kwetu kula na kunywa ili kutokufa njaa, vile vile ni muhimu kupata elimu kuhusu dini yetu ili kutodanganywa na makafiri na kutokuwa Waislamu. Mababu zetu mara kwa mara walikuwa wanakusanyika na kusoma vitabu vya 'ilm al-hal na kwa hivyo walibaki kuwa Waislamu na wakafurahia Uislamu, na kwa njia hii waliweza kufikisha mwangaza wa neema kwetu sisi. Kwa hiyo ili kubaki Waislamu na watoto wetu kutodanganywa na maadui wa ndani au nje, jambo la kwanza na muhimu kufanywa ni kusoma na kujifunza vitabu vya 'İlm al-hal' vilivyoandaliwa na wanazuoni wa Ahl as Sunna. Wazazi wanaopenda watoto wao kuwa Waislamu ni lazima kuwapeleka kwa mwalimu kuwafundisha kusoma Quran tukufu. Hebu tusome, tujifunze na tuwafundishe watoto wetu na wale ambao tunawajibika juu yao wakati nafasi bado ipo. Itakuwa vigumu pengine haitowezekana kwao pale watakapokwenda shule. Janga litakapokuja kuomboleza hakutokuwa na faida. Tusiwaamini maadui wa Uislamu, kwa udanganyifu wao na vitabu vyao vyenye uongo, magazeti, majarida, runinga (television) na vipindi vya radio, filamu na tovuti. Ibn Abidin "rahmatullahi alaih" aliandika katika kitabu **Radd al-muhtar**

juzuu ya tatu kwamba wale makafiri ambao licha ya kutoamini dini yoyote, wanajifanya kuwa Waislamu na kufundisha vitu vinavyomfanya mtu kuwa kafiri kana kwamba ni vya kiislamu, na wanaojitahidi kuwapoteza Waislamu na kuwaongoza kwenda nje ya Uislamu wanaitwa **Mazindiq**.

Swali: Mtu anayesoma tafsiri ilioandikwa kwenye vitabu vibaya vya wasiokuwa na madhehebu anasema kwamba: Ni lazima tusome tafsiri ya Quran tukufu. Kazi ya kujifunza dini yetu na Quran tukufu kuikabidhi wanazuoni ni hatari na fikira ya kutisha. Quran

tukufu haisemi "Enyi wanazuoni." Lakini inasema, "Enyi Waislamu" na "Enyi watu." Kwasababu hii, kila Muislamu ni lazima kuielewa Quran tukufu mwenyewe na asitarajie jukumu hili kutoka kwa mwengine." "Mtu huyu anataka kila mtu kusoma vitabu vya tafsiri na hadithi. Hatowi mapendekezo ya kusoma vitabu vya Kalam, Fiqh na ilm al-hal vilivyoandikwa na wanazuoni wa kiislamu na wanazuoni wakubwa wa Ahl as-Sunna. Katika kitabu cha Rashid Ridha[31] **Islamda Birlik ve Fikh Mezhebleri** kilichochapishwa na ofisi ya mkuu wa masuala ya dini (nambari 157;1394/1974) kinachanganya sana wasomaji. Sehemu nyingi katika kitabu hiki, mfano kwenye "mazungumzo ya sita" anasema kwamba: *"Hawa (mukallid wanaofuata moja kati yamadhehebu manne) wanawataja kina imamu mujitahdiina hadi daraja la mitume "alaihis-salaam". Na wanapendelea kauli za mujtahidi ambaye hata hafuati hadithi za mtume na kuacha hadithi za mtume. Wanasema kwamba hadithi huenda ikawa ilifutwa (naskh) au imamu huyu huenda akawa ametumia hadithi nyingine. Kwa kufuata maneno ya watu hao ambao wanaweza kuwa walikosea katika hukumu yao na huenda wakawa hawajafahamu jambo, na kwa kuiweka hadithi ya mtume upande yaani kuiacha, ambaye hakuwa na kosa lolote, mukallid hawa pia wanakwenda kinyume na mujtahdiin. Na kwa kufanya hivyo wanakwenda kinyume na Quran pia. Wanasema kwamba hakuna mtu anayeifahamu Quran isipokuwa mujtahid. Maneno kama haya mafakih na mukallid wengine inaonyesha kwamba yametolewa kwenye uyahudi au ukiristu. Kinyume chake ni rahisi sana kufahamu Quran na hadithi kuliko kufahamu vitabu vilivyoandikwa na watu wa fiqh. Watu waliosoma kiarabu na nahau hawatopata ugumu katika kufahamu Quran na hadithi. Nani hapa duniani*

[31] Rashid Rida ni mwanafunzi wa Muhammad Abduh. Alikufa mnamo mwaka wa 1354 [1939 A.D.].

anayekanusha ukweli kwamba Allah ana uwezo wa kuafanuwa dini yake kwa urahisi? Nani anayepinga ukweli kwamba mtume "alaihis-salaam" alikuwa mwenye uwezo zaidi kuliko mtu yoyote kufahamu makusudio ya Allah na kuweza kuwafafanulia watu kuliko wengine? Kwa kusema maelezo ya mtume hayakutosha kwa Waislamu ni kudai kwamba hakuweza kutekeleza kazi yake ya utume kiukamilifu. Kama watu walio wengi hawajaweza kufahamu Quran na Sunna, Allah asinge wahukumu watu wote kwa kutumia sheria ndani ya kitabu na sunna. Ni lazima mtu ajue kile anachoamini kwa kutumia dalili. Allah anayakataa mambo ya taklid na anasema kwamba kwa kuiga baba na babu zao haitokuwa udhuru kusamehewa. Aya nyingi zinaonyesha kwamba taqlidi haijakubaliwa na Allah. Ni rahisi sana kufahamu kile kipande cha dini kinachohusiana na tawi kutoka kwenye dalili kuliko kipande kinachohusiana na imani. Wakati analazimisha kufanya yalio magumu je itakuwaje kwa mepesi? Itakuwa vigumu kuweka sheria kutoka kwenye mambo ambayo ni nadra, halafu tena itachukuliwa kuwa udhuru kwa kutojua au kutoyatekeleza. Watu wa fiqh walivumbua mas'ala mengi wenyewe. Walitoa sheria ya mas'ala hayo. Walijaribu kuanzisha vitu kama ra'y, qiyas jali na qiyas khafi kama dalili kwao. Vitu hivi vilifanywa kufurikwa katika nyanja ya 'ibadat, hali ya kua ni vigumu kupata elimu kwa kuhoji. Hivyo walipanua dini kwa mara kadhaa. Waliwatia Waislamu kwenye matatizo. Mimi sikanushi qiyas, nasema kwamba katika nyanja ya ibada hakuna qiyas. Yanayohusiana na Imani na ibada yalikamilishwa kwenye enzi za mtume. Hakuna anayeweza kuongeza chochote kwa hayo. Maulamaa (mujtahdiin) walikataza watu kuiga (taqlid) na wakaifanya taqlid kuwa haramu.

Maandishi ya hapo juu tuliotoa kwa muhtasari ni kutoka kwenye kitabu (İslamda Birlik ve Fikh Mezhebleri) cha Rashid Ridha asiekuwa na madhehebu. Kama ilivyo kwa vitabu vya watu wasio na madhehebu, wanakataza watu kuiga maimamu wa madhehebu manne. Wanaamrisha kila mtu kujifunza tafsiri na hadithi. Unasemaje kuhusu hili?

Jawabu: Ikiwa vifungu vinavyoandikwa na watu wasio na madhehebu vimesomwa kwa uangalifu, unaweza kujua kwamba wanajaribu kuwadanganya Waislamu kwa kupamba fikira zao potofu na za kutenganisha kwa kutumia hoja mbali mbali na kauli za uongo. Wajinga wanaofikiri

kwamba maandishi hayo yameandikwa kutokana na elimu kwa kutumia mantiki au hoja, wanaweza kuanguka kwenye mtego, lakini wale wenye elimu, walio makini hawatoweza kukamatwa kwenye mitego yao.

Ili kuwaonya vijana dhidi ya hatari ya watu wasio na madhehebu au maadui wa Ahl as-Sunna, ambao wamekuwa wanawaendesha Waislamu kuwaelekeza kwenye kupotea kwa milele, wanazuoni wa kiislam "rahmatullahi alaihim" wameandika maelfu ya vitabu vyenye thamani kwa karne kumi na nne. Yafuatayo ni tafsiri ya baadhi ya vifungu kutoka kwenye kitabu **Hujjat-Allahi 'ala-l-alamin** kilichoandikwa na Yusuf an-Nabhani (alikufa mwaka 1350 A.H [1932 M] Beirut) kama jibu kwa swali hapo juu:

"Sio kila mtu anaweza kuchambua ahkam (sheria) kutoka kwenye Quran tukufu. Kwa kua hata maimamu mujitahidiin hawakuweza kuchambua sheria zote kutoka kwenye Quran tukufu, mtume "swallallahu alaihi wa sallam" alifafanua sheria zilizo kwenye Quran tukufu kwa kutumia hadithi sharif. Kama Quran tukufu ilivyofafanuliwa na yeye peke yake, vile vile hadithi sharif nazo zilifahamika tu na kufafanuliwa na masahaba wa mtume na maimamu wenye ijtihada.

Ili waweze kuyafahamu hayo, Allahu taala aliwajaalia ma imamu wenye kufanya ijtihada elimu ya kisayansi, ya kidini, nguvu za kufahamu, kuona mbele, akili za hali ya juu, na mengine mengi. Mbele ya sifa zote hizi ilitangulia taqwa. Baada ya hayo inafuata nuru ya Allah kwenye nyoyo zao. Maimamu wetu wenye jitihada kwa msaada wa vipaji hivi, walifahamu maana ya maneno yake Allahu taala na mtume wake, na yale ambayo hawakuyafahamu waliyaripoti kwa njia ya **kiyasi**. Kila mmoja miongoni mwa maimamu wa madhehebu manne alieleza kwamba hakusema kulingana na akili yake (ra'y) na alikuwa anawaambia wanafunzi wake 'ukikuta hadithi sahihi basi maneno yangu yaache na fuata hadithi ya mtume'. Maimamu wetu wa madhehebu kauli hiyo waliwambia watu mujitahidi wenye elimu kama wao. Maulamaa hawa, walikuwa wenye Tarjih na wenye kujua dalili za wanazuoni wa madhehebu manne. Mujitahid wanawafahamu Maulamaa, kwa kusoma hadithi sahihi na sanadi zake, riwayat na kutambua ipi iliotangulia mwanzo na ipi iliofuata na kuchunguza sharti nyingi za Imamu walizotumia wakati wanafanya ijitihad. Au Mujtahid imamu aliamua kuhusu suala fulani kwa njia ya kiyasi kwa sababu hakujua hadithi

inayohusiana na tatizo lake, tena baadae wafuasi wake (wanafunzi wake) wakakuta hadithi ya mtume na wakatoa hukumu tofauti. Pamoja na hayo wakati wanafunzi wanaagalia ijtihadi kama hii, hawakwenda kinyume na sheria alizotumia Imamu wakati wa ijtihada yake. Na baadae Mufti waliofuata nao walitoa fatwa, hivyo maandishi haya yote inafahamika kwamba, Waislamu ambao wamefuata madhehebu manne na mujtahid waliofundishwa kwenye madhehebu yao, wamekuwa wakifuata sheria za Allahu taala na mtume wake. Mujtahid hawa walielewa sheria kutoka kwenye Quran tukufu na hadithi za mtume, ambazo hakuna mwengine alieweza kuelewa, na kufikisha kile walichofahamu. Waislamu nao wameiga na kufuata mujtahid vile walivyofahamu kutoka kwenye Quran na sunna za mtume, kwasababu katika sura an-Nahl aya ya 43 maana yake inaeleza kwamba **(msipojua ulizeni wanaojua)**.

Aya hii inaonyesha kwamba sio kila mtu anauwezo wa kufahamu Quran na Hadithi kwa usahihi. Inaamrisha wale watu ambao hawawezi kuzifahamu wasijaribu wao wenyewe kufahamu Quran au hadithi sharif lakini wajifunze kwa njia ya kuuliza wale ambao wamevifahamu. Ikiwa kila mtu angeweza kufahamu maana ya Quran tukufu na ya hadithi sharif ipasavyo, basi makundi 72 yenye uzushi yasingejitokeza. Watu wote waliosababisha makundi haya kutokea walikuwa wasomi, lakini hakuna hata mmoja kati yao aliyeweza kufahamu makusudio ya Quran na hadithi ipasavyo. Bila ya kuelewa, walitoka katika njia sahihi na kusababisha mamilioni ya Waislamu kupotea. Baadhi yao wamekuwa kipao mbele kutoa tafsiri ya uongo kuhusu aya na hadithi mpaka wamekuwa wazushi kiasi kwamba wanaita watu walioko kwenye njia sahihi 'makafir' na 'washirikina'. Katika kitabu kiitwacho **Kashf ashshubuhat**, cha mawahabi kilichotafsiriwa kwenye lugha ya kituruki na kupenya kuingia nchini Uturuki kinaeleza kwamba kuua na kupora mali ya watu wa Ahl as-Sunna ni mubaha (inarusiwa).

Kufanya ijtihad kwa maimamu wa madhehebu na kuanzisha madhehebu yao na Waislamu wote kuungana kwao juu ya madhehebu haya ni ihsan aliompa Allahu taala kipenzi chake mtume "swallallahu alaihi wa sallam" peke yake. Allahu taala kwa upande mwengine kama alivyowaumba maimamu wa Itiqad ili wazuie itiqadi za wapotofu, mazindiki, mulhid na

watu wa shetani kutoharibu elimu inayoeleza imani, vile vile maimamu wa madhehebu waliumbwa kulinda dini isiharibiwe. Neema hii kwa kutopatikana katika uyahudi na ukrisitu, dini zao ziliharibiwa na kuwa kitu cha kuchezea.

Kwa mkusanyiko wa wanazuoni wa kiislam walisema kwamba, miaka mia nne (400) baada ya kufa kwa mtume "swallallahu alaihi wa sallam" hajatokea mwanazuoni mwenye uwezo wa kufanya ijtihad. Mtu anayesema kwamba inafaa kufanya ijtihadi hivi sasa basi mtu huyu atakuwa mwenda wazimu au ana elimu ndogo kuhusu Uislam. Mwanazuoni mkubwa Jalal ad-Din al-Suyuti ʻAbd ar

Rahman "rahmatullahi alaih" (alikufa mwaka 911 H [1505 M], kwenye nchi ya Misr) aliposema kwamba amefika katika daraja la ijtihad, wanazuoni wengine walimuuliza kuhusu swali ambalo lina majibu mawili tofauti na kumuuliza jibu gani ambalo linafaa zaidi. Hakuweza kuwajibu. Alisema kwamba anashughuli njingi sana kuweza kujibu swali hilo. Hata hivyo, alichoulizwa kufanya ni kutumia ijtihadi juu ya fatwa, iliyotolewa ambayo hii ni ijtihadi ya daraja la chini. Kwa kuona kwamba mwanazuoni mkubwa kama al Suyuti alishindwa kutumia ijtihadi juu ya fatwa iliyotolewa, sasa tutawapa jina gani wale wanaolazimisha watu wa kawaida kutumia ijtihad! Hawa watu tusipowaita wenda wazimu basi ni wajinga. Al Imam al-Ghazali "rahmatullahi alaih" (alikufa mwaka 505 [1111 A.D]) alisema kwenye kitabu chake **Ihya' Ulum ad-Din** kwamba katika enzi zake hakukuwa na mjitahid yoyote.

Endapo Muislam ambaye sio mjitahdi anajifunza hadithi sahihi na baadae akaanza kukosa utulivu kuhusu namna imam wa madhehebu yake alivyofundisha kwa sababu namna alivyofundisha imam wa madhehebu yake haikubaliani na hadithi, anafaa kutafuta ndani ya madhehebu manne mujtahid mwengine ambaye ijtihadi yake inalingana na hadithi na kufanya vitu kulingana na madhehebu ambayo mjtahid huyu anatoka. Mwanazuoni mkubwa al-Imam Yahya an-Nawawi "rahmatullahi alaih" (alikufa mwaka 676 H. [1277 M], kwenye mji wa Damascus) alielezea haya kwenye kitabu chake **Rawdat at-talibin**, kwamba hairuhusiwi kwa watu ambao hawajafikia daraja la ijtihad kuchambua sheria kutoka kwenye Nass, mfano: Quran na Sunna. Hivi sasa watu wajinga wanadai kwamba wamefikia da-

raja la ijtihad, kwamba wanaweza kuchambua sheria kutoka kwenye Nass na kwamba hawana haja tena ya kufuata moja kati ya madhehebu manne, na kuachana na madhehebu ambayo wamefuata kwa miaka. Wanajaribu kukanusha madhehebu kwa kutumia sababu zao zisizo na msingi. Wanatoa matamshi ya kijinga kama 'hatutofuata mawazo ya watu wa dini ambao walikuwa wajinga kama tulivyo sisi'.

Wanashawishiwa na shetani na kuharibiwa na nafsi zao na kudai kwamba wako juu. Hawazingatii kwamba kwa kusema hivyo hawaoneshi ukubwa wao bali wanaonesha ujinga wao. Miongoni mwao, tunaona pia baadhi ya wajinga wenye uzushi wanaosema na kuandika kwamba kila mtu anafaa kusoma na kuchambua sheria kutoka kwenye vitabu vya tafsir na sahihi al-Bukhari. Enyi ndugu Waislamu! Kwa kweli epukeni na kujenga urafiki na watu wajinga kama hao na kuwadhania kuwa ni watu wa dini. Fungamaneni kwanza na madhehebu ya imam wenu! Kila mtu ana haki ya kuchagua moja kati ya madhehebu manne atakayo. Lakini hairuhusiwi tena kujumuisha na kufuata tu masuala mepesi kwenye madhehebu yote yani hii inaitwa mfarakano (**telfiq**)[32][1]. Muislam mwenye uwezo wa kusoma na kuelewa hadithi sharif vizuri anafaa kusoma hadithi ambazo zinathibitisha madhehebu yake, baadae afanye vitendo vilivyoamrishwa na kuepuka vile vinavyokatazwa na hadithi sharif na ajifunze ukubwa na umuhimu wa dini ya kiislam, ukamilifu wa mtume "swallallahu alaihi wa sallam" na majina yake Allahu taala na sifa zake, maisha yake mtume, vitendo na miujiza yake, malengo ya kuishi hapa na baadae, kufufuliwa, kuhusu siku ya kiama pepo na moto, malaika, majini, ummat waliotangulia, mitume na vitabu walivyopewa, sifa za kipekee alizopewa mtume na Quran tukufu, maisha ya watu wa nyuma yake na ya masahaba zake, dalili za siku ya mwisho na mengine mengi kuhusu maisha ya dunia na baadae. Habari zote zinazohusiana na ulimwengu huu na baadae zimekusanyika kwenye hadithi za mtume.

[32] Maana ya Talfik ni kukusanya pamoja mambo mepesi kutoka madhehebu mbalimbali na kuyatumia katika kutekeleza jambo moja.Kwa kufanya hivyo inakuwa hukufuata kikamilifu hata moja kati ya madhehebu hayo.Wakati unapofanya jambo baada ya kulifanya kwa kufuata moja ya madhehebu nne yaani likawa sahihi kwa madhehebu hiyo,basi kujitahidi nalo likawa sahihi kwa madhehebu tatu zilizobaki kwa kiasi inavyowezekana,hiyo ndiyo Taqwa na ni thawabu kubwa.

Yale ambayo tumeandika hapa yakieleweka, itakuwa dhahiri jinsi gani walivyo wajinga wale wanaosema kwamba sheria za Uislam ambazo hazijatolewa kwenye hadithi hazina maana. Miongoni mwa habari mbalimbali zilizotolewa na hadithi, hadithi zinazofundisha ibadat na mu'amalat ni chache sana. Kulingana na baadhi ya wanazuoni, kuna kama mia tano. [Hata na zilizorejewa zikijumuishwa kwa pamoja basi hazivuki elfu tatu.] Haiwezekani ya kwamba mmoja kati ya maimamu wa madhehebu anaweza kuwa hajapatapo kusikia moja kati ya hadithi sahihi chache hizi. Kila hadithi sahihi ilitumika kama ushahidi wa maandishi angalau na mmoja kati ya maimamu wanne wa madhehebu. Muislam anayeona kwamba jambo fulani katika madhehebu yake haliendani na hadithi sahihi basi anafaa kufuata madhehebu mengine yanayolingana na ijtihad kwa mujibu wa hadithi. Labda imam wa madhehebu yake pia kasikia hadithi, lakini kafuata hadithi nyengine alioifahamu ilioonekana kuwa karibu na sahihi au ilifutwa na nyengine baadae, au kwa baadhi ya sababu nyengine zinazojulikana kwa mujtahid, hakuchukuwa hadithi ya mwanzo kama ushahidi wa maandishi. Ni vizuri kwa Muislamu ambaye kafahamu kwamba hadithi ya mwanzo ni sahihi kuachana na ijtihadi ya madhehebu yake ambayo hayaendani na hadithi na kufuata hadithi. Katika hali hii bado anafaa kuiga madhehebu mengine ambayo wametumia hadithi hii kwenye ijtihad ya kutatua suala lake. Kwa sababu imam wa madhehebu ya pili, kwa kujua mafundisho kuhusu sheria (ahkam) ambazo mtu huyu hakujua, aligundua kwamba hakukuwa na kitu kumshawishi mtu huyu kuamua kutekeleza kulingana na hadithi hiyo. Pamoja na hayo, inamruhusu pia kutekeleza kulingana na madhehebu yake, kwasababu hakuna wasiwasi kwamba imam huyu katekeleza kulingana na ijtihadi yake. Mukallid kutojua dalili hizi Uislam unampa udhuru. Kwasababu maimamu wote hakuna aliyekwenda kinyume na kitabu na sunna wakati anafanya ijtihad. Madhehebu yao ni ufafanuzi wa kitabu na sunna. Walifafanua maana na sheria katika kitabu na sunna kwa Waislamu. Waliyafafanua kwa njia kwamba Waislamu wanaweza kuelewa na wakayaandika kwenye vitabu. Kazi hii ya a'immat almadhahib "rahmatullahi alaih" ilikuwa kazi kubwa kwa Uislam kiasi ambacho nguvu za binadamu zisingetosha kutekeleza, Allahu taala angekuwa hajawasaidia. Upatikanaji wa madhehebu haya ni ushahidi kamili kuhakikisha kwamba Rasulullah "swallallahu alaihi wa

sallam" ni mtume wa kweli na Uislam ni dini ya kweli.

Kutofautiana kwa ijtihad ya a'immat al'madhahib wetu kuhusu masuala ya dini ipo katika furu' ad-din tu, kwa kusema masuala yanayohusiana na fiqh. Hakujatokea tofauti kati yao kulingana na usul ad-din, kwa mfano, kuhusu elimu ya itiqad au iman. Wala hawajatofautiana kwenye mafunzo ya furu' ambayo inajulikana kuwa ya msingi katika dini na inayotolewa kwenye hadithi ambazo dalili zake zililetwa kwa njia ya tawatur. Walitofautiana tu kwenye baadhi ya masuala ya elimu kuhusu furu' ad-din. Hili lilitokea kutokana na tofauti zao kwenye kufahamu dalili kuhusu mambo haya. Na tofauti ndogo hii miongoni mwao ni rehma ya Allahu taala juu ya umma. Inaruhusiwa kwa kila Muislam kufuata moja kati ya madhehebu manne analopenda na kuona ni rahisi kwake.

Rasulullah "swallallahu alaihi wa sallam" alitabiri tofauti hizi kama habari njema, na zimetokea kama alivyotabiri.

Hairuhusiwi kutumia ijthadi katika masuala ya **itiqadi** kwa mfano masuala yanayohusiana na iman. Hii inasababisha kupotea kutoka kwenye njia sahihi na uzushi. Tena ni dhambi kubwa mno. Kuna njia moja ilio sahihi kuhusiana na masuala ya itiqadi nayo ni: **Ahl as-Sunna wal-jamaat**. Tofuauti ambazo zilielezwa kuwa huruma ya Mungu kwenye hadithi sharif zilikuwa tofauti kwenye furu' au ahkam.

Katika suala ambalo madhehebu manne yametofautiana kwenye hukumu yake, basi hukumu moja tu ni sahihi. Wale wanaotekeleza kulingana na hukumu hii iliosahihi watapewa thawabu mbili, na wale wanaotekeleza kulingana na ile isio sahihi watapewa thawabu moja. Katika madhehebu kuna huruma kiasi kwamba unaruhusiwa kuacha madhehebu fulani na kufuata dhehebu jengine. Lakini hairuhusiwi kufuata madhehebu yoyote zaidi ya haya manne ambayo ni ya Ahl as-Sunna, hata madhehebu ya masahaba kwa sababu madhehebu yao hayakuwekwa kwenye maandishi na yamesahaulika. Hivi sasa hakuna uwezekano wa kufuata madhehebu yoyote zaidi ya haya manne. Imam Abu Bakr Ahmad ar-Razi "rahmatullahi alaih", alikufa mwaka 370 H. 980 M], pia alikariri kwamba imetangazwa kwa ujumla wa wanazuoni wa kiislam kwamba hairuhusiwi kufuata masahaba moja kwa moja. Napendekeza kwamba wale wanaotaka kufahamu vizuri ubora wa madhehebu ya mjitahid, hasa ya a'immat al-madhahib

wanne, kwa ukweli kwamba madhehebu yao hayakwenda mbali (kinyume) na kitabu na sunna na sheria ambazo walizitumia wakati wanafanya ijma'a na qiyas hazijatokana na mawazo yao lakini zilitolewa kwenye Kitabu na Sunna, anafaa kusoma vitabu kama **Al-mizan al kubra** na **mizan al-Khidriyya** kilichoandikwa na Imam Abd al Wahhab al-Sha'rani "rahmatullahi alaih".[33] Si sahihi kusema, "Quran tukufu haisemi au haijataja wanazuoni wa dini". Kuna aya nyingi zinazowasifu wanazuoni (ulamaa) na elimu. Hadhrat Abd al-Ghani al-Nablusi [alikufa 1143 H. (1731 M.)] aliandika katika kitabu chake **Al-hadiqa:**

"Aya ya 7 ya sura al-Anbiyaa inaeleza **'waulizeni wenye dhikri ikiwa nyinyi hamjui'** hapa 'dhikri' maana yake ni 'Elimu'. Aya hii inaamrisha watu wasiojua kutafuta wataalamu na kuwauliza na kujifunza kutoka kwao. Imeelezwatena kwenye aya ya 7 ya sura aali-Imran: **"wenye elimu tu ndio wanaofahamu maana ya aya za mutashabihat"**. Kwenye aya ya 18 katika sura hiyo hiyo **"kuwepo kwa Mungu na umoja wake inafahamika na kuelezwa na wenye elimu"** kwenye aya ya 81 sura al-Qasas **"Na wakasema wale walio pewa elimu: Ole wenu! Malipo ya Mwenyezi Mungu ni bora kwa mwenye kuamini na akatenda mema. Wala hawatapewa hayo isipokuwa wenye subira".** Kwenye aya ya 56 ya sura ar-Rum **"Na wale waliopewa elimu na iman watasema, 'hii ndio siku ya kufufuliwa mliokua mnaikanusha duniani"** kwenye aya ya 108 ya sura Isra **wenye elimu, wanaposikia Quran al-karim, watasujudu na kusema, hana kasoro Mola wetu ambae havunji ahadi yake"** kwenye aya ya 54 sura al-Hajj **"Wenye elimu wanafahamu kwamba Al-Quran al-karim ni neno la Allah"**, kwenye aya ya 50 ya sura al-Ankabuut **"Al-Quran al-karim imetulia kwenye vifua vya watu wenye elimu",** kwenye aya ya 6 ya sura Saba **"wenye elimu wanafahamu kwamba al-Quran al-karim ni neno la Allah na kumfanya mmoja kupata mapenzi ya Allahu taala"**, kwenye aya ya 11 ya sura al-Mujadilah **"vyeo vya juu vitapewa wale wenye elimu peponi"**, kwenye aya ya 27 ya sura Fatir **"wenye eli-**

[33] Yusuf an-Nabhani, Hujjat-Allahi ala l-almin, p.771. nukuu iliopo juu ambayo imetafsiriwa kutoka Kiarabu asili, haina neno lolote lililoengezwa na mfasiri, ambaye amefanya kazi kwenye vitabu vyetu vyote, maneno ya ziada yamewekwa katika mabano hapa ili kuepuka kuyachanganya na maandishi yaliotafsiriwa. Asili ya kifungu hapo juu kilichotolewa kwenye Hujjat-Allahi ala-l-alamin kilizalishwa na offset Istanbul mnamo mwaka 1394 [1974].

mu tu ndio wanaomuogopa Allahu taala", kwenye aya ya 14 ya sura al-Hujurat **"Hakika aliyetukuka zaidi miongoni mwenu kwa Allahu taala ni yule anayemcha Allahu taala zaidi"**. Imetajwa kwenye hadithi ilionukuliwa katika kitabu hicho ukurasa wa 365 **"Allahu taala na malaika na viumbe wote wanamuombea mtu anayefundisha watu wema kwenye siku ya malipo (kiama), kwanza mitume, halafu wanazuoni, halafu mashahidi watapewa fursa ya kufanya maombezi 'ewe binaadamu', Juwa kwamba elimu inaweza kupatikana kwa njia ya kuwasikiliza maulamaa, jifunze elimu. Kujifunza elimu ni ibada. Mwalimu na mwanafunzi watapewa thawabu ya kufanya jitihada. Kufundisha elimu ni kama kutoa sadaka. Kujifunza elimu kutoka kwa ulamaa ni kama kusali usiku (tahajjud)".** Tahir Buhari[34], muandishi wa kitabu cha fatwa kinachoitwa Khulasa, anasema; kusoma vitabu vya Fiqh unavuna thawabu nyingi kuliko kusali usiku. Kwa sababu ni fardhi kujifunza yalio fardhi na haram kutoka kwa waalim au vitabu vyao. Kusoma vitabu vya fiqh ili utekeleze kulingana na mafunzo au kufundisha unapata thawabu kuliko kusali salat tasbih. Hadithi sharif inasema: **(kujifunza elimu, unapata thawabu nyingi kuliko kufanya ibadat za sunna. Kwasababu anafaidika yeye pia, wanaosoma nao wanafaidika)** na **(yule anayesoma ili aweze kuwafundisha wengine atalipwa thawabu za ma siddik)**. Lakini mafunzo ya kiislam yanatolewa tu kwa ustadh au kwenye kitabu. Wanaosema kwamba hakuna haja juu ya vitabu vya kiislam na viongozi basi ni waongo, tena mazindiq. Wanadanganya Waislamu na kuwapeleka kwenye kuangamia. Mafunzo yaliyomo katika vitabu vya dini yalitolewa kwenye Quran na hadithi sharif. Tafsir kutoka kwenye **Hadika**[35] imeisha.

Allahu taala alimtuma mtume wake "alaihis-salaam" ili aweze kufundisha Quran karim. As-Sahabat al-kiram walijifunza elimu ya Quran tukufu kutoka kwa mtume. Wanazuoni wa kiislamu nao wakajifunza kutoka kwa masahaba na Waislamu wote walijifunza kutoka kwa wanazuoni wa kiislam na vitabu vyao. Inaelezwa katika hadithi sharif **"Elimu ni hazina. Funguo zake ni kuuliza na kujifunza", "jifunze na fundisheni elimu!", "kila kitu kina chimbuko. Chimbuko la taqwa ni moyo wa arif" ku-**

[34] Tahir alikufa Buhari,mwaka 542 (1147 M).

[35] Muandishi wa kitabu hiki cha Hadika, Abdulghany Nablusy alikufa mwaka 1143 (1731M).

fundisha elimu kunafuta madhambi".

Al-Imam ar-Rabbani "rahmatullahi taala alaih" aliandika kwenye barua ya 193 ya mkusanyiko wake wa kwanza wa kitabu chake **Maktubat** kwamba:

"Mukallaf yaani mtu ambaye amebaleghe ni lazima arekebishe Imani yake pamoja na itiqadi kwanza. Yaani kujifunza na kuamini mafunzo kuhusu akida yalioandikwa na wanazuoni wa Ahl as Sunna. Allahu taala Awape thawabu nyingi watu wakubwa hao Amin. Siku ya kiama kuepuka adhabu za moto wa jahannam inategemea na kuamini mafunzo yalioelezwa na watu hao. Wale watakaookolewa kutokana na jahannam ni wale tu wanaofuata njia ya watu hawa. [Wanaofuata njia ya watu hawa wanaitwa **(Sunni)**] wafuasi wa mtume "swallallahu alaihi wa sallam" na masahaba zake ni hawa tu. Elimu yenye thamani na sahihi inayotolewa kwenye Kitabu yani Quran tukufu na sunna yani hadithi sharif ni ya watu hawa tu waliofundisha kutoka kwenye kitabu na sunna. Kwa sababu kila mwenye bid'a yani kila mwenye mageuzi na kila mjinga na wasio na madhehebu, kwa fikra zao potofu na akili zao fupi wanasema kwamba wanazitoa kutoka kwenye kitabu na sunna. Wanajaribu kuwadhalilisha maulamaa wa Ahl as-Sunna. Kwa kusema, kila maneno waliochukuwa kutoka kwenye kitabu na sunna isifikiriwe kwamba ni ukweli.

Kufafanua Itiqad ya ukweli iliofundishwa na maulamaa wa Ahl as-Sunna wal-jamaat, alim mkubwa Hadhrat Turpusti katika kitabu chake alichokiandika kwenye lugha ya kiajemi **(Al-Mu'tamad)** ni kitabu chenye thamani na kiliandikwa kwa uwazi. Kinafahamika kwa wepesi. **Hakikat Kitabevi** nao pia mwaka 1410 H. 1989 M. walikichapisha. Fadlullah ibn Hasan Turpusti ni mfuasi wa madhehebu ya Hanafi. Alifariki dunia mwaka wa 661 H. [1263 M.].

Baada ya Akaidi yaani baada ya kurekebisha yale yanayohusiana na kuabudu, kusoma na kufuata vitu vilivyo **Halali**, **Haram**, **Fardha**, **Sunna**, **Mandub** na **Makruh** kama vilivyoandikwa na maulamaa wa Ahl as-Sunna kwenye vitabu vyao ni lazima. Vitabu vilivyoandikwa na wajinga ambao hawajafahamu ukubwa wa maulamaa hawa havipaswi kusomwa. Allah atuepushe. Muislam ambaye itiqadi yake haamini yaliomo kwenye madhehebu ya Ahl as-Sunna, siku ya kiama hatookolewa dhidi

ya moto wa Jahannam. Mwenye Imani sahihi akilegeza katika ibada, hata asipofanya toba anaweza kusamehewa. Hata asiposamehewa, baada ya kuadhibiwa ataokolewa dhidi ya Jahannam. Jambo muhimu ni kurekebisha itiqadi. Ubaydullahi Ahrar [qaddas-Allahu taala sirrahu-l-'aziz alifariki dunia mwaka 895 H. 1490 M. kwenye mji wa Samarkandi] alisema; ningekuwa nimepewa kashf zote na karamat zote lakini nikakosa itiqadi ya Ahl as-Sunna wal-jamaat basi ningejiona kuwa nimeangamia. Kama ningekosa kashf na karamat na dhambi zangu zikawa nyingi lakini nikapewa ihsan ya itiqadi ya Ahl as-Sunna wal jamaat basi nisingehuzunika.

Leo, Waislamu wa India wamekuwa wakiwa. Maadui wa Uislam wameshambulia kwa kila upande. Shillingi moja inayolipwa kwa kusaidia Uislam leo ina thawabu nyingi kuliko maelfu ya shillingi zilizolipwa wakati mwengine. Huduma kubwa ya kufanywa kwa ajili ya Uislam ni kupata vitabu vya Ahl as-Sunna vinavyofundisha Iman na Uislam na kuvisambaza vijijini na kwa vijana. Mtu ambaye amepewa neema hii anafaa kuifurahia na kumshukuru Allahu taala kwa sababu ana bahati. Daima kuhudumia Uislam ni kitendo kizuri. Lakini kwenye mda kama huu ambapo Uislam umedhoofishwa, nguvu nyingi zimefanywa kuangamiza Uislam kwa njia ya uongo na kusingizia, kusambaza itiqadi ya Ahl as-Sunna ni bora zaidi na ina thawabu nyingi. Mtume "swallallahu alaihi wa sallam" aliwambia masahaba zake kwamba **'mnaishi kwenye wakati ambapo mkitekeleza tisa kati ya kumi katika maamrisho yake Allahu taala na makatazo yake na mkiasi moja kati ya kumi basi mtaangamia. Mtaadhibiwa. Baada yenu utakuja wakati ambapo atakaetekeleza moja kati ya kumi katika maamrisho na makatazo ataokolewa.'** [Ukweli huu umeandikwa kwenye **Mishkat-ul masabih**, vol. 1, ukurasa wa 179 na kwenye **Tirmizi, Kitab-al Fitan,** ukurasa wa 79]. Huu ndio wakati ulivyoelezwa kwenye hadithi hii. Ni muhimu kupambana dhidi ya makafiri, ili kuwajua wale wanaoshambulia Uislam na kuwachukia[36]. Ili kusambaza vitabu na maneno ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna, sio lazima mtu awe mwanazuoni au karama. Kila Muislam anafaa kupambana kufanya kazi

[36] [1]Jihad kwa njia ya jeshi (jihad qatli) inafanywa na serikali, kwa jeshi lake. Waislamu kufanya jihad katika hali hii ni kupelekwa kama maaskari kutekeleza jukumu walilopewa na serikali. Jihad qawli, inayofanywa kwa njia ya hotuba na maandishi ni bora kuliko jihad qatli na imeandikwa pia kwenye barua ya 65.

hiyo. Fursa hii isipotezwe. Kwenye siku ya kiama kila Muislam ataulizwa kuhusu hili na wataulizwa kwa nini hawaja uhudumia Uislam. Wale wasiojitahidi kusambaza vitabu vinavyofundisha Uislam na wale wasiosaidia watu na taasisi kueneza elimu ya kiislam wataadhibiwa vibaya. Katika siku hiyo udhuru hautokubaliwa. Ingawa mitume "alaihimus-salaam" walikuwa watu wa juu na bora zaidi, hawakuzingatia starehe zao. Wakati wakusambaza dini ya Allahu taala, kuelekea furaha ya kudumu, walijitahidi mchana na usiku. Kwa wale walioomba miujiza walijibiwa kwamba **(Allahu taala anaumba miujiza na kazi yangu ni kufundisha dini ya Allah).** Wakati wanatekeleza kazi hii Allahu taala naye aliwasaidia na kuumba miujiza. Na sisi pia tunafaa kusambaza vitabu na maneno ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna "rahmatullahi alaih" na kuwaambia vijana na marafiki zetu ubaya wa makafiri na kufichua uongo wa maadui na wale wanaowakashifu na kuwatesa Waislamu. [Kwa kusema haya sio gibat (umbeya) bali ni Amru bil-ma'ruf]. Watu ambao hawapiganii njia hii kwa kutumia mali zao, nguvu zao na vyeo vyao hawataokolewa dhidi ya adhabu. Wakati wa kupigania njia hii, mateso na kunyanyaswa ni lazima vichukuliwe kama ni ushindi mkubwa kwake. Mitume "alaihimus-salaam", wakati wanafundisha maamrisho ya Allahu taala walikumbana na hujuma za watu wajinga. Waliteswa sana. Muhammad "alaihis-salaam" ambae ni kipenzi chake Allahu taala na aliechaguliwa kuwa juu ya mitume wote alisema: **'Hakuna mtume alieteswa zaidi kuliko mimi'** tafsiri kutoka **(Maktubat)** imeisha.

[Kila Muislam anawajibika kujifunza itiqadi ya Ahl as-Sunna na kuwafundisha watu wake ambao anauwezo wa kuwashawishi. Vitabu, majarida na magazeti yanayoelezea maneno ya wanazuoni wa Ahl as-Sunna yanafaa kutafutwa na kununuliwa na kutumwa kwa vijana ili waweze kuyasoma. Pia vitabu vinavyofichua malengo ya maadui wa Uislam vinafaa kusambazwa].

Wanazuoni wa Ahl as-Sunna walioonesha Waislamu wote njia sahihi duniani na kutuongoza kujielimisha dini ya Muhammad "alaihis-salaam" bila mabadiliko yoyote au kuongeza kitu, ni wanazuoni wa madhehebu manne ambao walifikia daraja la ijtihadi. Watu hawa wanne ni **Abu Hanifa Nu'man ibn Thabit "**rahmatullahi alaih": Alikuwa mmoja kati ya wanazuoni wa kiislam wakubwa. Alikuwa kiongozi wa Ahl as-Sunna. Wasifu

wake umeandikwa kwa urefu kwenye vitabu kama **Se'adet-i Ebediyye** na **Faideli Bilgiler**. Alizaliwa mwaka wa 80 H. (699 M.) na mnamo mwaka wa 150 H. (767) aliuliwa kwenye mji wa Baghdad.

Wa pili ni **Imam Malik ibn Enes** "rahmahu-Allahu taala", ni alim mkubwa. Alizaliwa mwaka 90 H. kwenye mji wa Madina na mwaka 179 H. (795 M.) alifariki dunia huko Madina. Imeandikwa katika Ibn Abidin kwamba aliishi miaka 89. Malik ibn Abi Amir ni babu yake.

Wa tatu ni **Imam Muhammad ibn Idris al-Shafi'i** "rahmatullahi alaih" ambae alipendwa na wanazuoni wa kiislam wote. Alizaliwa mwaka 150 M. (767 M.) nchi ya Palestine mji wa Ghaza na alikufa misri mwaka 204 H. (820 M.).

Wa nne ni **Imam Ahmad ibn Hanbal** "rahmatullahi alaih". Alizaliwa mwaka wa 164 H. (780 M.) kwenye mji wa Baghdad na kwenye mji huo huo mwaka 241H. (855M.) alikufa. Ndio nguzo za jengo la Uislam "rahmahumllah ajma'in".

Leo mtu asiefuata mmoja kati ya maimamu wanne hao yupo kwenye hatari kubwa. Ametoka kwenye njia sahihi. Zaidi ya hawa, maulamaa wa Ahl as-Sunna wengine wapo wengi. Nao pia madhehebu yao ya kweli yalikuwepo. Lakini baada ya mda madhehebu yao yalisahauliwa. Hayajaandikwa kwenye vitabu. Kwa mfano **(Fukaha-u sab'a)** walimu Saba wakubwa wa mji wa Madina na **Umar bin Abdul'aziz, Sufyan bun Uyaina[37], Is'haq bun Rahawa, Dawud at Ta'i, Amir bun Sharahil ash-Sha'bi, Layth ibn Sa'd, A'mash, Muhammad bun Jarir at-Tabari, Sufyan ath-Thawri[2] na Abdurrahman Awza'i** "rahmatullahi alaih" ni miongoni mwao.

Masahaba wote "radiyallahu anhuma" walikuwa nyota za kuongoza kuelekea uongofu. Mmoja kati yao anatosha kuongoza ulimwengu wote kwenda njia sahihi. Walikuwa mujtahid. Kila mmoja alikuwa kwenye madhehebu yake. Madhehebu mengi yalikuwa yanafanana. Lakini kwa kuwa madhehebu yao hayakukusanywa na kuandikwa kwenye kitabu, haiwezekani kwetu kuwafuata. Madhehebu manne ya maimamu wanne, yale waliofundisha kuhusu vitu vinavyofaa kuamini na vitu vinavyofaa

[37] Sufiyan bIn Uyaina mwaka 198 H. (813 M.) alikufa kwenye mji wa Makka. [2]Sufiyan ath-Thawri alifariki dunia mwaka 161 H. (778 M.) kwenye mji wa Basra.

kufanywa, yalikusanywa pamoja na kufafanuliwa na wanafunzi wao. Walifungamana na vitabu. Leo kila Muislam ni lazima kuwa chini ya moja ya madhehebu yaliotajwa hapo juu na kuishi na kutekeleza ibada kulingana na madhehebu hayo. [Yule asietaka kufuata moja kati ya madhehebu haya basi hayupo katika kundi la Ahl as-Sunna].

Wawili kati ya wanafunzi wa maimamu wanne hawa , wamefikia daraja la juu kuhusu kusambaza masuala ya Iman. Kwa hivyo ikawa katika Itiqad au Iman madhehebu mawili. Itiqad sahihi kulingana na Quran na hadithi, ni itiqadi tu ilionyeshwa na maimamu wawili hawa, ambao walieneza itiqadi ya Ahl as-Sunna duniani kote, itiqad ambayo ni yenye uokovu. Mmoja kati yao alikuwa **Abu al-Hasan al Ash'ari** "rahmatullahi alaih", aliezaliwa Basra mwaka 226 H. (879 M.) na kufariki dunia mwaka 330 H. (941 M.) kwenye mji wa Baghdad. Mwengine alikuwa Abu Mansur Maturidi "rahmatullahi alaih" aliekufa mwaka 333 H. (944 M.) kwenye mji wa Samarkand. Katika masuala ya Imani, kila Muislamu anafaa kufuata mmoja kati ya maimamu wakubwa hawa. Njia (turuq) za maauliya ni sahihi. Hawajatofautiana hata kidogo kutoka kwenye Uislam.[38] Maauliya wana karamat. Karamat yao ni sahihi na ukweli. Al-Imam Abdullah al-Yafi'i (alikufa mwaka 768 H. (1367 M.) kwenye mji wa Makka) alisema; "Ghawth ath-Thaqalain Mawlana Abd al-Qadir al-Gaylani "qaddasa-Allahu sirruhu-l-aziz"[39] karamat zake zimetambulika sana kiasi kwamba mtu hawezi kuwa na shaka au kuzikanusha kwa sababu zimeenea kwa njia ya **Tawatur** na sanadi yake inaaminika.

Hairuhusiwi kumwita kwa kuiga wengine, mtu anaesali kwamba ni kafiri isipokuwa ukafiri wake utaeleweka kutokana na yeye kutangaza

[38] Katika kila karne kumekuwa na waongo na wazushi ambao wametumia dini kuendesha maisha yao ya kidunia na wanakua mbele kwa kujificha kwenye majina ya mawalii, murshid au watu wa dini. Leo kuna watu wabaya katika kila taaluma, katika kila tawi la ufundi na katika kila ofisi rasmi. Kuona watu wanaotafuta maslahi yao na furaha kwa kuwajeruhi wengine, ingekuwa udhalimu au ujinga kuwalaumu watu wote na ufundi ambapo watu hao wanajichanganya nao. Ingesaidia watenganishaji. Kwa sababu hii, upatikanaji wa watu wazushi wa dini na ujinga, watu wa uongo wa turuq (mitazamo, njia) hawatufanyi sisi kusema vibaya juu ya wanazuoni wa kiislam au watu wa kubwa wa njia ya Tasawwuf ambao huduma zao zenye kuheshimika zimejaza historia. Tunafaa kujua kwamba watu wanaowakashifu ni madhaalimu.

[39] Abdulqadir Gaylani alikuf mwaka 561 H. (1161 M.) kwenye mji wa Baghdad.

wazi na bila kulazimishwa kusema neno au kutumia kitu kinachomfanya kuwa kafiri. Hatuwezi kuweka laana juu ya mtu huyu isipokuwa ieleweke kwamba alikufa katika hali ya ukafiri. Hairuhusiwi pia kuwalaani makafiri. Kwa mujibu huo, ni vizuri kutomlaani Yazidi.

5. **Nguzo ya Tano ya Iman ni "Kuamini siku ya mwisho (al Yawm al-akhir)".** Hii inaanzia pale mtu anapoondoka duniani na kuendelea hadi siku ya kiama. Sababu inayofanya siku hiyo kuitwa siku ya mwisho ni kwamba usiku hautokuja tena baadae, au kwa sababu inakuja baada ya dunia. Siku iliotajwa katika hadithi hii sio kama mchana na usiku tunavyojua sisi. Siku hiimaana yake ni muda, ni wakati. Kiama kitakuja lini haikutajwa. Wakati gani kitakuja hakuna anayefahamu. Hata hivyo, mtume wetu "swallallahu alaihi wa sallam" alitaja baadhi ya alama zitakazojitokeza. Kwanza Hadhrat Mahdi atakuja, Issa "alaihis-salaam" atashuka kutoka mbiguni kwenye mji wa Damascus (Sham), Dajjal atatokea. Ya'juj na Ma'juj (Gog and Magog) kama wanavoitwa wataenea kila sehemu. Jua litachomoza magharibi, yatakuwepo matetemeko makubwa. Mafunzo ya dini yatasahauliwa. Ufisadi na mabaya yatakithiri. Watu Wapagani, wanaokwenda kinyume na maadili, wadanganyifu watakuwa viongozi. Amri zake Allahu taala hazitaamrishwa kutekelezwa. Mambo ya Haramu yatafanywa kila sehemu. Moto utatoka yemen. Mbingu na milima vitapasuka vipande vipande. Jua na mwezi vitazimwa na kuwa giza. Bahari zitajichanganya na kuchemka halafu zitakauka.

Waislamu wanaotenda maovu wanaitwa **(Fasik)**. Mafasik na makafiri wote wana adhabu kaburini. Haya bila shaka ni lazima kuaminiwa. Maiti anapotiwa kwenye kaburi, anafufuliwa kwa uhai ambao haujulikani, ataona raha au adhabu ndani ya kaburi. Malaika wawili wanoitwa **Munkar** na **Nakir** wanakuja kwa sura ya mtu asiejulikana mwenye kutisha na kuuliza maswala kama ilivyoeleza hadithi sharif kwa uwazi. Maswali ya kaburini, kulingana na baadhi ya maulamaa, baadhi yatatoka kwenye akida, baadhi ya maulamaa wanasema maswala yote yatahusiana na akida. Kwa sababu hii, tunafaa kuwafundisha watoto wetu namna ya kujibu maswali haya.

Mola wako ni nani? Dini yako ni ipi? Upo kwenye umma (wa mtume) gani? Kitabu chako ni kipi? Kibla chako ni wapi? Kuhusiana Iman na Itiqadi ya madhehebu yako ni ipi? Imeandikwa kwenye